

TURHA VOITTO

Kertomus

Kirj.

ANTON TSEHOV

Suomentanut Vilho Elomaa

Kustannusosakeyhtiö Ahjo, Helsinki 1919.

Juusela & Levänen O. Y. Kirjapaino ja kirjansitomo

I.

Aurinko oli ennättänyt puolitiehen matkallaan länteen, kun Zwiebusch ja Ilka Koiranhammas poikkesivat valtatieltä ja suuntasivat kulkunsa Goldaugenien kreivillisen linnan puistoa kohti. Sää oli kuuma ja helteinen.

Kesäkuussa unkarilainen aro näyttää oikean luonteensa. Maanpinta halkeilee, ja tie muuttuu joeksi, jossa veden sijassa aaltoilee harmaata pölyä. Tuuli, jos se lainkaan käy, on polttava ja kuivattaa ihoa. Ilmassa vallitsee hiljaisuus aamusta iltaan. Tämä hiljaisuus tekee matkamiehen mielen tuskaiseksi. Ainoastaan uhkeat, kautta maailman tunnetut unkarilaiset puistot ja viinitarhat eivät kalvastu, kellastu eivätkä kuihdu aroauringon polttavien säteiden tiessä. Siellä ne, kulttuuri-ihmisen siroittamina monilukuisten virtojen ja jokien varsille varhaisesta keväästä puolisyksyyn saakka upeilevat vihannuudessaan, houkuttelevat luokseen ohikulkijaa ja tarjoavat suojan kaikelle aurinkoa pakenevalle elolliselle. Niissä asuu katve, vilpoisuus ja ihana ilma.

Zwiebusch ja Ilka alkoivat astua pitkää lehtokujaa myöten. Se oli lyhin välimatka kahden portin välillä, joista toinen avautui arolle ja toinen johti kreivilliseen puistoon. Se jakoi puiston kahteen samanlaiseen osaan.

“Tämä lehtokuja johtaa mieleeni viivoittimen, jolla isäsi ennen muinoin koulussa lyötiin kynsille”, virkkoi Zwiebusch koettaen nähdä kujan päätä.

Sen pää häipyi näkyvistä ja sulautui etäiseen vihantaan. Auringon säteet eivät päässeet sinne. Se oli enintään kahden sylen levyinen, ja puut, jotka sitä reunustivat, ojensivat oksiaan ikäänkuin katellen toisiaan. Se oli tunneli, jonka luonto oli rakentanut öljypuun-, tammen-, lehmuksen- ja lepänoksista. Zwiebusch ja Ilka astuivat kuin katon alle. Paksu, lyhytraajainen Zwiebusch oli märkä hiestä. Hänen kasvonsa olivat tummanpunaiset kuin keitetty punajuuri. Lyhyen takkinsa helmalla hän pyyhki märkää leukaansa. Hän ähkyi ja puhisi kuin huonosti voidellun puimakoneen höyrykattila.

“Täällä on taivaallisen viileää, peipposeni!” mutisi hän, avaten ihraisilla sormillaan liivin ja paidan. “Viuluni kautta! Emmekö sinunkin mielestäsi ole joutuneet helvetistä paratiisiin?”

Ilkan posket eivät olleet hänen rusohuuliaan kalpeammat. Hänen leveällä otsallaan ja nenänsä kyömyllä kiilteli hikipisaroida. Tyttöparka oli hirveän uupunut ja pysyi töin tuskin jaloillaan. Harpun hihna painoi hänen olkaansa, ja terävä reuna hankasi säälimättömästi kylkeä. Varjo sai hänet muutaman kerran hymyilemään ja hengähtämään syvemmin. Hän riisui kenkensä ja käveli avojaloin. Pienillä, sievillä, paljailla jaloillaan hän nautinnon tuntein läiskytteli kylmää hiekkaa.

“Emmeköhän istuisi?” ehdotti Zwiebusch. “Tämä kujanne on pitkä kuin vanhanpiian kieli. Kolmisen virstaa.”

“Ei, isä. Jos rupeamme istumaan, on meidän vaikea sitten nousta. Käykäämme mieluimmin päähän saakka, levähdämme vasta siellä.”

“Vaikkapa niin... Tänään, peipposeni, on syntymäpäiväsi. Mitähän kohtalo sinulle antaa, minkähän lahjan?”

“Toivoisinpa, että kohtalo tänään lahjoittaisi minulle päivällisen...”

“Kas vain, mitä toivoi! Haha! Paljoapa mielesi tekee! Eiköhän se vain ole liikaa, tyttöseni? Etköhän vielä tahtone illallistakin?”

“On jo pitkä aika siitä kuin olen syönyt mitään lämmintä... Et voi ajatellakaan, isä, kuinka kurkkuani kuivaa kovasta leivästä ja savustetusta makkarasta! Jos kohtalo tänään antaisi minun valita lahjakseni joko kymmenen elinvuotta lisää tahi kupillisen lihalientä, — niin arvelematta valitsisin jälkimäisen.”

“Ja siinä tekisit erinomaisesti. Kehnoinkin lihaliemi on monin verroin parempi meidän typerää elämäämme.”

“Minä valitsisin jälkimäisen ja söisin, ja millaisella ruokahalulla! Minua kauheasti haluttaa syödä.”

Zwiebusch katsahti säälien Ilkaan ja päästi paksujen huuliensa välitse viheltävän äänen. Häneltä aina pääsi katkonaisia, viheltäviä ääniä, kun hän oli huolestunut tahi jokin asia pani hänet miettimään. Hetkisen vaiettuaan hän käänsi Ilkaan päin tuuheat, riippuvat kulmakarvansa, joiden takaa tirkistivät hymyilevät silmät, ja sanoi:

“No, odotahan, maitahan... Minä tunnen, että lahja, jonka kohtalo tänään sinulle antaa, on oleva huomiomme arvoinen... He-he... Kun astumme pihaan ja panemme kojeemme soimaan, sirottavat he päällemme tuota halveksittua metallia. Täytämme taskumme rahalla. Ilkalle tarjotaan päivällistä... He-he... Haaveile vain, Ilka! Mitäpä ei tässä maailmassa tapahdu? Saatpa nähdä, kaikki, mitä puhun, on totta!”

Ilka korjasi harpun hihnaa olkapäällään ja naurahti.

“Kreivi itse on kuunteleva meitä!” jatkoi Zwiebusch. “Ehkäpä, pulmuseni, hänen, kreivin, päähän pistää, ettei meitä saa ajaa pois pihasta! Ehkäpä Goldaugen kuuntelee sinua, hymyilee... Ja jos hän on päässään, niin vannon sinulle viuluni kautta, että hän heittää jalkojesi juureen kultarahan. He-he-he. Ja voihan sattuaakin, meidän onneksemme, että hän nyt istuu ikkunassa ja on humalassa kuin seinäkello! Kultaraha on sinun, Ilka! Ho-ho-ho...”

“Miksi ehdottomasti humalassa?” kysyi Ilka.

“Siksi että humalainen on selvää hyväsydämisempi ja järkevempi. Humalainen rakastaa musiikkia enemmän kuin selvä. Ah, sinä suloääninen kvinttini! Ellei maailmassa olisi humalaisia, ei taiteella pitkälle päästäisi. Rukoile, tyttöseni, että ne, jotka tulevat kuulemaan soittoamme, olisivat juovuksissa!”

Ilka mietti. Zwiebusch ei ollut niinkään väärässä! Tähän saakka olivat he saaneet rahoja useimmiten vain juopuneilta. Ellei olisi ollut juopuneita, olisi hänen ja hänen isänsä täytynyt olla nälässä useammin, paljon useammin. Heidän soittopaikkoinaan olivat useimmissa tapauksissa ravintolat ja kapakat eivätkä selvien porvarien siistien portaiden edustat. Kuulijakuntana olivat pääasiallisesti miehet, joiden tunnuspiirteinä olivat pöhöttyneet kasvot, suuri punainen nenä ja sekavat, typerät puheet. Ilka ajatteli näitä surullisia tosiseikkoja, ja hänen mielensä tuli katkeraksi, häntä suututti: Hän oivalsi nyt,

miksi isän määkivään laulamiseen ja typeriin sukkeluksiin kiinnitettiin enemmän huomiota, kuin hänen omiin lauluihinsa, miksi häntä niin usein pyydetään herkeämään laulamasta ja sensijaan tahdotaan tanssimaan. Sangen usein hänen laulunsa keskeytettiin puolivälissä ja vaihtui järjettömään hyppimiseen isän vinguttaessa viuluaan. Tähän saakka ei yksikään kuulija ollut halunnut tietää, kuka oli sepittänyt ne laulut, joita hän laulaa niin syvällisellä tunteella. "Laulua kolmesta ritarista" ja sisällyksetöntä tanssilaulua kuunneltiin yhtä suurella mielenkiinnolla.

"Selvät halveksivat meitä, koska me olemme heidän silmissään kerjäläisiä, mutta juopuneet päästävät meidät luokseen, koska musiikkimme hiukan vaimentaa heidän päänsärkyään."

Näillä sanoilla Zwiebusch saattoi harmistuneen Ilkan epätoivoon. Hän olisi tahtonut itkeä ja taittaa itsessään jotakin ... vaikkapa sormensa. Mutta sormet eivät taitu, kuinka niitä vänteli ja kiertelikään; täytyi tyytyä vain kyyneliin.

"Tervehdin kunnioitettavan Goldaugenin kreivillistä huonetta!" mutisi Zwiebusch.

Hän näki edessään portin, jonka ohuesta rautalangasta punottua ristikkoa koristivat kukkivat herneenvarret.

"Terve! Mies, jolla ei ole esi-isiä, astuu sellaisten ihmisten asuinsijaan, joilla on esi-isiä, mutta roistomaisia esi-isiä! Parempi olla niitä vailla, kuin omata katalia. Seitsemännellätoista vuosisadalla kreivi Karl Goldaugen, joka oli nainut aatelittoman neidon, kuoli tunnonvaivoihin, ja hänen poikansa Morits tanssi kokonaisen kuukauden ilosta, kun pyhä isä salli hänen erota naisesta, jonka hän, Morits, oli ryöstänyt puhtaaksi ja saattanut keuhkotaudin uhriksi. Näetkö, lintuseni, tuon talon? Jos voisit lukea sen tarinan, katsahtaa sen vaiheisiin, niin huudahtaisit: 'ihminen on elukka!', ja sinä, joka et tunne ainoatakaan rumaa sanaa, päästäisit suustasi sellaisia haukkumasanonoja, joita ... ehkä vain venäläinen osaa! Muistatko, tyttöseni, venäläisiä? Heidän sanansa ovat yhtä lujia kuin heidän pakkasensakin. Virittäkäämme soittomme!"

Zwiebusch viritti viulunsa. Ilka pyyhki esiliinallaan tomun harpusta.

"Kohtalo, haastamme sinut taisteluun! Nosta maasta olematon hansikas!"

Zwiebusch ja Ilka suoristausivat, tekeytyivät iloisen näköisiksi ja menivät reippaasti kreivin pihaan. Kuumuudesta huolimatta piha ei ollut tyhjä. Siellä oltiin uutterassa työssä. Pari- kymmentä sinimekkoista työmiestä, jotka olivat ylt'yleensä pölyssä, savuttuneita ja hikisiä, laskivat pihaa asfaltilla. Kolmesta sammioista tuprusi sinisenharmaata savua.

Zwiebusch ja Ilka menivät rohkeasti aivan talon edustalle. Katsahtaessaan ikkunoihin he näkivät suurimmassa niistä leveät ihmiskasvot... Kasvot olivat punaiset.

"Kreivi!" mutisi Zwiebusch. "Kreivipä siinä onkin! Ennustukseni täyttyy. Ja juovuksissa kaiken lisäksi! Alota!"

Ilka helähytti harppuaan. Zwiebusch polki jalallaan ja nosti viulun leukansa alle. Työmiehet kääntyivät katsomaan, kun kuulivat soittoa. Akkunassa oleva punainen naama avasi silmänsä, rypisti kulmiaan ja kohosi ylemmä. Punaisen naaman takana vilahtivat naisen kasvot, kädet... Ikkuna lensi auki...

“Pois, pois!” kuului ikkunasta. “Tiehenne pihasta! Te juuri! Soittajat, piru teidät periköön soittoinenne!”

Punaisen naaman omistaja työntyi ikkunasta ulospäin ja huitoi käsillään.

“Soittakaa, soittakaa!” huusi naisen ääni.

Työmiehet keskeyttivät työnsä ja sivellen leukaansa tulivat soittajien luo. He asettuivat aivan näiden eteen nähdäkseen Ilkan kasvot.

“Monta on maailmassa valtakuntaa”, laului Ilka nappaillen sormillaan harpun kieliä, “ihania, valoisia kuin aurinko ja rikkaita; mutta ihanin kaikista on Unkari puistoineen, laitumineen, ilmastoineen, viineineen ja härkineen, joiden sarvet ovat sylen pituiset. Tätä maata Ilka rakastaa. Rakastaa ihmisiäkin, jotka siinä asuvat.”

Punainen naama vetäytyi hymyyn, ja tihruset silmät tarkastivat Ilkaa.

“Hyviä ovat sen asukkaat”, jatkoi Ilka lauluaan. “Kauniita, rohkeita he ovat, ja kauniita heidän naisensa. Ei ole ketään, joka heidät voittaisi sodassa tahi sanataistossa. Kansat kadehtivat heitä. Vain yksi heiltä on puute, he eivät tunne laulua. Heidän laulunsa on surkeata ja mitätöntä. Siinä ei ole tulta. Sen sävelet saavat surkuttelemaan Unkaria...”

“Herra Pichterstai, hänen armonsä ylitaloudenhoitaja, käskee teitä laulamaan jotakin iloisempaa!” mörisi punatakin palvelija, tullen Ilkan luo.

Ilkan laulu vaikenä. Hän ei ollut saanut ilmaistuksi ajatustaan loppuun saakka.

“Iloisempaa? Hm... Sanokaa hänen armolleen, herra Pichterstaille, että hänen toivomuksensa täytetään! Taikka, minulla on oleva kunnia itse tiedustaa hänen mieltään.”

Tämän sanottuaan Zwiebusch otti hatun päästään, meni suuren ikkunan luo ja raapaisi jalallaan.

“Käskettekö”, kysyi hän, kunnioittavasti hymyillen, “laulamaan jotakin iloisempaa?”

“Juuri niin.”

“Saanko laulaa diplomaattisen laulun? Olen itse sen sepittänyt! Se laulu ratkaisee erään tärkeimpiä eurooppalaisia päivänkysymyksiä. Onhan teillä kunnia olla madjaari, teidän armonne?”

Punaisesta naamasta tuprahti ilmoille paksu tupakansavupatsas, ja huulet liikahtivat armollisesti.

“Pyydän herroja patriotteja tarkkaamaan! Voinko luottaa, hyvät herrat, vaiteliaisuuteenne? Eihän teidän joukossanne vain liene...?”

Zwiebusch katsahti työmiehiin. Nämä nyökäyttivät päätään ja astuivat huvitettuna lähemmä.

“Mitä on Itävalta?” laului Zwiebusch määkivällä äänellä. “Politiikan miehet, maan ruhtinaat, sanokaa minulle, mitä on Itävalta? Eikö se ole kuin sillisalaatti, jonka ahneet naapurit tahtoisivat hotkaista suuhunsa? Ja sen ne tekisivätkin, ellei siinä salaatussa olisi kultakiiskan ruotoja, jotka voivat heidät tukahuttaa. Sellainen ruoto on — Unkari.”

“Hyvä, hyvä!” murahti paksulainen.

“Itävalta on lintu, joka koreilee sadoin värein”, jatkoi Zwiebusch lauluun.

“Siellä on satoja jäseniä, paljon siipiä, monta vatsaa, mutta vain yksi pää. Se pää on — Unkari. Peto käy linnun kimppuun, syö sen kaikki jäsenet, mutta pääkalloon sen hampaat eivät pysty! kallo on vahva kuin selkäranka.”

“Bravo, bravo!”

“Puhutaan ranskankieltä, saksan, on venäjänkieli, on unkarinkieli. Unkarinkielen rikkautta kaikki viisaat ihmettelevät. Lähtekääpä, hyvät herrat, Wieniin, ja kysykää, missä elää sellainen ihmeellinen otus, joka puhuu itävallankieltä!”

“Hyvä, hyvä! Saas tästä!”

Suuri hopeakolikko lensi kimallellan ikkunasta ja vierähti helähtäen Zwiebuschin jalkoihin. Toinen mokoma osui Ilkan kenkään. Zwiebusch nosti rahan maasta ja huudahti:

“Tuhannet kiitokset! Menen tyhjentämään maljan terveydeksenne. Juon ja vannon turpean kuononi kautta, etten kertaakaan välillä hengitä! Teidän terveydeksenne juon kahdella kurkulla: tavallisella ja henkitorvella! Siinä ei ennätä hengittää!”

Zwiebusch heilutti hattuaan. Samassa tapahtui ikkunassa jotakin odottamatonta. Punainen naama muuttui mustanpuhuvaksi, neitonen kirkaisi, ja ikkuna temmattiin äkkiä kiinni. Työmiehet hypähtivät taaksepäin ja suoristautuivat seipäiksi. Zwiebusch heilautti hattuaan taaksepäin ja tunsu koskettavan johonkin. Hän kääntyi katsomaan ja oli pudota istualleen. Hänen vieressään seisoivat takajaloilleen kohonnut kaunis, pikimusta hevonen, joka oli säikähtänyt häikäilemätöntä hattua. Hevosensa selässä istui pitkä, kookas, kautta koko Unkarin tunnettu kaunotar, kreivi Goldaugenin puoliso, syntyyään paroonitar von Heilenstrahl. Zwiebusch näki edessään mitä ihanimman naisen, joka uhkui kauneutta, nuoruutta ja — vihaa. Ratsastajatar hillitsi hevosesensa ja vihasta kalpeana ja vavisten, silmät salamoiden, iski ruoskallaan.

“Lurjus!” sähähti hän ja oli pudota satulasta, kun Zwiebusch iskun huumaamana horjahti ja, kaatuessaan maahan, vierähti mustan ratsun etujalkoja vasten.

Hän ei voinut välttää kaatumista. Isku oli sattunut ohimoon, poskeen ja ylähuuleen. Kreivitär oli lyönyt voimiensa takaa.

Eräät toiset naiskasvot, Goethen Gretchenin — Ilkan, joita lukemattomat vaaleat kutrit, kehystivät, kauniit ja nuoret, vääntyivät vihasta ja kuvaamattomasta tuskasta. Kalpenivat, vääntyivät... Vavahtelivat kouristuksentapaisesti. Ilka paljasti valkoiset hampaansa kuin koira, astui askeleen eteenpäin, ja kun ei löytänyt kiveä maasta, heitti hopearahan kreivitär Goldaugenia kohti. Raha hipaisi vain tuulella liehuvaa huntua ja lensi taloon päin. Syntyi omituinen, painostava vaitiolo. Kreivitär ja vaaleakutrinen tyttö mittailivat toisiaan tuikeasti. Vaitioloa kesti minuutin verran. Kreivitär kohotti ruoskansa, mutta nähdessään tytön kalpeat, onnettomat, vääntyneet piirteet, laski hitaasti kätensä ja ratsasti verkkään linnarakennukselle päin. Portaiden luona hän katsahti kahdesti taakseen.

“Käskekää heidän mennä matkoihinsa!” huusi hän.

Zwiebusch nousi jaloilleen, puhdisti vaatteensa pölystä ja hymyillen, veren vuotaessa pitkin kasvoja, meni Ilkan luo, joka seisoivat kuin kivettyneinä.

“Olet ihmeissäsi, tyttöseni”, virkkoi hän. “Ho-ho! Siitäkö, että isääsi lyötiin? Älä ihmettele. Ei ole ensimmäinen, vaan neljäskymmenesensimmäinen kerta, kun häntä lyödään. Siihen on jo ehtinyt tottua!”

Ilka tarttui isänsä käteen ja painautui häneen kiinni, vavisten koko ruumiiltaan.

“Oi, kuinka onnellinen olen!” huudahti Zwiebusch, koettaen estää verta tippumasta kasvoiltaan Ilkan kutreille. “Kuinka voin kyllin kiittää armollista kreivitärtä? Viuluni on eheä! Viuluni ei mennyt murskaksi!”

Ja ottaen toiseen käteensä harpun ja laskien toisen Ilkan olkapäälle, Zwiebusch astui nopein askelin takaisin lehtokujaan päin.

II.

Siitä paikasta, johon alkaa näkyä lehtokujan aronpuolinen pää, on alettava lukea vasemmalla puolen kasvavia pyökkejä. Kahdeksannen ja yhdeksannen pyökin välillä voi tottunut silmä havaita joskus käytetyn, mutta nykyään unhoon joutuneen polun. Se kiemurtelee käärmeenä kappelille, jonka läheisyydessä voi löytää vettä. Zwiebuschilla oli tieto tämän polun olemassaolosta. Hän luki kahdeksan pyökkiä ja kääntyi vasemmalle. Ilka seurasi häntä. Heidän täytyi tunkeutua tiheän pensaikon läpi, joka kasvoi takkiaista, villihamppua, katkoa ja viholaisia. Viholaiset polttivat heitä säälimättömästi käsiin, kaulaan ja kasvoihin, ja hampun ja katkon väkevä tuoksu vaikeutti hengitystä. Zwiebuschin ja Ilkan olkapäät peittyivät hämähäkinseittiin. Verkoissa kömpi ja pörisi hämähäkkejä, suuria kärpäsiä ja sirkkoja. Suuret hämähäkit tekivät kömpelöitä “kuolemanhyppyjä” heidän olkapäiltään ruohikkoon. Kulkijamme tulivat näin häirinneeksi tuhansien elollisten olentojen rauhaa.

Kappeli sijaitsi aukiolla, joka kasvoi tiheää, korkeaa ruohoa, neljännestunnin matkan päässä lehtokujasta. Se oli pieni, vaatimattomasti ruohosta kohoava kirkko, jonka seinästä maali oli rapissut pois, kokonaan sammalen, savikon ja muratin peittämä. Auringon haalistamalla, kartionmuotoisella, sileällä katolla oli korkea pronssinen risti. Tämä risti oli Zwiebuschille tienviittana.

“Jos puro on ehtynyt”; sanoi Zwiebusch, “niin kohtalon lahja on paljon julmempi kuin armollisen kreivittären antama. Sisukseni ovat kuivat kuin pergamentti.”

Mutta puro ei ollut kuivunut. Kun Zwiebusch ja Ilka tulivat kappelin luo ja puhdistivat vaatteensa hämähäkinseiteistä, niin jo kuului veden solinaa. Zwiebusch hymyili leveästi, laski harpun ja viulun kappelin portaalle ja alkoi nopeasti kiertää kappelia, muodostaen lyhyillä jaloillaan spiraalinmuotoisen uran.

“Solisee ... mutta millä puolella, hitto vie?” hohotti hän. “Puro, missä olet? Mistä sinut löydän? Oi, minua kananpäätä! Kaksi kertaa olen sinusta juonut, puroseni, ja nyt olen, kiittämätön, unohtanut, missä olet! Tunnen itsessäni ihmisen. Me emme unohda mitään, paitsi hyväntekijämme. Oi, ihmiset! Ha-ha...”

Ilka, jolla oli herkempi kuulo, olisi voinut sanoa, mistä päin puron sohina kuului, ellei äskeinen hänen vanhan ja luultavasti sairaan isänsä kärsimä kauhea loukkaus olisi askarruttanut hänen mieltänsä. Hän seurasi koneellisesti edellä astelevaa isäänsä, mitään näkemättä, kuulematta, tajuamatta. Hän ei muistanut uupumusta eikä janoa. Kaikki väistyi hehkuvan, nuoren, oikeudenmukaisen vihan tieltä. Hän kulki, katse maahan kohdistuneena, ja pureskeli ylähuultaan.

Zwiebusch, joka oli kuuro toiselta korvaltaan, kiersi spiraalia, kunnes ehti paikalle, johon jo selvästi kuului vihainen kohina ja jossa jalkojen alla tuntui pehmeä, kostea maa.

“Puron pitäisi olla lehmusten juurella!” virkkoi Zwiebusch. “Kas tuossa, tuossa on yksi lehmus! Mutta missä toiset kaksi? Niitä oli tasan kolme, kun kymmenen vuotta sitten join täällä... Kaadetut ovat! Lehmusparat! Nekin ovat olleet jollekin tarpeen. Kas, siinähan onkin etsimämme... Terve! Juokaamme, Ilka, terveydeksi!”

Zwiebusch laskeutui polvilleen, heitti hatun syrjään ja painoi palavat kasvonsa kylmään, kimeltävään pintaan... Ilka laskeutui koneellisesti toiselle polvelle ja seurasi isän esimerkkiä. Zwiebusch joi suullaan ja silmillään. Hän näki vedessä veren peittämät kasvonsa ja katsellen sinelmiä ja verinaarmuja, valmisteli jotakin sopivaa sukkeluutta. Mutta sukkeluus häivähti mielestä, ja vesi valahti suusta takaisin, kun hän vedenkalvossa omien kasvojensa rinnalla äkkäsi Ilkan piirteet. Hän herkesi juomasta ja kohotti päätään.

“Ilka!” sanoi hän rypistäen kulmiaan. “Kuuletko, tyttö? Herkeä irvistelemästä! Ethän sinä ole mikään koira! En pidä siitä. Älä ole hupsu!”

Ilka nosti päänsä ja pyyhkäsi märällä kämmenellään otsaansa.

“En pidä tuollaisesta!” jatkoi Zwiebusch. “Sinun täytyy heittää tuo tyhmä tapasi irvistellä hampaitasi kaikista pikkuasioista. Ole toki järkevä! Mitä hyödyttää suuttuminen?”

“Sinähän olet kalpea kuin ruumis ja vapiset! Odotahan, tyhmyri, vielä kuolet kiukkuusi, saatpahan nähdä! Herkeä jo! No!...”

“En voi... Kenelläkään ei ole oikeutta, isä Zwiebusch, lyödä sinua kasvoihin. Ei kenelläkään!”

“Eikö tosiaankaan? Enköhän sitä tietäisi? Tiedän kyllä sanomattasikin! Ei kasvoihin, ei selkään eikä vatsaan... Mutta mitä sinä tahdot?”

Ilka pyyhkäisi vielä kerran kämmenellään otsaansa ja mutisi:

“Tahdon, ettei kukaan saa lyödä sinua. Tahdon ... tahdon kostaa hänelle.”

Zwiebusch vihelsi, kumartui veteen ja alkoi pestä kasvojaan. Sitten hän pyyhki veden kasvoistaan käsillään ja sanoi:

“Tyhmyyksiä, Ilka! Juo, ellet ole vielä juonut tarpeeksesi, ja sitten menkäämme ottamaan soittimemme. Jo riittää lörpöttely!”

Zwiebusch nosti Ilkan käsivarresta pystyyn ja alkoi, vatsaansa silitellen, kävellä kappelille.

“Heittäkäämme vihoittelemisen ja katselkaamme mieluimmin kappelia!” ehdotti Zwiebusch.

Suuri joukko harmaita ja vihreitä sisiliskoja syöksähti koloihin ja ruohikkoon, kun Zwiebusch ja Ilka tulivat kappelin luo. Kappelin ovi, jonka ha'at olivat ruostuneet, oli laudoitettu umpeen. Oven yläpuolella oli sileä lauta, johon oli lyöty kuparikirjaimia. Ne olivat tietenkin latinalaisia. Zwiebusch luki ja käänsi Ilkalle seuraavaa:

“Fransiskus Goldaugen — 1806. Ohikulkija, rukoile, että pyhät enkelit kaitsisivat hänen sieluaan paratiisin riemuja varten!”

Kahdesta ikkunasta olivat lasit särkyneet. Puolilahonneissa puitteissa törröttävät sirpaleet olivat sateenkaaren väriset. Kolmas ikkuna oli tukittu ohralyhteellä. Ikkunat olivat lukinverkkojen ja pölyn vallassa.

“Fransiskus Goldaugen!” huusi Zwiebusch ikkunassa.

“Goldaugen!” vastasi kaiku.

“Fransiskus Goldaugen oli nykyisen kreivin isoisän veli”, selitti Zwiebusch Ilkalle.

“Vuonna 1806, paluumatkalla eräästä lemmenkohtauksesta, hänet surmasi tällä samalla paikalla hänen vanha kamaripalvelijansa, joka kosti tyttärensä puolesta. Niin kertovat muutamat.”

“Toiset taas kertovat hänen saaneen surmansa, tapellessaan veljenpoikansa kanssa eräästä hempukasta. Niin taikka näin, mutta kamaripalvelija hirtettiin tällä samalla paikalla. ‘Älä tapa’, sanoo Herra, mutta Goldaugenien linnoissa ei tunnettu Jumalan käskyjä. Katsohan, Ilka, ikkunasta sisään... Näetkö pyhän Fransiskuksen? Kellanvihreät, hirvittävät kasvot... Kuva on nyt menettänyt eloisuutensa, mutta ennen se oli erinomaisen selvä ja herätti tyhmissä ihmisissä ja naisissa kauhua. Erittäin pelottavat olivat nuo kasvot silloin, kun niiden edessä paloi, kuten nyt muistan, sininen lamppu... Minunkin pintaani karmi, kun katselin niitä. Aina on, näet, siten, tyttöseni, että taiteilija, joka tuon kuvan on maalannut, karkasi, ehtimättä päättää työtään. Vasen silmä jäi keskeneräiseksi, ja siksi oikea erottautuikin niin jyrkästi ja koski taikauskoisiin silmiimme. Kasvotkaan eivät tulleet valmiiksi. Ne olivat vain alustetut, kuten taiteilijat sanovat. Taiteilija karkasi senvuoksi, että oli rakastunut kreivittäreen. Tuo houkkio piti häntä valloittamattomana linnoituksena. Pölkkyypää! Eihän hänen olisi tarvinnut muuta kuin antaa kreivittären huomata, niin tämä olisi heti lentänyt hänen kaulaansa. Naiset ovat aina olleet heikkoja. He eivät jää jälkeen miehistä, kun on kysymys siitä, mitä sinun ei tarvitse tietää, viaton kyyhkyseni.”

Zwiebusch vaikenä ja katsoi Ilkaan. Ilka ei kuunnellut häntä. Hän katsoi maahan, mutisi jotakin huultensa raosta ja liikutteli sormiaan, ikäänkuin jutellen itsekseen. Zwiebusch vihelsi ja mietti hetkisen.

“Kuules, hallavapää!” sanoi hän kulmiaan rypistäen. “En pidä tuollaisesta. Taas rupeat irvistelemään. Mennäänpä istumaan tuonne.”

Zwiebusch ja Ilka istuutuivat kappelin polttaville portaille.

“Missä sinun pääsi on, tyttöseni?” jatkoi Zwiebusch katsoen tyttärensä kalpeisiin kasvoihin. “Miksi et ajattele johdonmukaisesti? Puusta ei tule terästä, räteistä et voi valaa kelloa. Rotta ei voi synnyttää joutsenia. Tuolta ihmiseltä, joka on syntynyt eräästä tietystä ihmislajista, ei voi odottaa enkelin töitä. Hänen isänsä ja isoisänsä olivat susia; voiko hän vastoin luonnonlakeja syntyä karitsaksi? Susi on hänkin! Kiireestä kantapäähän susi! Ja sutena hän ei voinut toisin menetellä... Mitä vielä tahtoisitkaan? Eikähän meidän asiamme ole opettaa susia syömään heiniä... Ajattelehan järkevästi! Hän on syntyisin paroonitar Heilenstrahl; ja mitä ovat Heilenstrahlit? Juuri näitä samoja Goldaugeneja. Ensimmäinen Heilenstrahl oli Arthur Goldaugenin avioton poika. Paroonin arvon hän sai kolmikymmenvuotisen sodan aikana yksinomaan tämän sukulaisuutensa vuoksi Goldaugenien kanssa. Sitten Goldaugenit ja Heilenstrahlit solmivat keskenään avioliittoja. Tuloksena oli kaksi sukua, jotka eivät missään suhteessa eroa toisistaan. Mitä siis tahdot? Ethän toki odota, että silloinkuin Goldaugen heiluttaa ruoskaa, Heilenstrahl tulisi sinua suutelemaan? Eipähän, ystäväiseni! Olla susille vihoissaan siitä, että luonto on antanut niille terävät hampaat, sitä voivat vain sinunlaisesi tyhmeläiset.”

Zwiebusch oli hetkisen vaiti ja jatkoi sitten: “Goldaugenin suvun tarina on erinomaisena todistuksena siitä, että luonto on tässä tärkeä tekijä. Ensimmäinen Goldaugen mainitaan ristiretkien lopulla. Häntä kutsuttiin kultasilmäiseksi vampyyriksi. Hänen tukkansa ja

partansa olivat sysimustat, mutta kulmakarvat ja silmäripset vaaleat. Tämän luonnonoikun johdosta hän saikin nimen Goldaugen [Goldaugen = kultasilmä]. Hänen kultaisissa silmissään, kertoo historia, yhtyi huomattavan älykkyyden ohella ilveksen viekkaus ja oveluus nälkäisen pantterin verenhimoisuuteen. Hän oli hullu koira sanan pahimmassa merkityksessä. Hän ahmi ihmisverta yhtä helposti, kuin me juomme vettä, osti ja möi ihmisiä Juudaan häikäilemättömyydellä. Hänelle oli paljon helpompaa sytyttää kylä tuleen kuin meille sikarin polttaminen. Hän poltti ja katseli ihastuneena liekkejä. Kun Bouillonin Gottfriedin johtamat voittajat ensi kerran rukoilivat pyhällä haudalla, samoili hän Jerusalemin ympäristössä ja pisti sarasenien päitä keihäiden neniin. Ei edes tällä suurella hetkellä hän muuttunut! Aikakirjat kertovat, että hän oli palavasti halunnut rukoilla, mutta hullun koiran vaisto veti häntä toisaalle, hävittämään, verta vuodattamaan.

“Se on kauhea sielunrujous, tyttöseni! Ei voine ajatella, että kultasilmäinen mies oli itse syyppää viallisuuteensa. Ihminen ei voi omasta tahdostaan ruveta senkaltaisiin kauhistuttaviin tihutöihin, yhtävähän kuin hän voisi tahtonsa voimalla kasvattaa käteensä kuudennen sormen. Luonto on syyllinen. Se antoi hänelle suden aivot. Kultasilmäiselle syntyi poika, joka oli erilainen kuin isänsä vain sikäli, ettei hänellä ollut kultaisia silmiä ... isän viallisuus siirtyi häneenkin. Pojanpojalla oli kultaiset silmät ja sama viallisuus. Ja niin edelleen.

“Nykyinen kreivi ei ole kultasilmäinen. Viime vuonna kuoli hänen pieni poikansa, jolla oli kultaiset silmät. Niinmuodoin kultaiset silmät siirtyivät joka toiseen polveen, mutta sielunvika on ollut jokaisessa. Goldaugenien, kuten huomaat, pulmuseni, on yhtä vaikea päästä suden aivoista kuin kultaisista silmistäkin. Ja nyt, tyttöseni, voinet päättää, saattoiko tuo kaunotar olla läimäyttämättä minua huulille. Luonto voitti järjen, ja hänen oli mahdotonta menetellä toisin.”

“Tuo kaikki on joutavaa lorua, isä!” kiljaisi Ilka, polkien jalkaansa.
“Valehtelet! Sinun huultesi ei tarvitse välittää vähintäkään hänen viallisuudestaan, hänen luonnostaan. Meidän ei tarvitse siitä välittää! Sinä puhut noin vain siksi, että suuttuminen on minulle vahingollista. Mutta minäpä näytän hänelle! Minä en anna hänelle anteeksi, en anna! Jumala minua rangaiskoon, jos annan hänelle anteeksi tämän loukkauksen!”

“Jonkun toisen sopisi noin uljastella, mutta ei sinun, karitsaiseni. Karitsan uljastelu sutta vastaan — vain hyödytöntä sanojen tuhlaamista... Meidän on parasta olla vaiti.”

Ilka nousi, heitti harpun hihnan olkapäälleen ja osoitti leuallaan polulle.

“Etkö halua levätä?” kysyi isä.

Ilka ei vastannut. Zwiebusch nousi, otti viulun kinaloonsa, nykäisi ja alkoi astella lehtokujalle päin. Hän oli tottunut tottelemaan Ilkaa.

Tuntia myöhemmin he jo kävelivät, tuskin kyeten liikuttamaan uupuneita jalkojaan, pitkin pölyistä, polttavaa maantietä. Heidän edessään, siintävän viita- ja puistovyöhykkeen takana, hohtivat pienen unkarilaisen kaupungin valkoiset kellotapulit ja raatihuone. Vasemmalla kylpi kirjavassa väriloistossaan Goldaugenien sievä maakylä.

“Missä on oikeus? Täällä vai tuolla?” kysyi Ilka osottaen kaupunkia ja kylää.

“Oikeus? Hm... Oikeus on sekä kaupungissa että kylässä. Kaupungissa, kultaseni,

tuomitaan kaupunkilaisia ja kylässä goldaugenilaisia...”

Ilka pysähtyi, ja hetkisen harkittuaan poikkesi tielle, joka johti kylään.

“Minne nyt? Miksi?” kysyi Zwiebusch. “Mitä sinulla siellä on tekemistä? Jumala sinua varjelkoon menemästä noiden raakojen talonpoikien luo!”

“Minä, isä Zwiebusch, menen sinne, missä tuomitaan goldaugenilaisia.”

“Mutta mitä varten? Herran nimessä! Mieletohän olet, kultaseni! Kaupungissa voimme syödä päivällistä ja saada olutta, mutta mitä meillä täällä on tekemistä?”

“Mitäkö? Sehän on hyvin selvää! Nostamme oikeusjutun tuota tunnotonta naista vastaan!”

“Hupsu sinä olet, tyttöseni! Järjetön kerrassaan! Sinähän olet menettänyt kaiken ymmärryksesi, kyyhkyläiseni! Vai leikkiäkö ehkä lasket?”

“En laske leikkiä, isä. Ihmettelen tosiaan, kuinka sinä kaikessa itserakkaudessa voit suhtautua noin rauhallisesti sellaiseen loukkaukseen. Jos tahdot niin mene kaupunkiin. Minä menen yksin oikeuteen ja vaadin, että häntä on rangaistava.”

Zwiebusch katsoi Ilkan kasvoihin, kohautti olkapäitään ja seurasi itsepintaista tyttärtään, murhdellen, huitoen käsiään ja päästellen viheltäviä ääniä.

“Hupsu sinä olet, Ilka”, sanoi hän huohtaen, kun he kulkivat joen poikki vievällä sillalla.

“Hupsu! Sano minua kaljupääksi piruksi, ellet lähde tästä kylästä pitkin nenin! Älä pahaksesi pane, tyttöseni, mutta oletpa, kunniani kautta, tänään tyhmä kuin simppu!”

He menivät sillan yli ja tulivat kylään. Tiellä ei näkynyt ainoatakaan sielua. Kaikki olivat pelto- ja puistotöissä. Kauan he saivat kiertää kylässä ja katsella ympärilleen, kunnes vihdoinkin heitä vastaan osui tulemaan pieni akka, kurttujen kuin kuivunut melooninkuori.

“Sallikaahan kysyä”, virkkoi Ilka akalle, “missä täällä asuu tuomari?”

“Tuomariko? Meillä, rakas neiti, on kolme tuomaria”, vastasi akka. “Yksi heistä ei ole enää moniin aikoihin ketään tuominnut. Hän on jo kymmenen vuotta maannut halvattuna. Toinen ei myöskään enää tuomitse, vaan on tilanomistajana. Hän otti rikkaan vaimon, sai myötäjäisinä maakappaleen, — hänkö nyt enää huolisi tuomita? Mutta hänkin on jo vanha... Meni naimisiin viitisentoista vuotta sitten, silloinkuin vanhin poikani kuoli, Herra hänen sieluaan armahtakoon...”

“Entä kolmas? Missä asuu kolmas?”

“Niin, kolmasko? Kolmas tuomitsee vielä... Mutta ei hänestäkään ole mihinkään... Vanha äijä hänkin! Hänen pitäisi jo maata haudassa eikä enää riitoja ratkaista... Hän asui ... näettekö nuo vihreät portaat? ... juuri siellä hän asuu.”

Zwiebusch ja Ilka kiittivät eukkoa ja suuntasivat askeleensa vihreitä portaita kohden. Tuomarin he tapasivat kotoa. Hän seisoi pihalla vanhan, tuuheaoksaisten silkkiäispuun alla ja pudotteli kepillä mustia, liiaksi kypsyneitä marjoja maahan. Hänen huulensa ja leukansa olivat värjäytyneet sinipunerviksi ja sinisiksi. Suu oli aivan täynnä. Tuomari pureskeli laiskemmin kuin härät, jotka ovat kyllästyneet märehtimään palaansa.

Zwiebusch otti hatun päästään ja kumarsi tuomarille.

“Rohkenen vaivata teidän kunnianarvoisuuttanne yhdellä ainoalla kysymyksellä”, sanoi

hän. “Tekö suvaitsette olla tuomari?”

Tuomari tarkasteli kutsumattomia vieraitaan ja nieltyään märepalansa vastasi:

“Minä olen tuomari, mutta vain päivälliseen asti.”

“Entä oletteko jo syönyt päivällistä?”

“Olenhan toki!... Syön puoli kolmelta... Pitäisihän teidän se tietää, Pyhäpäivinä syön puoli kahdelta.”

“*Plenus venter non studet libenter*, teidän kunnianarvoisuutenne! He-he-he... Totta puhutte. Mutta, teidän kunnianarvoisuutenne, ei sääntöjä ilman poikkeuksia.”

“Kyllä minulla... Minä en tässä tapauksessa tunnusta mitään poikkeuksia... Minä tuomitsen ihmisiä ainoastaan tyhjävatsaisena, äijä, kun olen vähimmin taipuvainen hempeämielisyyteen. Kymmenen vuotta sitten koetin kerran tuomita päivällisen jälkeen... Ja mitäpä seurasi? Tuomitsin yhtä astetta liian lievästi. Ja se ei aina ole oikeudenmukaista... Mutta sinähän olet paksu kuin neljänkymmenen ämpärin tynnyri! Syöt varmaankin paljon? Etkö hikoile kantaessasi noin paljon liikaa lihaa? Ja kuka tuo tyttö on?”

“Hän on tyttäreni, teidän kunnianarvoisuutenne... Hän juuri tuleekin pyytämään apuanne.”

“Hm... Vai niin... Tulehan lähemmäksi, kaunokainen! Minkälainen pyyntö sinulla olisi?”

Ilka astui tuomarin luo ja kertoi vapisevalla äänellä kaiken, mitä oli tapahtunut kreivi Goldaugenin linnan pihalla. Tuomari kuunteli häntä loppuun asti, katsahti Zwiebuschin huuliin, hymähti ja kysyi:

“No, ja mitä nyt tahtoisit, kaunoiseni?”

“Tahdon, että rankaisette tuota naista!”

“Ka niin... Hyvä... Mitä suurimmalla mielihyvällä! Panemme hänet heti torniin.”

“Kuuleppas, äijä”, sanoi tuomari, kääntyen Zwiebuschiin. “Missä olet tuon kaunottaresi saanut, kuussa vai maassa?”

“Maassa, teidän kunnianarvoisuutenne. Kuussa ei ole naisia, teidän kunnianarvoisuutenne, joten siellä tuskin voi tyhjentää viinilasillista synnyttäjän terveydeksi.”

“Jos kerran maassa, niin kuinka hän ei tiedä, että... Millaisia pässinpäitä te olette, hyvä herrasväki! Hoh, millaisia pässinpäitä! Pässinpäitä ja tyhmyreitä!”

“Miksi niin?” kysyi Ilka.

“Luultavasti siksi, ettei teillä ole aivoja... Goldaugenit syöttävät ja juottavat minua, ja minä rupean heitä tuomitsemaan! Ha-ha-ha! Goldaugenit ovat kreivejä, ja hänen isänsä on mustalainen, keho viuluniekka, jota on piestävä huonosta soitosta. Kummallisia ihmisiä! Ei, ette te ole syntyneet maassa! Ja luuletko hänen viitsivän ruveta käymään kanssasi oikeutta. Hän piirustaa haastelipulle, jonka lähetän hänelle, naaman ja suuren nenän ja heittää sen pöydän alle. Entä todistajasi? Työmiehet? Älähän huoli! He eivät ole sellaisia pohatoita, että luopuisivat leivästään! Ha-ha-ha! Jopa löysit riitaveikon, hupsu tyttö! Ei, älä hulluttele, kaunokaiseni. Katkeraahan tuo on ... mutta minkä sille teet? Maailmaa ei

luoda uudestaan!”

“Mutta mitä minun on tekeminen?”

“Anna isällesi riepu, jolla hän voi sitoa huulensa. Haava voi saada vihoja kärpästen puremasta... Ja sitten osta lyijyhaudetta... Vain tämän neuvon voin sinulle antaa... Annanpa vielä toisenkin! Ota paksua isääsi kädestä ja laputa matkoihisi... En voi katsella tyhmiä ihmisiä! Vapauttakaa itsenne väärän tuomarin läsnäolosta ja päästäkään minut puhumasta kanssanne.”

“Mitä minä teen?” kysyi taas Ilka, väännellen käsiään.

“Hm... Vieläkö tahdot kolmannen neuvon? Kah, rupea samanlaiseksi kreivittäreksi kuin hän. Silloin sinulla on täysi oikeus manuttaa hänet oikeuteen. Täysi oikeus. Ha-ha-ha—! Rupea kreivittäreksi! Kunniani kautta! Silloin voit käräjöidä hänen kanssaan, niin paljon kuin sielusi halajaa! Ei kukaan eikä mikään voi sinua estää. Mutta ... nyt hyvästi! Minulla ei ole aikaa. Jättäkää minut. Niinkauan kuin et ole vielä kreivitär, on minulla vielä oikeus karkoittaa sinut näin epähienosti kylläisen vatsani ja laiskan kieleni läheisyydestä. Ala marssia, äijä! Älä unohda lyijyhaudetta!”

Tuomari kääntyi pois päin ja kävi jälleen käsiksi marjoihinsa. Zwiebusch ja Ilka menivät pihasta ja lähtivät sillalle päin. Zwiebusch olisi tahtonut jäädä kylään levähtämään, mutta ei tahtonut tehdä vastoin Ilkan mieltä... Hän paapersi tytön jäljessä, kiroten nälkää, joka ahdisti hänen vatsaansa. Nälkä esti häntä ajattelemasta...

“Kaupunkiinko nyt, tyttöseni?” kysyi hän.

Ilka ei vastannut. Kun he tulivat viidaksoon, joka kuului Goldaugenin talonpojille, Zwiebusch kysyi:

“Oletko vihoissasi, Ilka? Miksi et vastaa, kun kysyn sinulta?”

Ilka horjahti ja tarttui käsin päähänsä, vastaamatta mitään.

“Mikä sinua vaivaa, tyttö?”

Tytär pysähtyi ja kääntyi isäänsä päin. Hänen kasvojaan väärästi ilkeä, häijy hymy. Hampaat olivat paljastuneet kuin koiralla.

“Jumalan tähden, mikä sinun on?”

Ilka kohotti kätensä ilmaan, heitti päänsä taaksepäin ja avasi suunsa ammolleen... Vihlova huuto tunkeutui hänen rinnastaan, kaikuen viidakossa. Suuret kyyneleet syöksähtivät jokena tyttären sinisistä silmistä, jonka isää oli loukattu... Ilka itki ja nauroi yht'aikaa.

“Mikä sinun on? Kuinka voi tuolla tavalla suuttua?”

Zwiebusch puhkesi itkemään ja suuteli tytärtään.

“Voiko nyt tuolla tavalla? Istu, Ilka! Jumalan tähden, istu! Kuuletko, istu jo!”

Zwiebusch laski suuret, hikiset kätensä hänen hytkyville olkapäilleen ja painoi hänet alas.

“Istu! Istumme hetkisen varjossa, ja sinä rauhoitut. Menkäämme tuon pajun alle. Kas, siinähan on puro! Tahdotko vettä? Paju kasvaa aina veden vierellä. Missä on pajuja, sieltä on etsittävä vettä. Istukaamme tähän!”

Zwiebusch kantoi Ilkan pajun luo, taivutti hänen polvensa ja laski hänet istumaan nurmelle. Nyyhkytykset kävivät yhä hillittömämmiksi...

“Herkeä jo, tyttöseni! Onko meillä oikeutta noin loukkaantua? Emmekö itse ole ketään loukanneet? Voitko sinä taata, ettei isäsi ole milloinkaan ketään loukannut rankaisematta? Kyllä minä olen loukannut! Sain tänään vain palkkani!”

Samassa kajahti laukaus. Pajussa rasahteli, ja siitä putosi, oksiin takerrellen ja siipiään räpäyttäen, lintu Ilkan syliin. Se oli nuori kotkanpoika. Yksi hauli oli osunut sen silmään, ja toinen oli murskannut nokan...

“Katsopas, kultaseni! Tässä linnussa on verisesti loukattu luontoa... Tämä loukkaus on paljon suurempi kuin meidän kärsimämme... Ja luonto sietää sen. Ei rankaise eikä kosta...”

Pensaissa kahisi ja Zwiebusch näki edessään pitkän, komean, erinomaisen kauniin miehen, jolla oli musta, tuuhea parta ja tummahipiäiset kasvot. Miehellä oli toisessa kädessä pyssy ja toisessa leveälierinen olkihattu. Nähdessään saaliinsa sievän, itkevän tytön sylissä, hän pysähtyi kuin maahan naulittuna.

“Tuo mies muuten on jo saanut rangaistuksensa!” sanoi Zwiebusch. “Ankaran rangaistuksen! Hänen syntinsä kalpenevat sen rangaistuksen rinnalla, jota hän kärsii. Esittelen sinulle, Ilka, Wuniezin kreivin, Saynitzin paroonin. Tervehdin teitä, kreivi ja parooni! Kumpaa teissä on enemmän, kreiviä vai paroonia? Teidän peijakkaan kauniissa olemuksessanne on sangen paljon kumpaistakin... Tuossa on saaliinne! Tyttäreni laulaa sille par’aikaa kuolinmessua.”

Parooni Arthur von Saynitz ei ole vanhempi kuin noin kahdeksankolmatta, mutta näöltään hän on yli kolmenkymmenen. Hänen piirteensä ovat vielä kauniit ja nuorpeat, mutta silmänurkissa ja suun ympärillä huomaa uurteita, joita tapaa jo elähtäneillä ja paljon kokeneilla ihmisillä. Kauniiden, tummien kasvojen yli oli nuoruus kulkenut vastoinkäymisineen, iloineen, suruineen, juominkeineen, irstailuineen. Silmät kuvastivat kylläntymistä, ikävystymistä... Huulet ovat vetäytyneet alistuvaan ja samalla kertaa pilkalliseen hymyyn, joka oli tullut tottumukseksi... Parooni von Saynitzin mustat hiukset ovat pitkät ja suortuvaiset. Ne muistuttavat nuoren koulutytön hiuksia, joka ei vielä ole punonut niitä palmikolle. Arthur kylpee harvoin, ja senvuoksi hänen hiuksensa ja kaulansa ovatkin likaiset ja kiiltävät auringossa. Hän on köyhänlaisesti ja yksinkertaisesti puettu... Puku on vaatimaton ja sangen epämääräistä kuosia... Likaisen paidan kaulus ilmaisee, ettei parooni seuraa kuosia. Sellaisia kauluksia käytettiin neljä vuotta takaperin. Kaulahuivina on musta, kulunut nauha; sen solmu, huolimattomasti ja käteisesti sidottu, on viistossa ja uhkaa aueta... Takki ja liivit ovat hienot: ne ovat ylt’yleensä tahroissa, mutta ne ovat uudet. Ne ovat valmistetut kalliista, harmaasta kankaasta, joka on kudottu parhaasta hienosta vuohenvillasta. Kuluneet, jo aikoja sitten ikänsä eläneet silkkihousut verhoavat tiukasti hänen lihaksisia reisiään ja katoavat sievästi polvien yläpuolella pitkävirtisten, kiiltävien saappaiden laskoksiin. Saappaiden korot ovat viistossa ja puoleksi kuluneet. Vuohen villaisissa liiveissä riippuvat uusmetalliset vitjat. Vitjoihin on kiinnitetty kuusi kultaista medaljonkia, kultainen, hohtokivisilmäinen haikara ja pieni, erittäin taidokkaasti tehty pyssy, jonka suu on kullasta ja perä platinasta. Pyssynperässä voi lukea: “Parooni Arthur von Saynitzille. Waistafin ja Suolavuorten

Metsästäjäyhdistykseltä.” Älkää kysykö paroonilta, paljonko kello on: vittojen taskunpuoleisessa päässä ei ole kello, vaan avain ja sinkkinen vihellyspilli.

Vapaaherrallinen Saynitz-suku ei voi kerskua vanhuudellaan. Se sai alkunsa vasta tämän vuosisadan ensimmäisellä vuosikymmenellä. Arthurilla on hallussaan “Saynitzin paroonien historia”, pieni vihkonen, jonka Arthurin isä, Karl, oli aikoinaan tilannut eräältä matkustavalta oppineelta ruotsalaiselta pastorilta. Avulias pastori kahmasi hyvät rahat eikä armollisten paroonien sukupuuta rakentaessaan säälinyt paperia eikä totuutta. Sukupuun hän johti yhdenneltätoista vuosisadalta. Moni tietenkin uskoi hänen kirjaseensa, erittäinkin ne, joilla ei ollut syytä tutkia pastorin toimia. Mutta Saynitzit saivat punastua kirjasensa tähden, kun muudan palvelusintoinen kuvalehti, joka halusi osoittaa alttiuttaan, julkaisi heidän vaakunansa ja sukuuuttelon, joka oli todellisuutta lähempänä kuin se, josta pastorille oli maksettu. Ensimmäinen Saynitzin parooni oli pelkkä aatelismies, joka oli naimisissa erään kristinuskoon kastetun juutalaisen pankkiirin tyttären kanssa. Hän oli joka suhteessa sangen mitätön henkilö, matelevainen, aina nälkäinen ja rakasti rahoja enemmän kuin mitään muuta maailmassa. Hän olisikin elänyt koko ikänsä aivan huomaamattomana ja häipynyt ainiaaksi ihmisten muistosta, ellei onnetar olisi hänelle hymyillyt.

Ensimmäisellä Saynitzilla oli kaksi veljeä. Toinen niistä oli jesuiitta, joka opiskeli muutamassa yliopistossa fysiikkaa ja omin käsin raivasi itselleen tien kardinaalin arvoon. Toinen veli oli hovirunoilija ja henkilöäkäarin vävy. Näiden molempien veljiensä mahtavan suojeluksen ja pankkiiri-appensa rahojen avulla, jolla oli huomattava asema rahamaailmassa, Saynitz sai parooninkirjan paljoa helpommin kuin se ensimmäinen Saynitz, josta ruotsalainen pastori sepusti valheita. Toinen Saynitz, Arthurin isoisä, taisteli Austerlitzin luona ja kuoli sota-akatemian professorina. Tämä Saynitz oli setänsä, kardinaalin, ilmeinen kuva ja, samoin kuin tämäkin, enemmän virastomies kuin sotilas tahi tilanomistaja. Arthurin isä muistutti ensimmäistä Saynitzia. Hänkin oli mitätön, rumanpuoleinen ja mihinkään kykenemätön henkilö. Ollen vajavaisesti sivistynyt, vähä-älyinen, sekä ruumiillisesti että henkisesti heikko, hän näytti asettaneen päämääräkseen hajoittaa maailman tuuliin kaiken sen, minkä onnetar oli lahjoittanut hänen isoisälleen ja isälleen. Mutta sepä ei ollutkaan aivan helppoa. Saynitzin paroonikunta on sangen laaja. Rautatie leikkaa sen kahdessa kohti. Sitä pidetään puistojensa, viinitarhojensa ja viljelysmaidensa tähden yhtenä rikkaimmista ja uljaimmista maatiloista. Sen yhteydessä olevat hevossiitoslaitos ja verkatehdas antoivat parooneille yhteensä kaksituhattaneljäsatia frankkia päivässä, muista tuloista puhumattakaan. Sellaisen rikkauden hävittäminen ei ole helppo tehtävä, mutta Karl von Saynitzilla oli erinomaisia apulaisia. Häntä auttoivat hänen hekumanhimonsa, harkintakyvyttömyytensä, hyväsydämyytensä ja — poikansa. Elämänsä loppuun saakka hän ei herjennyt rakastamasta naisia. Hän rakasti intohimoisesti, vimmatusti, punnitsematta, antamatta minkään esteen pysähdyttää itseään. Naiset muodostivat päätilin hänen kirjanpitonsa menopuolella, jota paitsi hänen tuskin olisi onnistunut hävittää kaikkea. Hänellä oli jonkun aikaa Wienissä rakastajatar. Tämän rakastajattarensa luo hän matkusti ylimääräisellä junalla, seurassaan suuri joukko irstailunhaluisia kupinnuolijoita, jotka joivat silkkaa samppanjaa. Jokaisella matkallaan hän vei rakastajattarelleen lahjoja, jotka hämmästyttivät kallisarvoisuudellaan ja liiankin kaunopuheisesti todistivat paroonin mielettömyyttä. Lahjat olivat perhekalleuksia, kalliita hevosia, vekseleitä... Hänen wieniläisen lemmittynsä kamarineidolla oli palkkaa tuhat

frankkia kuussa ja omat hevoset kaiken varalta. Ylimääräisen junan saavuttua ja ennen sen lähtöä pidettiin loistavia päivällisiä. Pragissa oli toinen rakastajatar, Budapestissä kolmas ja niin edelleen. Naiset jumaloivat häntä, eniten tietenkin hänen anteliaisuutensa tähden. Lukemattomat kaskut ja jutut, joita yhä vielä kerrotaan Karl von Saynitz’ista, kuvaavat paremmin kuin mikään muu tätä jumalointia. Valitsemme niiden joukosta yhden.

Eräässä parhaista saksalaisista teattereista, esiintyi ensi kertaa muudan nuori, vast’ikään teatterikoulusta päässyt näyttelijätär (nykyään hän on hyvin tunnettu draamallisten ja traagillisten äitivanhus-osien esittäjänä). Hän oli nuori, sievä, ja näytteli erinomaisesti. Teatteri tärisi käsienläiskeestä. Kohta ensimmäisen näytöksen jälkeen hänelle tuotiin kukkavihko, jota koristi paroonitar von Saynitz-vainajan, Karlin äidin, kallisarvoisin kaulanauha. Parooni uhrasi sen, koska se sattui olemaan hänen povitaskussaan ja medaljongin terävä kärki pisteli häntä kylkeen. Toisen näytöksen päätyttyä eräät korkeassa asemassa olevat henkilöt, jotka silloin olivat teatterissa, menivät kulissien taakse ilmaistakseen ensi-esiintyjättärelle ihastustaan. Näiden korkea-arvoisten joukossa oli von Saynitzkin. Kulissien takana hän liikkui kuin kotonaan. Tyhjennettyään ensimmäisen rakastajan pukeutumishuoneessa lasin samppanjaa, hän meni nousevan tähden ovelle. Se oli suljettu. Hän kolkutti.

“Mitä te teette?” ällistyivät korkea-arvoiset... “Te unohdatte itsenne! Unohdatte, ettette nyt ole sirkuksessa tahi operetissa... Tämä ei ole mikään *salon madame Deleaux*! Te olette hiiden julkea, parooni!”

“Niinkö arvelette? Olen vain kärsimätön...” vastasi parooni.

“Mutta hänhän tulee heti! Eikö teillä ole kärsivällisyyttä odottaa paria kolmea minuuttia?”

“Ei ole.”

“Mutta tuohan on sopimatonta! Hän ehkä juuri pukeutuu!”

“Sangen mahdollista”, vastasi malttamaton parooni ja kolkutti uudestaan.

“Kuka siellä?” kysyi huoneesta nuoren naisen ääni.

“Minä!” vastasi parooni.

“Kuka te olette?”

“Muudan ihailijoistanne. Minä, suoraan sanoen, en tajua rahtuakaan teidän taitoanne, mutta minulle kerrotaan, että te näyttelette mainiosti, ja olen tottunut uskomaan sanoihin. Avatkaa!”

“Kummallista... Olen pukeutumishuoneessa! Tänne ei saa tulla. Ja kuka te sitten olette?”

“Olen parooni von Saynitz. Minulla on teille asiaa,”

Ääni huoneessa vastasi hiljemmin eikä enää yhtä rohkeasti.

“Sangen mieluista, parooni... Mutta minä en ole puettu... Odottakaa viisi minuuttia.”

“Minulla ei ole aikaa odottaa. Kahden minuutin päästä matkustan. Nyt heti tahi ei koskaan!”

“Ei käy laatuun!”

“Oma asianne... Jääkää hyvästi!... Kuka, piru vieköön, nykii minua hihasta?”

Paroonin luo oli keräytynyt joukko näyttelijättären ihailijoita. Nämä olivat kovasti kiihdyksissään paroonin julkeudesta. He vaativat paroonia poistumaan ovelta. Näyttelijättären sulhanen, joka oli joukossa, nykäisi häntä hihasta.

“Suvaitkaa poistua ovelta!” huusivat ihailijat.

“Mitäpä, ellen poistuisikaan?” kysyi parooni ja takoi ovea, ei enää sormellaan vaan nyrkillään.

“Te, mademoiselle, luultavasti haluatte, että nämä herrat täällä häpäisevät minut!” sanoi hän oven läpi näyttelijättärelle. “Avatkaa ovi. Puolentoista minuutin päästä matkustan... Nyt heti tahi ei koskaan! Minun, parooni von Saynitzin, tapanani on tehdä kaikki heti tahi ei koskaan. Haluatteko puhua parooni Saynitzin kanssa, jolla on teille asiaa?”

Näyttelijätär nähtävästi alkoi horjua.

“Mitä te haluatte?” kysyi hän.

“Äh, hitto soikoon! Mitä minä voisin haluta?! Minulla ei ole aikaa keskustella. Lasken kolmeen: ellette avaa ovea, kun sanon ‘kolme’, niin minä lähden, ettekä näe minua enää koskaan... Paljonpa teillä muuten onkin ihailijoita! Sen huomaa monista nykimisistä selässäni ja sivuillani... No niin, minä alotan ... yksi ... kaksi... No ... no...”

Huoneessa oven takana, kuului keveitä askelia.

“Kolme!” laski parooni.

Lukko naksautti. Ovi avautui hiljaa. Paroonin nenän editse pujahti huoneesta sievä, hymyilevä kamarineito. “Parooni astui askelen eteenpäin, ja hänen sieraimiinsa tunkeutuivat pukeutumishuoneen hienot tuoksut. Näyttelijätär seiso pimeään ikkunan luona shaaliin kietoutuneena. Hänen vieressään oli puku, johon hänen tuli pukeutua... Hänen poskiaan punotti. Hän paloi häveliäisyydestä.

“Jumalani, kuinka viaton hän vielä on!” ajatteli parooni ja kumartaen virkkoi:

“Pyydän anteeksi! Matkustan minuutin kuluttua, ja senvuoksi...”

Näyttelijätär kohotti katseensa parooniin. Hänen silmissään kuvastui uteliaisuutta. Hän näki paroonin vasta ensi kerran, mutta oli kuullut niin paljon hänestä jo teatterikoulussa ollessaan! Hän oli jo kauan jumaloinut paroonia kuulemiensa perusteella.

“Mitä haluatte, parooni?” kysyi hän hetkisen painostavan vaitiolon jälkeen.

“Suokaa anteeksi, mademoiselle, että olen näin itsepintainen, mutta ... kunniani kautta, te miellytätte minua!”

Näyttelijätär loi katseensa maahan. Hänen poskensa tulivat entistä punaisemmiksi.

“En rakasta imarteluja” sanoi hän.

“Jumalani, kuinka hän on viaton!” tuumi parooni ja sanoi:

“Suurenko palkan johtajat ovat määränneet teille?”

“Eivät ole vielä määränneet, vaan määräävät... En tiedä, paljonko...”

Ensi aluksi, luullakseni, tuskin kahtatuhatta taalaria enempää...”

“Hm... Palkka on hyvä... Aluksi kyllä riittävä.”

Parooni vaikeni ja hänen katseensa imeytyi näyttelijättäreen. Tämä oli valmis painumaan maan alle häpeästä ja odotuksesta.

“Jos tulette minun luokseni”, sanoi parooni vihdoin, “saatte sataviisikymmentä kertaa enemmän.”

Näyttelijättären hohtavat posket kävivät valkeiksi kuin paroonin paidankaulus... Hän kirkaisi, löi kätensä yhteen ja ikäänkuin sadan tykin jyskeen huumaamana vaipui sametilla peitettyyn nojatuoliin. Hän sai hysteerisen kohtauksen. Von Saynitz kumarsi ja poistui. Kun kamarineito tuli huoneeseen, itki näyttelijätär. Nyyhkytykset olivat rajuja, naurunpuuskien keskeyttämiä. Kamarineito pelästyi, juoksi huoneesta ja viiden minuutin kuluttua oli koko näyttämö jakautunut pikkuryhmiin. Ryhmät kuiskailivat, loivat syrjäsilmyksiä näyttelijättären oveen päin eivätkä tienneet, mitä olisi ollut tehtävä: pitikö suuttua paroonin hävyttömästä käyttäytymisestä, vaiko kadehtia itkevän näyttelijättären onnea? Sulhanen syöksyi kuin mielipuoli huoneeseen, lankesi hänen jalkoihinsa ja huudahti:

“Älkää itkekö, rakkaani! Tämä loukkaus ei jää kostamatta! Mutta ... miksi, piru vieköön, te avasitte oven tuolle ihmiselle?”

Näyttelijätär painoi kyyneleiset kasvonsa sulhasensa valkoiselle paidanrinnukselle, laski kätensä hänen olkapäilleen ja kuiskasi:

“Oi, George! Kuinka onnellinen olen! Kuinka onnellisia olemme molemmat! Hän lupasi minulle sataviisikymmentä kertaa enemmän, ja meille opetettiin jo teatterikoulussa, että parooni von Saynitz pitää sanansa! Vahinko vain, että hän on ruma! Mutta ... sataviisikymmentä kertaa enemmän!! Mene, ystäväiseni, pyydä ilmoittamaan yleisölle, etten sairastumisen tähden voi jatkaa näyttelemistä.”

Seuraavana päivänä näyttelijätär sai jumaloidulta von Saynitzilta kolmen kuukauden palkan etukäteen.

Tämä juttu on todennäköinen, mutta missä määrin se on todellinen, sitä en tiedä.

Paroonin toisena menopuolena olivat kortit. Saynitz pelasi hyvin harvoin. Korttipeli ikävystytti häntä. Mutta kerran pelipöydän ääreen istuuduttuaan hän ikävissään hävitti suunnattomia summia. Ikävissään hän keksi itselleen oman pelinkin. Se oli kovin yksinkertainen. Sen nimi oli “musta ja punainen.”

“Punainen vai musta?” kysyi Saynitz vastapelaajaltaan, näyttäen kortin selkäpuolta. “Jos arvaatte oikein, olette voittanut, ellette te arvaa, on voitto minun.”

Mitään tätä peliä viisaampaa Saynitz tuskin kykeni keksimään — Mutta siinä hän kykeni menettämään kahden illan kuluessa Wuniczin kreivikunnan, jonka Arthurin isoisa oli aikoinaan ostanut Galitsiasta. Wuniczin kreivikunta oli ensimmäinen tuntuva menetys.

Toinen menetys oli hänen puolisonsa, paroonitar von Saynitz, jonka hänen elämäntapansa vei hautaan. Kolmas oli tytär, tekopyhä ja vähämielinen nainen, joka hänen oli, parantaakseen rappiolle joutuneita raha-asioitaan, naitettava eräälle juutalaispankkiirille,

joka oli saanut keinoteltua itselleen aatelisarvon. Saynitzin paroonikunta joutui surkean kohtalon alaiseksi. Se pantattiin puoli-ilmaiseksi pankkiirivävyille, joka sitten huutokaupassa ottikin sen itselleen. Karl päätti vaelluksensa siten, että teki epäonnistuneen itsemurhan (luoti osui olkapäähän) ja kuoli tyttärensä ja paterien käsiin, jätettyään sitä ennen pankkiirille "kaiken varalta" useita vekseleitä tukeville summille.

Hänen poikansa Arthur lähetettiin äidin kuoleman jälkeen kahdentoista vuoden ikäisenä Wieniin ja pantiin erääseen pensionaattiin. Siellä hän oppi puhumaan kolmea kieltä ja meni sitten yliopistoon, jossa kirjoittautui filologiseen tiedekuntaan. Pian Arthur kuitenkin heitti filologian ja siirtyi matemaattiseen tiedekuntaan. Siellä hän saavuttikin menestystä. Hän sai palkinnon parhaasta differentialilaskua käsittelevästä ylioppilasaineesta. Suoritettuaan oppijakson matemaattisessa tiedekunnassa hän uudelleen antautui kieliopintoihin. Tämä harhaileminen satamasta toiseen olisi ehkä lopultakin päättynyt hyvin, ellei olisi ollut niitä tuhansia, joita hän joka kuukausi sai postissa ja isänsä asianajajilta. Tuhannet panivat hänen päänsä pyörälle. Kun hän oli kyllästynyt kartuttamaan kirjastoaan, johon hän oli uhrannut suuria summia siitä pitäen kun meni yliopistoon, hän kadotti pohjan jalkainsa alta ja alkoi kulkea isänsä jälkiä. Hän matkusti Pariisiin. Tuhansia kirjeitä kiiti Pariisista Saynitziin vaatien rahoja. Karl oli hyväsydäminen, ja senvuoksi tuli joka kirjeeseen vastaus; jokaisena vastauksena oli maksuosoituksia. Arthurin onneksi rahalähetykset, joita hän sai kotimaastaan, pienenevät pienenevänsä joka kuukaudelta, niitä alkoi saapua Pariisiin yhä harvemmin... Sataset työnsivät vähitellen tieltään tuhannet. Samalla kertaa, kun Arthur sai tiedon isänsä kuolemasta, sai hän tuhat frankkia ja kirjeen pankkiirilangoltaan. Pankkiiri kirjoitti, että hänen lähettämässään tuhannessa oli parooni Arthur von Saynitzin koko omaisuus, ja ettei hän, Arthur, voinut toivoa saavansa enää mitään... Arthur luki kirjeen ja tuli tummanpunaiseksi kasvoiltaan.

Hän häpesi kauheasti itseään ja isäänsä. Hän alkoi vakavasti ajatella asemaansa, ja häntä peloitti tulevaisuutensa, jota hän oli niin suuresti rakastanut ja ikävöinyt istuessaan yliopiston penkillä. Hän repi langon kirjeen pieniksi kappaleiksi ja iski kaikin voimin nyrkillään kasvoihinsa... Tuhatfrankkisen hän aikoi heittää ikkunasta kadulle, mutta ... ei sentään heittänytkään. Ja siinä hän menetteli oikein. Se tuli hänelle hyvään tarpeeseen. Hän käytti sen paetakseen Pariisista velkojiaan. Hänen velkojiaan olivat hotellinisännät, koronkiskurit ja häpeällisintä kaikesta, ilotytöt... Viimeiset päivät Pariisissa hänen oli täytynyt elää ilotyttöjen kustannuksella... Hän palasi kotimaahansa juopottelusta heikkona, siveellisesti rappeutuneena ja rikkirevittynä, mutta kaikeksi onneksi, ei aivan kokonaan. Hänen terveytensä ei vielä ollut murtunut, eikä hän tietensä ollut milloinkaan ollut heittiö. Onneksi Arthurilla oli joustava luonto. Wienissä hän ryhtyi uudelleen opiskelemaan entistä suuremmalla innolla. Voidakseen elää ja jottei olisi tarvinnut alentua pyytämään rahoja omaisiltaan, hän rupesi algebran opettajaksi erääseen sotakouluun ja kahden suuren pariisilaisen lehden kirjeenvaihtajaksi. Senlisäksi hän jonkun verran ansaitsi kirjoittamalla runoja, joita hän julkaisi ranskalaisissa aikakauslehdissä (Fredrik Suuren tavoin hän ei voinut sietää saksankieltä). Hänen elämänsä oli hiljaista, vaatimatonta, siedettävää, suorana vastakohtana Pariisissa viettämälleen, mutta kauan se ei sellaisena pysynyt ... se tuhoutui mielenkiintoisimmassa kohdassaan, juuri samana kultaisena vuotena, jolloin Arthurista tuli filosofian tohtori ja matemaattisten tieteiden maisteri. Sileällä tiellä kohtalo hänet kaasi. Hän oli itse sitä huomaamattaan tehnyt velkoja. Joka ennen on ollut rikas ja nyt on köyhä, hän kyllä ymmärtää tuon "huomaamatta" velkaantumisen. Arthur oli sitäpaitsi nainut erään kauniin, köyhän aatelisneidon, joka oli rakastunut häneen. Arthur oli nainut hänet sekä rakkaudesta että säälistä. Avioliitto lisäsi hänen menojaan. Vihdoin täytyi pakostakin kääntyä sisaren puoleen. Arthur kirjoitti sisarelleen ja pyysi tätä ilmoittamaan, kuinka heidän äitinsä maatilana oli käynyt, ja ellei sitä oltu myyty velasta, luovuttamaan hänelle pienen osan sen tuloista. Samalla hän muun ohessa pyysi sisartaan lähettämään hänelle Wieniin kirjastonsa, jonka sisar aikoinaan oli ottanut säilyttääkseen. Vastaukseksi kirjeeseen Arthur sai langoltaan sähkösanoman, jossa häntä pyydettiin heti saapumaan Sayniziin. Arthur lähti. Kun hän saapui Sayniziin, pyydettiin häntä laskeutumaan rattailta maahan.

"Rouva Pelzer", sanottiin hänelle, "ei pidä pyörien kolinasta. Vaivautukaa käymään lopun matkaa jalkaisin."

Vierashuoneessa Arthur tapasi lankonsa ja sisarensa. Sisar istui nojatuolissa ja itki. Lanko painoi, Arthurin tullessa sisään, nenänsä sanomalehteen.

"Minä se olen!" sanoi Arthur. "Ettekö tunne?..."

"Kyllä näemme," vastasi pankkiiri. "Teitte oikein siinä, että tottelitte meitä ja tulitte... Meitä ilahduttaa suuresti, parooni, ettette vielä ole kadottanut tottelemisen taitoa... Sana 'totteleminen' haiskahtaa hiukan orjamaiselta, mutta suonette anteeksi... Sellaisille herroille, kuin te, on tottelevaisuus välttämätön..."

"En ymmärrä teitä," sanoi kummastunut parooni. "Sisko, mitä itket? Arthur veljesi on tullut, ja sinä itket ... vastaa toki jotakin tervehdykseeni! Herkeä itkemästä!"

"Hän, hyvä herra", virkkoi pankkiiri, "rupesi heti itkemään, kun meille ilmoitettiin teidän saapuvan... Istukaa... Sisarellanne on, Jumalan kiitos, vielä tuoleja. Ette toki kaikkea

ehtineet hävittää, te ja isänne. Hän, vaimoni, itkee, koska vielä rakastaa teitä...”

Arthurin silmät levisivät, ja hän pyyhkäisi kädellään otsaansa. Hän ei käsittänyt mitään.

“Niin”, jatkoi pankkiiri, kääntämättä katsettaan sanomalehdestä, “hän ei voi niin pian tappaa tunnetta, joka, sen myönnätte, on luonnoton, koska hän todellisuudessa on lakannut olemasta sisarenne... Hm... Te ette ole hänen veljensä. Hän on mittaamattomasti teitä ylempänä. Te olette liian alhainen, ollaksenne tämän naisen veli... Hyvä herra! Kiittäkää tätä naista! Ilman häntä te ette olisi astunut tämän talon kynnyksen yli!”

“Selitä minulle, sisko”, sanoi Arthur kalveten, “kuinka minun on ymmärrettävä miehesi... Pelzerin sanat? En käsitä kerrassaan mitään! Ja sinun kyyneleesi... En tosiaankaan ymmärrä!”

Pankkiiritar otti liinan silmiltään, ponnahti pystyyn ja kahistaen raskasta hamettaan, alkoi mittailta vierashuoneen lattiaa. Suuria kyyneliä, täysin todellisia, putoili hänen silmistään lattialle.

“Etkö ymmärrä?” huusi hän kimeällä äänellä. “Tajua jo vihdoin, että sinä tapat meidät elämälläsi. Siveettömyytesi saa meidät kuohuksiin! Se kuohuttaa mieltäni sisarena ja kristittynä!”

“Selitä paremmin, sisko!” sanoi Arthur. “En todellakaan käsitä, mitä tahdotte sanoa minulle.”

“Vaikene! En tahdo kuulla ääntäsi! Minkä lutkan kanssa olet mennyt siellä naimisiin?”

“Niin, parooni!” säesti pankkiiri kimeällä, särjäväällä tenoriäänellä, “Naidessanne sellaisen kelvottoman naisen, te olette häväissyt Saynitzin paroonien ja niiden nimet, jotka pitävät itseään heidän sukulaisinaan.”

Tuolin käsipuu, johon parooni nojasi, natisi. Arthur vapisi kiukusta.

“Sylvia!” sanoi hän, kääntyen sisarensa. “Minä en sanonut sinulle sanaakaan, kun menit naimisiin Pelzer — lurjuksen kanssa. Minä kunnioitin sinun tahtoasi, mutta sinä? Sinä julkeat Pelzerin sanelun mukaan syyttää minun kasvoilleni tuollaisia solvauksia! Älä unohda, kuka olet!”

“Minäkö lurjus?” huusi Pelzer. “Annan teille anteeksi sen sananne! Annan teille anteeksi!”

Sylvia polkaisi jalallaan lattiaan ja astui askelen veljeään kohti.

“Tiedän kaiken sinusta!” kähisi hän, niellen kyyneliään. “Kaiken! Ei siinä kaikki, että olet nainut katulutkan, ei siinä kaikki! sinä olet jumalankieltäjäkin! Et käy milloinkaan kirkossa! Olet unohtanut Jumalan! Olet unohtanut, että sielusi on valmis millä hetkellä tahansa erkaantumaan ruumiistasi ja syöksymään perkeleen syliin!”

“Suokoon Jumala, että kaikki olisivat sellaisia lurjuksia kuin minä!” huusi sillävälän Pelzer. “Oo! Silloinpa olisivat maailmassa asiat toisin! Silloin ei olisi maailmassa ihmisiä, joista ei mikään ole pyhää: ei nimi eikä kunnia... Ei olisi irstaita katunaisia, jotka...”

Pelzer vaikenen äkkiä. Hän katsahti Arthuria kasvoihin, ja häntä alkoi pelottaa.

“Sillä tavoin kuin sinä, eivät edes luterilaiset menettele!” kirkui Sylvia. “Me kutsuimme sinut tänne, osoittaaksemme, kuinka syvälle olet vajonnut! Sinun täytyy tehdä parannus!

Eroa hänestä ja ... muuta elämäntapasi! Viipymättä! Kuuletko! Ymmärrätkö?”

“Jos vetoatte säätyimme traditsioihin”, sanoi Arthur kumeasti, “niin tietäkää siis, ettei parooni Arthur von Saynitzin arvon mukaista ole antautua minkäänlaisiin väittelyihin jonkun Venäjän Puolasta tulleen juutalais-siirtolaisen ja hänen vaimonsa kanssa! Mutta ... olen alentuvainen teitä kohtaan ja teen yhden kysymyksen. Kysyn ja sitten lähdän. Mitä sanotte minulle äitivainajani maatilán johdosta?”

“Se on Sylvian omaisuutta”, vastasi Pelzer, “ainoastaan hänen”.

“Millä oikeudella?”

“Ettekö siis tunne äitinne testamenttia?”

“Mitä valheita te laskette? Ei ollut mitään testamenttia. Minä tiedän sen!”

“Sellainen on olemassa!”

“Silloin se on väärennetty! Ja kirjaston, missä se on?”

“Se on myyty niistä tuhannesta frankista, jotka lähetettiin teille Pariisiin...”

“Se ei ole tuhannen, vaan kahdensadantuhannen frankin arvoinen!”

Pelzer kohautti olkapäitään ja hymähti.

“En voinut parhaalla tahdollanikaan myydä sitä kalliimmasta.”

“Kuka sen osti?”

“Minä, Boris Pelzer...”

Arthur tunsu tukehtuvansa. Hän tarttui käsin päähänsä ja juoksi huoneesta.

“Käänny takaisin, veli!! käänny takaisin!” huusi Sylvia hänen jälkeensä.

Arthur ei olisi tahtonut palata, mutta teki sen kuitenkin. Hän rakasti vielä sisartaan.

“Tee parannus, Arthur!” sanoi Sylvia palaavalle veljelleen. “Kadu, niin kauan kuin on vielä aikaa!”

Arthur syöksyi ulos huoneesta ja ajoi seuraavalla hetkellä, läkähtymäisillään ja vavisten vihasta, täyttä laukkaa rautatieasemalle.

Sulkeuduttuaan toisen luokan vaunuun, hän heittäytyi suulleen sohvalle ja matkusti siinä asennossa Wieniin saakka. Wienissä kohtalo antoi hänelle toisen kolauksen. Tullessaan kotiinsa hän ei tavannut vaimoaan. Hänen kiihkeästi rakastettu vaimonsa oli hänen poissaollessaan karannut rakastajansa luo... Hän oli jättänyt kirjeen, jossa pyysi anteeksi. Arthuriin hänen uskottomuutensa vaikutti kuin salaman isku...

Viikon kuluttua hänen vaimonsa, jonka rakastaja oli ajanut luotaan, palasi hänen luokseen, myrkytti itsensä ja kuoli hänen huoneensa kynnykselle... Kun Arthur, vaimonsa haudattuaan, palasi hautausmaalta kotiin, antoi palvelija hänelle kirjeen. Se oli Sylvialta ja oli seuraavansisältöinen: “Rakas veli! Me tiedämme kaiken... Salainen murha, jonka olet tehnyt hävittääksesi maan päältä sen rikoksen jäljet, joka on tuhonnut nimemme, on Jumalalle kauhistus... Me vaadimme vain katumusta, mutta hän, sinun vaimosi, olisi

voinut elää. Hänen kuolemansa ei ollut tarpeellinen. Sinun olisi vain pitänyt erota hänestä. Mutta älä joudu epätoivoon. Me rukoilemme puolestasi, ja usko minua, rukouksemme eivät ole turhat. Rukoile sinäkin. Sinun Sylviasi.”

Arthur repi kirjeen pieniksi palasiksi. Hän tallasi jalallaan palasia, joille herjaava käsi oli kirjoittanut Jumalan nimen... Hän puhkesi itkemään ja kaatui tiedottomana lattialle... Opettajantoimensa, filosofian, matematiikan, ranskankieliset runot — kaiken Arthur nyt heitti ja unohti. Vihdoin, tultuaan tajuihinsa, hän joi itsensä mielettömään humalaan ja siitä hetkestä alkaen samoili “villinä Saynitzina”, kaksipiippuinen pyssy olallaan, Saynitzin, Goldaugenin ja muiden kylien ympäristössä, juoden satumaisia määriä viiniä ja hävittäen riistaa. Hän alkoi viettää omituista elämää... Ihmiset näkivät hänet vain kyläravintoloissa ja kapakoissa, jotka hauskan kirjavana koristivat teiden risteyksiä. Hänet näkivät ja tunsivat kaikki metsänvartijat ja useimmat paimenet.

Missä hän asui, mistä eli, sitä ei kukaan tiennyt. Häntä olisi pidetty mielipuolena, ellei hän olisi puhellut niin järkevästi niiden ihmisten kanssa, joita hän sattui kohtaamaan. Ei tiedetty, mitä hänestä oli ajateltava. Häntä kutsuttiin “villiksi Saynitziksi”, “kuljeksivaksi erakoksi” ja “onnettomaksi Arthur parooniksi”. Bulevardi-sanomalehdet rupesivat puhumaan hänestä, — jostakin suuresta oikeusjutusta, jonka hän aikoi panna vireille Pelzereitä vastaan, sisaresta, joka lain turvin oli ryöstänyt veljensä putipuhtaaksi; julkaistiin ilman aikojaan kaskuja ja pikku seikkailuja Arthur von Saynitzin ja hänen isänsä elämästä. Löytyipä lehti, joka valitti Saynitzin suvun häviämistä...

Arthur harhaili etupäässä puistoissa ja metsissä. Niissä oli enemmän riistaa kuin kedoilla ja jokivarsilla. Puistojen omistajat eivät kieltäneet häntä metsästämisestä. He vihasivat hänen sisartaan ja näkivät hänessä Pelzerin pahimman vihollisen.

Emännätkin olivat mielissään siitä, että von Saynitz liikkui heidän puistoissaan ja metsissään.

“Eipä voi sanoa”, puhelivat he, “että hän olisi metsän kuningas, ei toki! Siksi hän on liian nuori... Hän on paremminkin metsän prinssi!”

Kohdatessaan ihmisiä, metsän prinssi tavallisesti tervehti sangen kohteliaasti. Osuessaan Zwiebuschin ja Iikan luo hän pysähtyi kuin naulittuna; hänen taiteilijansilmäänsä ihastutti ryhmän kauneus ja realisuus, Zwiebusch, Ilka, harppu, viulu ja lintu. Kuullessaan nyyhkytyksiä, Arthur rypisti kulmiaan ja rykäisi vihaisesti.

“Miksi hän itkee?” kysyi hän.

Zwiebusch hymähti ja kohautti olkapäitään.

“Itkee”, vastasi hän, “varmaankin siksi, että hän on nainen. Jos hän olisi mies, ei hän itkisi.”

“Sinäkö olet pahoittanut hänen mielensä?”

“Minä, parooni! Kadun syvästi...”

Parooni katseli suuttuneena Zwiebuschin rasvaisia, kiiltäviä kasvoja, ja hänen oikea kätensä puristui nyrkkiin.

“Millä olet häntä loukannut, vanha nauta?”

“Loukkasin sillä, että minulla on naama, jota voi rankaisematta lyödä piiskalla... Hän on minun tyttäreni, parooni, ja tytärten läsnäollessa hyvinkasvatetut ihmiset eivät rupea sättimään isiä...”

“Miksi olet loukannut häntä, kelvoton? Älä itke, tyttö! Minä otan selvän tuosta ilkiöstä. Oletko lyönyt häntä, vai mitä?”

“Oikein arvasitte, parooni, mutta vain osaksi... Lyöty kyllä on, mutta ei häntä enkä minä... Teidän osanottonne tytärtäni kohtaan liikuttaa minua, kreivi. Kiitän teitä!”

“Narri!” murahti parooni, huitaisi kädellään ja kumartui Ilkan puoleen.

“Mikä sinun on, ystäväiseni?” kysyi hän. “Mitä itket? Kuka on pahoittanut mielesi? Sano minulle, kuka sinua on loukannut, niin minä... rankaisen häntä, rankaisen ankarasti!”

Paroonin suuri, päivettynyt käsi siveli Ilkan tukkaa. Hänen silmissään oli lämmin, kaunis loiste.

“Meidän, miesten, on puolustettava naisia, koska väkevien täytyy suojella heikkoja. Mitä itket?”

Ja katsellen märkien sormien ja hajallepäässeiden hiusten peittämiä kasvoja, von Saynitz laskeutui polvilleen ja kävi varovasti Ilkan viereen istumaan. Hän puhui äänellä, jollaisella ei pitkiin aikoihin ollut puhunut. Ilka kuuli äänen — hellän, suoraan sydäimestä lähtevän, — äänen, johon saattoi pelotta luottaa...

“Mitä itket? Kerro minulle surusi! Vieressäsi ei nyt istu typerä narri, vanha äijä, vaan voimakas mies. Voit huoletta luottaa minuun... Minä olen voimakas ja voin tehdä kaiken... Minkä tähden itket? Kerro nyt!”

Lapset, joilta kysytään heidän itkunsa syytä, alkavat itkeä entistä kiihkeämmin. Samoin on laita naisten. Ilka rupesi itkemään kovemmin...

“Katkerasta itkustasi päättäen, sinulla täytyy olla suuri suru... Kerro minulle... Kerrothan? Minulle voit olla avomielinen. Enhän minä sitä vain uteliaisuudesta kysy. Tahdon auttaa sinua... Kunniasanallani, tyttöseni!”

Arthur kumartui ja suuteli Ilkaa pääläelle.

“Älähän enää itke. Kas niin! Puhuhan nyt, ystäväiseni! Siitä tulee mieli keveämmäksi...”

“Tuskinpa hän aivan heti herkeää itkemästä”, virkkoi Zwiebusch. “Hänen hermonsa ovat heikot kuin langat paidassa, jota on käytetty puolikymmentä vuotta. Antakaamme, parooni, hänen itkeä tarpeekseen... Tuohan on tyhmää, Ilka. Vuodatat niin paljon kyyneliä, että kohta janottaa.”

“Niin, tosiaankin! Hänelle täytyy antaa vettä!” äkkäsi parooni. “Vettä on aivan lähellä...”

Parooni nousi ja hävisi tiheään lehdikköön. Kuivat risut ja oksat rasahtelivat hänen raskaan ruumiinsa painosta.

“Kas, millainen parooni on!” hihitti Zwiebusch. “Hellä, kohtelias, huomaavainen! Ha-ha-ha! Voisi luulla hänen todella olevankin noin hyvänahkaisen. Voit kyllä uskoa häntä, Ilka, mutta varovaisesti. Hän on kunnon poika, mutta ei sovi pistää hänelle sormeja suuhun. Puraisee koko käden kyynärpäätä myöten. Tuosta Goldaugenin jutusta älä kerro hänelle.

Hän on sukua noille Goldaugen-lurjuksille ja nauraa sinulle kuin pahimmalle hupsulle. No, joko pian lakkaat vetistelemästä?”

Oksat rasahtivat taas, ja niiden lomasta ilmestyi Arthur, hopeainen metsästäjänpikari kädessään. Pikari oli täynnä vettä.

“Juo... Mikä on nimesi? Ilka? Juo, Ilka!” Parooni laskeutui polvilleen ja vei kylmän pikarin Ilkan huulille. Ilka otti käden kasvoiltaan ja joi puolen pikarillista...

“Kuinka onneton minä olen! Voi, kuinka onneton!” mutisi hän.

“Kyllä uskon sen”, virkkoi parooni ja kostutti hänen ohimoitaan kylmällä vedellä, “sanoisin sinua, ystäväiseni, valehtelijaksi, jos väittäisit olevasi onnellinen. Juo vielä!”

“Jumalan tähden, rukoilen teitä, älkää soimatko isääni!” kuiskasi Ilka.

“Hänkin on kovin, kovin onneton!”

“En moiti enää... Toruin häntä pikapäissäni. Luulin aluksi, että hän oli mielesi pahoittanut. Peruutan pahat sanani. Mutta hän suhtautuu niin välinpitämättömästi tuskaasi, ettei se lainkaan sovellu kunnolliselle isälle.”

“Puuttuisi vain, että kostuttelisitte vielä minunkin ohimoltani!” virkkoi Zwiebusch nauraen. “Unohdin parkumisen taidon jo silloin, kuin totuin isäni kuritukseen. Mutta olettepa te, parooni, hellämielinen! En tunne teitä samaksi parooni Arthur von Saynitziksi, joka kuusi vuotta sitten iski kaksi hammasta biljardimarkköörin suusta ‘Mustan hevosen’ ravintolassa Pragissa... Muistatteko, teidän armonne? Yhden hampaan katkaisitte biljardisauvalla ja toisen nyrkillänne...”

“Vähänkö sitä tapahtui kuusi vuotta sitten!” murahti von Saynitz. “Tapahtui paljon, tapahtui sellaistaikin, mitä on sopimatonta nyt muistella. Kas niin, Ilka, kerro nyt! Olet jo hiukan tyynempi, ja rauhoittuaksesi kokonaan ei sinun tarvitse muuta kuin kertoa kaikki... No niin! Kuka sinua on loukannut?”

“Ei minua ole loukattu, vaan isääni!”

“Vai sillä tavalla! Isäsikö tähden sinä itketkin?”

“Häntä on kauheasti loukattu! Te olisitte kauhistunut, jos olisitte nähnyt, kuinka häntä, poloista, loukattiin.”

“Vai niinkö on asia! Hm... Oletpa sinä erinomainen tyttö! Sinulla, ukko, on hyvä tytär! Harvinaisuus! Mutta, kerrohan edelleen... Rupean hänenkin puolustajakseen yhtä mielelläni kuin sinun.”

“Ette rupea, parooni!” väitti Zwiebusch.

“Miksi en?”

“Siksi, että se on mahdotonta... Minulla oli kunnia saada korvapuusti eräältä sangen korkealta henkilöltä, ei miltään pikku ihmiseltä. Mikään luoti ei voi saavuttaa häntä. Eikä teidän huoli käydä minua puolustamaan. Tyttäreni oikkuilee!”

“Mitä höpiset! Minusta on samantekevää, kuka ikinä sinua on loukannut. Minun luotini, jos niin tarvitaan, voi saavuttaa kenet tahansa... Kerro, Ilka. Minä autan sinua.”

Änkyttäen ja syvään huoaten Ilka ilmaisi Arthur von Saynitzille huolensa. Kun hän kertoessaan ehti siihen kohtaan, jolloin kreivitär Goldaugen kohotti ruoskan, synkistyi paroonin katse.

“Oliko se siis ... nainen?” kysyi hän.

“Oli, kreivitär Goldaugen...”

“Hm... Jatka...”

Parooni oli pelottavan kalpea ja pyyhkäisi kädellään otsaansa.

“Jatka, jatka... Minä kuuntelen... Nainenko häntä löi? Eikä mies?”

“Nainen, parooni!”

“Hm... No niin... Miksi et jatka?”

Kun Ilka kertoi, kuinka hänen isänsä oli kaatunut hevosen jalkoihin, kuinka hänestä oli vuotanut verta, katsahti parooni Zwiebuschiin...

“Hätkö siis halkaisi huulesi?” kysyi parooni.

“Kannattaako tuosta nyt puhua? Puhukaamme mieluummin politiikasta!”

“Minä kysyn sinulta, vanha pässinpää, hätkö halkaisi huulesi, vai joku toinen?” huusi parooni ja iski nyrkillään ruohikkoon. “Tytär kärsii hänen tähtensä, ja hän vain ilveilee! Minä vihaan narreja!”

“Hän, hän juuri löi!” sanoi Ilka.

“Käärin vanhan pässinpään nuoreen turkkiin ja palautan sen asianomaiselle”, murahteli Zwiebusch. “Minä en ilveile, vaan puhun totta. Poliitiikka on paljon parempaa, kuin sellaiset keskustelut, joista ei kuitenkaan lähde mitään hyötyä...”

Ilka näytti käsillään, kuinka paljon suunnilleen hänen isästään oli vuotanut verta, kuinka tämä oli ontunut laahustaessaan kappelille. Kun hän kertoi tuomarista ja toisti tämän puheen sanasta sanaan, hymähti parooni pilkallisesti ja sylkäisi parin sylen päähän.

“Nauta!” murahti hän. “Hän on oikeassa! Se kelvoton oli oikeassa. Hän ei voinut tehdä mitään. Tuo goldaugenilainen Aristides on samanlainen Goldaugenien orja kuin hevonenkin, joka oli musertaa katioillaan tuon shakespearelaisen narrin, sinun isäsi!”

“En tunne läheskään sellaista katkeruutta”, lopetti Ilka kertomuksensa, “kun isääni lyövät humalaiset talonpojat. Poliisi ei anna meidän soittaa suurissa kaupungeissa. Mutta se on katkeraa, loukkaavaa, raivostuttavaa, kun nainen, sivistynyt, ylhäinen, lempeäkasvoinen... Ja mikä oikeus hänellä on katsoa meihin niin ylpeästi, niin halveksivasti? Kenelläkään ei ole oikeutta katsoa meihin siten!”

Ilka painoi sormensa kasvoilleen ja purskahti itkemään...

“Ja näinköhän hän todella pääsee rankaisematta?... Oi, hyvä Jumala, hyvä Jumala! Jos tämä loukkaus jää rankaisematta, niin minä kuolen... kuolen! Soittakoon isä sitten yksin! Silloin hän saa myydä harppuni!”

Ilka painoi kasvonsa esiliinaan ja itki hiljaa edelleen. Zwiebusch katseli maahan ja vihelsi silloin tällöin. Parooni oli vajonnut mietteisiin...

“Loukkaus on raskas”, sanoi hän pitkän miettimisen jälkeen. “Mutta ... täytyy ensin kuulla, mistä on kysymys, ennenkuin menee mitään lupaamaan. Minä valehtelin, ystäväiseni. En olekaan niin voimakas, kuin tunti sitten kehasin. En voi tehdä mitään hyväksesi...”

“Miksi ette?”

“Siksi, että hän on nainen... Enhän voi haastaa häntä kaksintaisteluun! Asia on ilkeä, tyttöseni. Täytyy alistua...”

“Mutta minä en voi alistua! Mistä saitte päähänne, että minä voin alistua?”

“Voimattomuutesi pakoittaa sinut alistumaan. Sinä olet voimaton, koska olet kerjäläissoittajan tytär, ja minä siksi, että hän, piru hänet periköön, on nainen...”

“Mutta mitä minun on tekeminen?” kysyi Ilka. “Älkää, Jumalan nimessä, uskoko isääni! Hän ei itsekään voi kestää tätä loukkausta! Hän vain tekeytyy välinpitämättömäksi, mutta tosiasiallisesti... Minä lähdän Budapestiin tahi Wieniin!... Ja minä löydän sellaisen oikeuden...”

“Et löydä...”

Ilka hypähti pystyyn ja alkoi kävellä paroonin ja Zwiebuschin ympärillä.

“Löydän!” huusi hän. “Olettehan te lopultakin parooni, ylhäinen, älykäs mies, tunnette kaikki, ja kaikki ylhäiset ihmiset tuntevat teidät... Te ette ole mikään tavallinen ihminen! Miksi ette te voisi kirjoittaa jollekin tuomarille ja vaatia, että hän rankaisee tuota naista lain mukaan? Teidän ei tarvitse muuta kuin sanoa sana tahi kirjoittaa, ja kaikki tapahtuu!”

“Herkeä jo, Ilka!” kehoitti Zwiebusch nuhtelevasti. “Herra paroonia ikävystyttävät sinun tyhmät puheesi! Sinä käytät väärin hänen huomaavaisuuttaan.”

“Sinä, Ilka, ajattelet tuolla tavoin”, virkkoi parooni, “vain siksi, ettet tunne elämää. Äsken sanoit minulle olevasi onneton, ja samalla on elämänkatsomuksesi kuitenkin kuin sybariitin, joka ei kykene erottamaan vaskea raudasta. Kuinka vanha olet? Seitsemäntoista? Jo on aika oppiaksesi tuntemaan elämää, kaunokaiseni! Elämä on inhottavaa, saastaista, limaisen venyvää joutavuutta, sellaista typerää, tarkoituksetonta, selittämätöntä hölynpyölyä, ettei sitä siedä verrata edes lokakaivoon, joka on kaivettu sitä varten, että se täytettäisiin kaikkinaisella saastalla. Jo on aika tietääksesi! Mitä oikeastaan tahdot elämästä? Tahdotko, että se hymyilisi, sirottaisi tiellesi kukkia, kultarahoja? Niinkö? Sitäkö tahtoisit?”

Von Saynitz punastui ja pisti kätensä suureen metsästyslaukkuunsa.

“Jos sellaista tahdot, niin tahdot mahdottomia. Maailmassa on mahdollista vain sietämätön elämä... Jos tahdot elää sietämätöntä elämää — elä, ellet tahdo — siirry toiseen maailmaan. Myrkkyy on aina valmis palvelukseesi... Lapsi sinä olet, juuri niin! Tyhmeliini!”

Laukusta ilmestyi kuiduista valmistettu pullo. Parooni nosti sen nopeasti huulilleen ja joi ahnaasti muutaman siemauksen.

“Elämä on inhottava!” jatkoi hän. “Sen lakina on sen oma iljettävyys, järkkymättömänä, muuttumattomana! ... se on annettu ihmiselle rangaistukseksi hänen typeryydestään...”

“Rakas kaunokaiseni! Ellen olisi niin syvästi tietoinen omasta typeryydestäni, olisin jo aikoja sitten lopettanut päiväni. Kuulia kyllä olisi riittänyt... ‘Kärsi’, sanon itselleni, ‘Arthur! Sinä ansaitset nämä kärsimykset! Ota vastaan, Arthur, minkä olet ansainnut!’ Opi sinäkin, tyttö, sillä tavoin ajattelemaan... Silloin on helpompi elää...”

Arthur otti vielä pari kulausta.

“Luomakunnassa on yksi voima, joka jossakin määrin voi sovittaa ihmisen ja hänen elämänsä keskenään. Se voima, sanotaan, on perkeleen luoma, mutta ... vähät siitä! Se vetää sielustani pistävät okaat ... tietenkäin vain hetkeksi. Se voima on täällä pullossani... Juo, Ilka! Yksi kulaus! Se on hyvää onnea...”

Ilka pudisti päätään. Zwiebusch vilkaisi pulloon, nuolaisi huuliaan ja loi häveliäästi katseensa maahan.

“Kas niin, juo nyt, tyhmyri!” kehoitteli von Saynitz. “Se keventää mieltäsi, koetahan!...”

“Juo, Ilka!” kehoitti Zwiebuschkin.

Ilka otti pullon, joi tilkkasen ja rypisti huuliaan.

“Nyt juo sinä”, sanoi Arthur Zwiebuschille. “Juo sinäkin, paksulainen!”

Zwiebuschin hymyilevä ja irvistelevä naama kirkastui, aivankuin hän olisi nähnyt kauan kadoksissa olleen ystävän... Hän tarttui pulloon molemmin käsin ja kohotti sen juhlallisesti rasvasille huulilleen. Otettuaan varovasti pari kolme kulausta, hän laski pullon nurmelle.

“Juo pohjaan!” sanoi parooni. “Älä kursaile. Minulla on vielä toinenkin pullo.”

Ukko täytti määräyksen silmänräpäyksessä.

“Olen joskus ennenkin nähnyt sinut, äijä!” sanoi von Saynitz. “Naamasi tuntuu minusta tutulta. Missä olen sinut nähnyt?...”

“Minä, parooni, olen sama markkööripoloinen, jonka teidän armonne suvaitsi Pragissa tehdä kahta hammasta köyhemmäksi.”

“Ehkäpä niin... Ehkäpä... Sellaisissa asioissa minä olin mestari...”

Valitan, etten nyt voi panna niitä takaisin suuhusi...”

Parooni veti laukustaan toisen pullon ja paperikäärön. Käärössä oli piiraita, juustoa ja makkara. Makkaran parooni katkaisi keskeltä kahtia, toisen puolikkaan hän antoi Zwiebuschille, toisen jakoi kahteen osaan, joista toisen antoi Ilkalle ja toisen piti itse.

“Tehkää hyvin, herrasväkeni”, kehoitti hän. “Syökää älkääkä kursailko. Syö, tyttö! Juusto on kokonaisuudessaan sinun makoasi varten. Me emme siihen kajoa.”

Zwiebusch ja Ilka olivat nälissään eivätkä odottaneet toista kehoitusta. Ahnaasti kuin nälkäiset, huonosti kasvatetut lapset he kävivät eväiden kimppuun ja panivat viidessä minuutissa kätköönsä kaiken, paitsi pientä palaa makkaraa, jonka Zwiebusch säästi haukatakseen viinaryypyn paineeksi.

Viina teki silmänräpäyksessä vaikutuksensa Arthuriin. Hänen kasvonsa alkoivat punoittaa ja kirkastuivat. Silmät vilahtelivat, kuin pyydykseen joutuneet hiiret, ja alkoivat kiiltää. Hän ojensi jalkansa nurmikolle, nojasi päätään nyrkkeihinsä ja hymyili. Zwiebuschiin

viina ei vaikuttanut. Hänen aivonsa pysyivät samassa tilassa kuin sitä ennen. Ilkaan viina vaikutti herpaisevasti. Hän istui erillään syrjemmällä, käsien varassa ja mietti.

“Juo, ukko!” kehoitti Arthur. “Parempi on olla humalassa ja iloinen kuin selvä ja surullinen. Hyvä viina on meidän pelastuksemme... Ellei sitä olisi, niin ihminen olisi hukassa. Juokaamme sen malja! Minkätähden löin hampaat suustasi? Muistatko?”

“Kuinka en sitä muistaisi? Kyllä muistan... Te olitte hiukan pöhnässä ja tahdoitte, että minä olisin siepannut suuhuni pöydältä lentävän pallon. Kun minä ilmoitin, etten ollut halukas täyttämään käskyänne, niin te ryhdyitte ankarampiin toimenpiteisiin...”

“Nauta!” murahti Arthur.

“Kuka?”

“Kuuleppas, kaunokainen!” sanoi Arthur yhtäkkiä kääntyen Ilkaan päin. “Sinä muistutat tavattomasti erästä tyttöä, johon olin lapsena rakastunut. Tätä tyttöä ei kylläkään ollut olemassa, mutta hoitajattareni kertoi hänestä minulle joka ilta. Olen aina kuvitellut hänet juuri sellaiseksi, kuin sinä olet. Tämä tyttö eli, kuten hoitajattareni kertoi, muutamassa valtakunnassa ja asui suuressa tulppaanissa. Hän istui emin nenässä ja katseli kukan lehtien takaa Jumalan maailmaa. Hänen askarensa olivat mitä erilaisimpia. Hän hoiteli kukkia, keräsi pikku pulloseen kastetta, jota hän käytti kylpemiseen ja juodakseen, lauloi lauluja. Tyttö ei ollut, unohdin kai sanoa, sinun sakarisormeasi suurempi. Hänen ravintonaan oli pelkkä mesi, jota mehiläiset hänelle toivat, ja pukunaan hänellä oli purppuranpunaisia kukkalehtiä. Hänen erikoisalansa oli lääketiede. Hän manasi hammassärkyä, satoi haavoja, valmisti rohtoja ja niin edelleen. Muutamalle sirkalle, joka hämähäkin kanssa otellessaan oli taittanut jalkansa, hän teki leikkauksen, osoittaen siinä niin suurta taitoa ja asiantuntemusta, että Billothkin olisi sitä kadehtinut. Lääketieteen ohessa hän ei lyönyt laimin muitakaan askareita. Hän ompeli vaatteita köyhille hyönteisille, korjaili kultakuoriaisten kamariherran tukkeja, leppäkerttujen liivejä; hyönteiset kunnioittivat häntä ja rakastavat häntä enemmän kuin mitään muuta maailmassa. Olipa syytäkin! Hän köyhtyi kerrassaan kerjäläismatosia auttaessaan, jotka joka taholta ryömivät hänen luokseen pyytämään almuja; hän menetti äänensä saarnatessaan hyönteisille. Hänen saarnansa olivat kaunopuheisuuden ihanimpia tuotteita. Täysin varmoista lähteistä tiedetään, että kymmenen kuhnuria kuultuaan hänen saarnansa ‘laiskuudesta’ itkivät omantunnontuskissa ja ryhtyivät keräämään mettä. Hän naitti perhosneitoja ja antoi heille myötäjaisiksi mitä ihanimpia musliinipukuja. Naitti myös sirkkanuorukaisia, terottaen ankarasti heidän mieleensä, etteivät he saa öisin häiritä puolisoitaan kirkumisellaan... Hän oli todellinen äiti! Kerran tulee tytön luo petohämähäkki ja pyytää häntä ‘lukemaan’ hampaalleen. Tyttö luki loihtusanat, ja ajetus hävisi paikalla hämähäkin poskesta. ‘Hyvä’, sanoi hämähäkki. ‘Kiitos. Lähetän sinulle joskus palkkioksi avustasi kärpäskastiketta... Kuulepas, sainpa nerokkaan ajatuksen! Rupea minun vaimokseni! Mitä siihen sanot?’ tyttö nauroi ja vastasi, ettei hän missään tapauksessa voisi ruveta hämähäkin vaimoksi. ‘En rakasta sinua’, sanoi hämähäkki, ‘sinä et minua miellytä, mutta minä tahdon ottaa veroa niiltä hyönteisiltä, joita sinä lääkitset, puetat ja opetat lukemaan... Minä tarvitsen rahoja. Etkö tahdo? Hyvä! Ellet kolmen päivän kuluessa anna suostumustasi, tapan sinut näillä hampaillani!’ Hämähäkki näytti tytölle hirveät hampaansa ja meni kotiinsa. Tyttö ilmoitti kaikille suojateilleen, mitä hämähäkki oli uhannut. Nämä lensivät kokoon, kömpivät tytön luo joka taholta ja asettuivat hänen

ympärilleen puolustusasemiin. ‘Ennen kuolemme, kuin luovutamme sinut!’ huusivat ne. Tulipa hämähäkki. ‘Suostutteko?’ kysyi se tytöltä. ‘En suostu. Älä herätä tyytymättömyyttä, hämähäkki! Näethän kuinka paljon minulla on puolustajia.’ Hämähäkki katsoi eikä nähnyt mitään puolustajia, vaan pelkureita, jotka olivat aivan kalpeita ja vapisivat. Se päästi kovan naurun ja koko hyönteismaailman nähden lävisti tyttöraukan kauheilla hampaillaan ja surmattuaan hänet, palasi rauhallisesti kotiinsa. Mehiläiset rakensivat vahasta arkun ja laskivat tytön siihen... Muurahaiset kaivoivat haudan. Arkun jäljessä kulkivat sääsket, jotka lauloivat ja soittivat torvea mainiosti. Kultakuoriainen siunasi ruumiin... Sanalla sanoen hautajaiset olivat loistavat. Peijaiset sitäkin paremmat. Kaikki hyönteiset söivät ja joivat vatsansa kipeiksi. Hautajaisaterian päätyttyä hyönteiset menivät levolle, antoivat tuhatjalkaisen toimeksi varojen keräämisen muistopatsasta varten ja lensivät kukin kotiinsa...”

“Entä lopuksi?” kysyi Ilka.

“Mitä vielä tahtoisit?” kysyi parooni. “Tahtoisitko, että hämähäkki olisi pantu tyrmään? Älähän! Hoitajattareni oli erinomainen kasvattaja. Hän ei valehdellut minulle satuja kertoessaankaan. Hänellä ei hyvä riemuinnut. Hämähäkki istuu vielä tänäkin päivän kolossaan ja syö kärpäskastiketta, ja halpamaiset hyönteiset, sairaat ja rääsyiset, muistelevat, Herra paratkoon, useammin maukasta hautajaisateriaa kuin tyttöä. Hoitajattarelleni ikuinen autuus! Hän tunsu mainiosti luonnon. Juokaamme, äijä! Mitä arvelet, Ilka? Piditkö sadustani? En tiedä, mistä se johtuu, mutta sinä muistutat minusta tavattomasti tuota tyttöä... Näinköhän sinutkin hämähäkki syö? Ha-ha-ha!... Voihan niinkin tapahtua... Ja miksi ei söisi, jos voi? Kun hampaat on, niin syö... Mutta sinähän et kuuntelekaan, Ilka. Sinä olet sen näköinen, kuin meitä ei täällä olisikaan!”

Ilka hätkähti ja loi rukoilevan, kysyvän katseen Arthuriin.

“En voi unohtaa häntä”, kuiskasi tyttö.

“Sitäkö sinä yhä? Täytyy tyytyä, lapseni. Tuomariheittiön neuvot pysyvät täydessä voimassaan. Sen parempaa ei voi keksiä. Osta isällesi lyijyvettä ja rupea kreivittäreksi...”

“Yhä vain ilveillette! Hyvä Jumala! Kreivittäreksi... Olisiko se mahdollista?”

“On kyllä, jos voit mennä naimisiin jonkun kreivin kanssa, ja mahdotonta, ellet sitä voi. Mutta sinä tuskin voit... Jos kasvojesi lisäksi olisi hiukan enemmän halveksittua metallia, — silloin ei tarvitsisi epäilläkään. Minäkin, hitto soikoon, sinut naisin. Ottaisitko minut, Ilka?”

“Te olette parooni? Ottaisin... Kyllä ottaisin parooninkin...”

“Minä olen kreivikin... Ha-ha-ha... Mitähän, jos kurillani... Hei!... Siitäpä tulisi ihmeellinen temppu!”

Parooni mietti hetkisen.

“Ei...” sanoi hän. “Se olisi sentään liikaa... Ei kannata. Rakastaa tosin tulppaanityttöä, mutta — voi! — avioliiton täytyy tuottaa minulle ainakin miljoonan frankkia.”

“Ei ole kaunista mennä naimisiin rahojen vuoksi, tohtori!” huomautti Zwiebusch, johon viina jo oli alkanut vaikuttaa. “Rahojen tähden naimisiin menemistä, tohtori, pidetään alhaisena tekona.”

“Minkäpä teet? Olen valmis halpamaisuuteenkin. Minun täytyy saada miljoona vaikkamistä! Miljoona kun olisi, niin... Mutta sitä teidän ei tarvitse tietää. Minä heille näyttäisin!”

“Naisitteko vanhankin?...”

“Vaikka pirun isoäidin... Miljoonasta olisin valmis kaikkeen! Miljoona on vipu, jolla kaataisin koko helvetin piruineen ja kattiloineen. En puhu tulevasta helvetistä, vaan siitä, jossa nyt olen. Ellen minä tee roistontyötä, annan sillä toisille tilaisuuden tehdä tuhansia. Tulppaanityttö”, sanoi Arthur Ilkalle, “miksi ei sinulla ole miljoonaa? Jos sinulla olisi miljoona, niin minulla olisi kaunis vaimo ja sinä olisit kreivitär; olisit noudattanut toista tuomarin antamista neuvoista...”

“Yhä te vain laskette pilojanne!” huokasi Ilka.

“En puhu pilaa... Hanki miljoona, koetahan! Varmasti teen sinusta paroonittaren! Hanki!”

“Emmeköhän ryyppäisi hiukan, tohtori?” ehdotti Zwiebusch. “Keskustelumme alkaa pujahdella kovin fantastisia aineksia... Hiiteen fantasia! Mekö miljoonista puhuisimme? Helpompi meidän olisi syödä oma päämme, kuin joskus nähdä miljoona... Ei puhuta rahoista! Sellaiset puheet synnyttävät kateutta...”

“Pidä suusi kiinni, ole hyvä! Miksi emme haaveilisi, kun ei ole mitään tekemistä? Ja sinulle, vanha paksuhuulinen, sanon, että jos sinulla olisi miljoona, niin ottaisin tyttösi ja panisin hänet tulppaaniin... Ettäkö olen juovuksissa? Niin, ehkä! Hän miellyttää minua, jumaliste! Katsopas hänen nenännypykkäänsä! Hitto soikoon! Ilka, hanki miljoona!”

“Millä tavoin minä miljoonan hankkisin?” kysyi Ilka.

“Oi, lapsellisuus! Pyhä yksinkertaisuus! Kuinkako hankkisit miljoonan? Sen vei hankkia monella eri tavalla. Tapoja on helppoja ja vaikeita... Vaikea tapa on loppumaton työnraadanta, vapaa ja järkevä, jolloin valvotaan yöt, nähdään nälkää ja sairastetaan. Sellaista tapaa käyttämällä miljoona tulee vasta vanhuudessa, jolloin ei enää kannata mennä naimisiin, ja senvuoksi ei tämä tapa kelpaa sinulle. Toinen keino, helppo sinänsä, mutta usein vaikea seurauksiltaan, on se, että unohtaa erään kaikkia ihmisiä häiritsevän seikan — omantunnon. Varasta ja ryöstä. Mitä älykkäämpi ja häikäilemättömämpi olet, sitä pikemmin pääset paroonitar von Saynitziksi. Varastaa ja ryöstää voi muuallakin kuin maantiellä. Voi varastaa ja murhata huoneessaan istuenkin. Tätä tapaa en sinulle suosittelen. Ellet ole kyllin ovela, voi se olla seurauksiltaan sangen raskas: voisit joutua pirun kanssa tekemisiin. Kolmas keino — ota perintö... Mikähän olisi neljäs? Neljäs keino, jota naiset useimmin käyttävät ja jota eivät aina miehetkään halveksi käyttää, on taito käyttää hyväkseen ruumistaan. Mitä parempi henkilön ruumis on, sitä lähempänä on miljoona. Se keino sopii parhaiten sinulle, Ilka!”

“Huonoimmin!” väitti Zwiebusch. “Se ei kelpaa! Jättäkäämme se rauhaan, parooni! Tämä hemaiseva keino haiskahtaa siivottomalle, ja Ilka...”

“On nuori? Ei sillä väliä, saakoon vain tietää. Miksi salata häneltä sitä, mitä hänen pitää varoa? Siis, jatkan: Opi, Ilka, pukeutumaan aistikkaasti, vilauttamaan oikeaan aikaan hameesi alta sievää jalkaasi, viekastelemaan, kiemäilemaan... Jokaisesta suutelosta otat vähintään tuhat frankkia. Nykyisessä asussasi tuskin paljoakaan saisit; mutta istuisitpa aitiossa tahi vaunuissa, niin...”

“No, no, riittää!” murahti Zwiebusch. “Jumala ties, mitä te ahdatte tyttösen päähän!... Lopettakaamme tämä keskustelu. Pyydän teitä, tohtori! Minäpä muutan keskusteluinnetta... Niin, tosiaan... Onko totta, mitä puhutaan, että te viime viikolla olette kääntynyt luterilaisuuteen?”

“Totta on... Viimeinen keino — huokein eikä suinkaan ilkein. Opi, Ilka, käyttäytymään maailmannaisen tavoin, haastelemaan — ja, luota minun kokemukseeni, sinä saat miljoonan. Tätä keinoa käytetään liiankin usein. Sitä käyttäisi seitsemän kahdeksattaosaa naisista, jos seitsemän kahdeksattaosaa olisi kauniita ja heillä olisi arvoa markkinoilla. Jos olisit joutunut minun tielleni seitsemän, kahdeksan vuotta sitten, olisin varmasti ostanut sinut, sinä kaunis noita.”

“Hiljaa, parooni, Jumalan tähden hiljaa!” varoitti Zwiebusch. “Älkäämme antako kielellemme valtaa!”

Zwiebusch katsahti säikähtyneenä tyttärensä, Ilka istui ja kuunteli tarkkaavasti paroonia, nähtävästi vähääkään ujostelematta hänen puheensa sisällystä ja muotoa.

“Kyllä ymmärrän”, sanoi hän... “Mutta voisitteko te ottaa vaimoksenne naisen, joka on myynyt itsensä?”

“Voisin. Myynhän minäkin itseni mennessäni naimisiin myötäjäisten tähden. Ja niin edelleen... Pyydän sinulta jotakin, Ilka...”

Parooni nousi ja otti liivintaskusta kultarahan.

“Ota, tyttöseni, tämä raha ja valokuvauta itsesi ensimmäisessä kaupungissa, johon joudut. Ymmärrätkö? Kuvan lähetät minulle ... tällä osoitteella...”

Parooni antoi Ilkalle kultarahan ja kortin, jolle oli kirjoitettu hänen osoitteensa.

“Haluan usein nähdä tulppaanityttöä... Pidän hänet aina povitaskussani... Lähetäthän?”

“Lähetän.”

“Erinomaista. Ja nyt, ystäväni, jääkää hyvästi! Minua nukuttaa.”

Parooni laskeutui pitkäkseen nurmelle ja pani metsästyslaukun pänsä alle.

“Hyvästi. Oli sangen hauskaa tutustua. Jään odottamaan valokuvaa ja nain sinut, jos hankit miljoonan...”

Zwiebusch nousi ja kumarsi.

“Kiitän teitä, parooni. Te olette ravinnut meidät, ettekö salli meidän soittaa teille kiitokseksi? Meidän ikävä musiikkimme on oivallista unilääkettä!”

“Tehkää hyvin!”

Zwiebusch viritti viulunsa ja alkoi soittaa jotakin “Boccacciosta”, Ilkan säestäessä harpullaan. Parooni nyökäytti päätään tyytyväisyyden merkiksi ja sulki silmänsä... Kun soittajat lopettivat ja aikoivat poistua hänen luotaan, avasi hän silmänsä, ja hänen hämärä katseensa pysähtyi Ilkaan.

“Hyvä ... hyvä... Kyllä ymmärrän”, mutisi hän. “Sinäkö se olet, Ilka? Ota tuo muistoksi!”

Parooni irroitti vitjoistaan yhden siinä riippuvista medaljungeista ja antoi sen Ilkalle; sitten hänen päänsä painui laukulle, ja hän nukkui kuin kuollut.

III.

Kun von Saynitz heräsi, oli jo ilta. Puiden latvat ja pienen, kukkulalla sijaitsevan kaupungin kivirakennukset kylpivät laskevan auringon kullassa. Kullanhohde, joka hiukan vivahti purppuraan, levittäytyi brokaadiharson tavoin pitkin taivaanlakea, auringosta itään päin ja peitti runsaan kolmanneksen taivasta huntunsa taakse... Auringon ympärillä ja sen yläpuolella ei ollut ainoatakaan pilveä; viimeainittu seikka lupasi ihanan yön. Kaukana metsän takana soi kotiutuvan paimenen ruokopilli. Se soitti yksinkertaista, nimetöntä laulua. Soitto oli koneellista, säännötöntä, mutta tämä vaatimaton musiikki tuudittaa joka ilta urhojen uneen Goldaugenien kreivien metsät, ruisvainiot, aron ja joen...

Arthur näki vieressään nurmikolla kaksi kumoonmennyttä pulloa ja sanomalehtipaperia, johon hänen eväänsä olivat olleet käärittyinä.

Paksu ukko ja kaunis, vaaleakutrinen tyttö eivät enää olleet hänen luonaan. Hän muisti heidät, keskustelunsa heidän kanssaan, ja hymyili, alkoipa vielä ääneen nauraakin, kun katsahtaessaan rintaansa äkkäsi paperin, joka oli kiinnitetty nappiin. Paperille oli lyijykynällä kirjoitettu seuraavat sanat: "Rakas parooni! Te olette ensimmäinen ihminen, joka on kohdellut meitä ihmisten tavoin. Ennenkuin teidät tapasimme, olimme ainoastaan kuulleet puhuttavan ihmisellisestä kohtelusta... Siksi olettekin ensimmäinen ihminen, jota en muistele katkeruudella vaan mielihyvän tuntein. Teidän huomaavaisuutenne kosketti meitä sielumme sisimpään. Jääkää hyvästi! Suokoon Jumala Teille onnea! Kyllä lähetän kuvani. Palvelijanne Ilka."

"Ei ainoatakaan kieliopillista virhettä", virkkoi von Saynitz ääneen, luettuaan kahdesti tämän kirjeen, joka oli kirjoitettu miellyttävällä, naisellisella käsialalla. "Ihmeteltävää! Jopa jotakin, Ilka!"

Parooni otti muistikirjansa välistä sinkkivartisen lyijykynän ja kirjoitti: "Saatu tulppaanityöltä kesäkuun kolmantenatoista." Taitettuaan kirjeen hän kätki sen muistikirjansa kansitaskuun.

"Nyt matkaan! On aika saada päivällistä!"

Ja heittäen pyssyn olalleen parooni suuntasi matkansa metsän läpi kaupunkia kohti, josta auringon lyhyeksi ajaksi luoma kultainen kajastus jo alkoi häipyä pois.

Hänen täytyi kulkea pitkin pitkää ja kapeaa sorapohjaista rajahakkausta. Tämä hakkaus ulottui melkein kaupunkiin saakka. Puolivälissä sen katkaisi rautatie. Lähellä hakkauksen ja rautatien risteystä on metsänvartija Blaucherin talo.

Tultuaan risteykseen, Arthur kääntyi sivulle, nosti hattuaan ja tervehti: talon parvekkeella istui vanha matami Blaucher ommellen pöytävaatetta. Pikkuruisessa päässään hänellä oli suuri myssy, jossa oli valtavan leveät nauhat, ja myssyn alta pilkistivät isovaarin aikuiset silmälasit: ne lepäsivät pitkän, tylpän, ukkovarvasta muistuttavan nenän juuressa... Arthurin tervehdykseen hän vastasi hunajanmakealla hymyllä.

"Hyvää iltaa, Martha rouva!" tervehti parooni. "Onko kirjeitä minulle?"

"On, mutta vain yksi. Vaakunallinen, parooni..."

“Onko osoite Pelzerin käsialaa?”

“On...”

“No, sitten voitte heittää sen uuniin. Tiedän, mitä se sisältää. Juutalainen kiroaa minut, sisareni sanelun mukaan, siitä että olen ruvennut luterilaiseksi... Tiedän sen lukemattakin. Miehenne kai on terve? Ja Amalia-neiti, toivoakseni, myöskin?”

“Kiitän... Minun siis täytyy polttaa jo kuudes kirje... Se ei ole erittäin hauskaa työtä, jos tietää, että tätä kirjettä kirjoitettaessa on nähty vaivaa, tunnettu... Te olette kovin julma! Mihin nyt menette?”

“Päivälliselle ... jonnekin...”

“Ja jonkun luo?”

Eukko huokasi ja pudisti päätään.

“Ellei minun Blaucherini olisi niin kovin varovainen”, sanoi hän, “niin antaisin teille päivällistä. Mieheni repii hiukset päästään, kun meille tulee ylhäisiä herroja. Meillä käy kenraali Frochtelsack, mutta hänhän on jo vanha ukko, — häntä ei tarvitse peljätä... Häntä Blaueherini ei pelkääkään... Hänen kauhistuksensa olette te. Te syötte meillä päivällistä, ja ihmiset sanovat, että te mielitelette tytärtämme, ja Jumala tietää, mitä kaikkea vielä puhuvatkaan. Eihän ylhäinen henkilö käy naimisen tarkoituksessa, vaan sen kyllä tietää, mitä varten... No niin, ja sitä Blaucher pelkää... Mutta kenraali Frochtelsack, sehän on aivan toista!”

“Älkää olko huolissanne, Martha! Syön päivällistä toisessa paikassa.”

“Ja, toden sanoakseni, meidän päivällisestämme ei tänään olisikaan mihinkään. On niin surkeata nykyään, kun palvelijat ... he ovat aivan mahdottomia!”

“Hyvästi, Martha! Terveiset kotiväellenne!”

“Hyvästi, parooni!”

Parooni kumarsi ja lähti astumaan pitkin hakkausta. Illan tummat varjot olivat jo laskeutuneet maanpinnalle. Metsässä kävi ilma viileäksi. Arthurin takana kiiti jyristen huvilaseudun iltajuna, joka kuljetti kaupunkilaisia kedoille ja metsiin... Metsässä alkaa ilta aikaisemmin kuin aukealla. Kedolla olisi vielä nähnyt vaikka pujottaa langan neulansilmään... Kun huvilajunan jyrinä oli vajennut, Arthur kuuli takanaan hevosen kavioiden kopsetta. Hän katsoi taakseen ja pysähtyi: komean mustan ratsun selässä häntä lähestyi ratsastajatar. Tämä ratsasti ohitse, katsahti Arthuriin ja ajettuaan vielä muutaman sylen, pysähdytti ratsunsa.

“Von Saynitz?” kysyi hän kovalla äänellä. “Hän itse...”

Arthur meni ratsastajattaren lue ja tervehti. Metsässä oli pimennyt, mutta ei vielä niin paljoa, ettei olisi nähnyt, kuinka kaunis ratsastajatar oli. Koko hänen olemuksestaan huokui kerrassaan herttuallista ylevyyttä.

Olisivatpa Zwiebusch ja Ilka nyt olleet saapuvilla, olisivat he tunteneet hänet samaksi ratsastajattareksi, jota me kertomuksemme ensimmäisessä luvussa Zwiebuschin suun kautta kutsuimme kreivitär Goldaugeniksi, syntyään Heilenstrahl. Hänellä oli kädessään sama ruoska, jolla hän puolenpäivän aikaan oli iskenyt Zwiebuschiin huulen verille.

“Tunsin teidät heti ensi näkemältä”, sanoi hän ojentaen Arthurille kätensä. “Olette hiukan muuttunut... Mutta ... voihan kanssanne puhua? Viimeinen kirjeenne minulle oli aivan tulvillaan vihaa, katkeruutta, mitä epätoivoisinta ylenkatsetta... Vieläkö nyt vihaatte minua yhtä katkerasti kuin silloin?”

Parooni puristi hänen kaunista kättään ja hymähti.

“Kirjeeni”, vastasi hän, “oli rikos, jonka voitte antaa anteeksi vanhentumisen perusteella. Sehän on kirjoitettu neljä vuotta sitten. Siinä kirjeessäni vihasin teitä omanvoitonpyyntinne tähden, joka ei sallinut teidän mennä naimisiin rakastetun ja rakastavan, mutta köyhtyneen miehen kanssa. Nykyään olen vähimmin kaikista taipuvainen olemaan teille vihainen voitonpyyntinne tähden. Kolme tuntia sitten puhuin tulevasta naimisestani rahojen tähden... Minä elän vielä tässä maailmassa enkä ole lopettanut päiviäni vain siksi, että minulla on elämässä päämäärä, johon tahdon päästä... Tämä päämäärä on — miljoona-avioliitto...”

“Niinkö? Vakaumuksenne on siis viimeisten neljän vuoden kuluessa tuntuvasti muuttunut. Olen kuitenkin iloinen... Kohtasin teidät niin odottamatta! Sangen hauskaa, totta totisesti, hauskaa! Kiitos edes siitä, että tapasimme toisemme!”

“En suuriksi surmiksenaikaan olisi voinut odottaa milloinkaan tapaavani teitä näillä seuduilla. Kuinka tänne jouduitte?”

“Minä... Ettekö tiedäkään? Olen tšekäläisiä asukkaita... Jo kauan sitten...”

“Tekö, paroonitar? Millä tavoin?”

“En ole enää paroonitar Heilenstrahl, vaan kreivitär Goldaugen. Kaksi vuotta sitten menin naimisiin naapurinne, kreivi Goldaugenin, kanssa...”

“En ole kuullut... Sepä vasta uutinen! Kreivin kanssa... En tunne häntä... Onko hän kaunis?”

“Kummallista... Tehän ihaillette kauniita miehiä, mikäli minä teitä tunnen. Minuakin rakastitte senvuoksi, että, kuten kerrotaan, olin hemmetin kaunis mies. Ja hän: onko hän nuori, rikas?”

“Neljänsikymmenen... Hän on hyvin rikas...”

“Olette tietenkin onnellisia?”

“Emme lainkaan. Minähän menin naimisiin miljoonasta. Kaksivuotinen kokemus on osoittanut, että tein kauhean erehdyksen. Onni ei ole miljoonassa, kuten olen huomannut... Nyt mietinkin vain keinoa, miten pääsisin miljoonasta.”

Kreivitär nauroi, ja hänen katseensa pysähtyi hetkeksi pimenevälle taivaalle. Tuokion vaiettuaan hän jatkoi nauraen:

“Olemme siis vaihtaneet osia keskenämme, parooni. Minä vihaan nyt sitä, mitä ennen rakastin, ja te päinvastoin... Kuinka omituisesti vaihtuvatkaan olosuhteet tässä ikävässä maailmassa!”

“Te haluatte paeta miljoonaa, saavuttaaksenne onnen, ja minä etsin miljoonaa päästäkseni onnellisten kirjoihin... Päämäärämme, kuten näette, ovat erilaiset...”

“Ettekö tiedä kerrassaan mitään nykyisestä elämästäni?”

“En hituistakaan...”

“Juorut eivät liene siis kovin pitkälle kantavia... Olen ruvennut hakemaan eroa miehestäni...”

“Hauskaa hommaa... Asutteko yhä hänen luonaan?”

“Asunhan minä... Hieman omituista, totta kyllä... Mutta liikojen juorujen välttämiseksi lähdemme toistemme luota vasta sitten, kuin eromme on vahvistettu virallisella sinetillä... Minä lennän pois, vasta kun olen virallisesti vapaa... Mutta eihän tämä liene teille mielenkiintoista... Olen niin iloissani tavattuani vanhan tuttavani ja ... ystävän, että olen valmis tunnottomasti latelemaan kaikki asiani, salaiset ja julkiset... Puhukaamme mieluummin teistä... Kuinka te voitte?”

“Kuten näette. Asun, missä sattuu...”

“Olette heittänyt opinnot? Kokonaan?”

“Olen ja, todennäköisesti, kokonaan...”

“Ja onko oppineen omatunto rauhallinen?”

“Ka... Tiede on minussa menettänyt hiukan enemmän kuin nollan... Tappio ei ole suuri...”

Kreivitär kohautti olkapäitään ja pudisti päätään.

“Te, Saynitz, puolustaudutte kuin koulupoika”, sanoi hän. “Hiukan enemmän kuin nollan... Nuorilla oppineilla ei ole nykyisyyttä, heillä on tulevaisuus. Kukapa tietää: jos olisitte jatkaneet tieteellisiä opintojanne, olisitte ehkä ollut tieteelle tuhannesti nollan arvoinen!”

“Sanontanne on väärä”, naurahti von Saynitz, “nolla kerrottuna tuhannella on tasan nolla.”

“Oletteko lopullisesti häviöllä?” kysyi kreivitär, ikäänkuin ei olisi kuullut Saynitzin huomautusta.

“Lopullisesti. Onko teillä rahoja mukanaan?”

“On hiukan. Entä sitten?”

“Antakaa ne minulle.”

Kreivitär otti nopeasti taskustaan pienen kukkaron ja antoi sen Arthurille. Tämä pudisti rahat käteensä ja antoi kukkaron takaisin kreivittärelle.

“*Merci*”, sanoi hän. “Otan lainaksi. Maksan takaisin häitäni seuraavana päivänä. Teitä kummastuttaa? Kuinka kummastuneet teidän silmänne ovat! Minä en ainoastaan pyydä ja ota, vaan vielä pahoittelen, että kukkarossanne oli niin vähän.”

Kreivitär katsahti hänen silmiinsä ja ajatteli: “hän valehtelee.”

“En lainkaan kummastunut”, vastasi kreivitär. “Mitä kummallista ja ihmeteltävää siinä olisi, että Arthur von Saynitz lainaa rahoja ystävältään? Sellaistahan sattuu elämässä usein, onhan se aivan tavallista...”

“Ja kuka teille on sanonut, että olette ystäväni?”

“Te olette omituinen... Jääkää hyvästi! Teidän kanssanne on ikävä puhua.”

Kreivitär nyökkäsi, kohotti ruoskansa ja karautti pitkin hakkausta tiehensä.

IV.

Kun hän ehti hakkauksen päähän ja ratsasti aukealle, oli jo pimeä... Kaupunki ja vuoret erottuivat vielä, mutta niiden piirteitä ei näkynyt. Kuljeskelevat ihmiset ja hevoset näyttivät epämääräisiltä varjokuvilta. Siellä täällä syttyivät valot. Kreivitär pysähtyi muutaman risumajan eteen, joka oli kyhätty kaisloista ja oljista erääseen Goldaugenien vihannestarhaan. Goldaugenit olivat ylimuistoisista ajoista saakka vuokranneet kaupungilta maata vihannesviljelyksiinsä. Sen he tekivät kunnianhimmista. "Mitä vähemmän maitteni ympärillä on vieraita tiluksia", sanoi kerran eräs Goldaugen, "sitä suurempi syy minun on pitää nenääni pystyssä".

Majan edustalla seisoivat tarhuri ja hänen poikansa. Huomattuaan ratsastavan kreivittären, he ottivat hatut päästään.

"Hyvää iltaa, vanha ja nuori Fritz!" tervehti kreivitär tarhuria ja hänen poikaansa. "Erittäin hauskaa, että tapasin teidät täällä. Jos minulle joskus tullaan sanomaan, että huolehditte huonosti tehtävistänne, on minulla syy olla sitä uskomatta."

"Me olemme aina täyttämässä velvollisuuksiamme", vastasi vanha Fritz suoristautuen. "Emme poistu askeltakaan vihannestarhasta. Mutta, teidän armonne, jos herra pehtori tahi hänen heitukkansa jostakin syystä suuttuu minun naamaani, niin meidät ajetaan tiehemme teidän armonne tietämättä. Me olemme vähäistä väkeä, ja meidän tähtemme tuskin viitsitään teidän armoanne vaivata."

"Niinkö luulet, Fritz? Ei, sinä erehdyt pahoin... Minä tunnen jokaisen palvelijamme ja, usko minua, tiedän kuka on kunnollinen, kuka huono ja kuka on eroitettu. Tiedän, esimerkiksi, että vanha Fritz on kelpo palvelija, ja tiedän senkin, että nuori Fritz on laiskuri ja että hän talvella varasti pastorilta hansikkaat ja kävelykepin... Minä tiedän kaiken."

"Te tiedätte, että pastoriparalta varastettiin hansikkaat ja keppi, mutta ettepä tiedä, että..."

Vanha Fritz vaikenä ja hymähti.

"Mitä en tiedä?" kysyi kreivitär.

"Teidän armonne ei tiedä, että armollisen kreivin kamaripalvelijan koirat kolme viikkoa sitten pahoin purivat vaimoani ja tyttäni. Sitä teidän armonne ei tiedä, vaikka koko kylä on tehnyt kaikkensa, saattaakseen asian tunnetuksi. Kamaripalvelijan koirat eivät siedä köyhiä pukimia ja repivät jokaisen, joka on puettu talonpoikaisittain. Se tuottaa herra kamaripalvelijalle suurta huvia. Ihmekös tuo! Koirat kaatavat naisen maahan, repivät hänen vaatteensa ja ... alaston ruumis, teidän armonne... Herra kamaripalvelija ihailee suuresti naisruumiita."

"Hyvä, hyvä... Mitä siis tahdot?... Siitä en todellakaan tiedä mitään..."

“Vaimoni on sairaana, ja tyttäreni häpeää näyttäytyä kadulla, koska miehet, kiitos koirille, näkivät hänet Evan puvussa.”

“Hyvä, hyvä... Otan siitä selvän. Kysyisin teiltä erästä asiaa. Ettekö ole nähneet tänään kaupunkiin vievällä tiellä soittajaa, paksua ukkoa ja nuorta tyttöä, jolla oli harppu? Ovatko he kulkeneet tästä ohitse?”

“En ole nähnyt, teidän armonne”, vastasi vanha Fritz. “Ehkä ovat kulkeneet, ehkä eivät. Tästä kulkee paljon kaikenlaista väkeä. Ei niitä kaikkia näe eikä muista...”

Kreivitär mietti ja katsoi tutkivasti pimeään etäisyyteen.

“Olisivatkohan he tuolla?” kysyi hän viitaten piiskallaan kahta varjoa kohti, jotka liikkuiivat pimeässä.

“Nuo ovat molemmat miehiä”, sanoi nuori Fritz.

“On mahdollista, että he ovat jääneet yöksi kylään”, arveli kreivitär. “Siinä tapauksessa he menevät tästä ohi huomenna... Jos näette, niin lähettäkää heidät heti luokseni.”

“Kuten käskette,” vastasi vanha Fritz. “Paksu ukko ja nuori tyttö. Kyllä muistan. Mutta miksi teidän armonne tahtoo heidät luokseen? Ovatko he varastaneet jotakin?”

“Miksi juuri varastaneet?”

“Arvelin vain, teidän armonne, Goldaugenin kreivikunnassahan ei muuta tehdäkään kuin etsitään varkaita. Sellainen on tapa. Goldaugenin kreivikunnassa varastavat vain suuret, mutta, varkaina pidetään jokaista.”

“Niinkö? Hm... Huomenna voit etsiä itsellesi toisen paikan. Huomenna ei tässä kreivikunnassa saa olla ainoatakaan Fritzä!”

Tämän sanottuaan kreivitär käänsi hevosensa ja ratsasti takaisin metsänaukeamalle.

“Kylläpä hän on kaunis! sanoi nuori Fritz... Kuinka suloinen!”

“Sangen kaunis!” myönsi vanha Fritz. “Mutta mitä se meitä liikuttaa?”

“Ihastuttavaa! Vannon sinulle elävän Jumalan nimessä, että minä en varastanut pastorilta hansikkaita ja keppiä! En ole milloinkaan varastanut! Jos valehtelen sinulle, niin tehköön taivas minut tällä hetkellä sokeaksi! Minua on syytetty aivan suotta... Ja hän uskoi sen todeksi! Katalat ihmiset!”

Nuori Fritz oli hetkisen vaiti ja jatkoi sitten:

“Mutta eivätpä ne katalat saa minua aiheettomasti panetella! Eivät saa suotta herjata meitä... Minä varastan. Kun hän puhui kanssasi ja minä katsoin hänen kauniita kasvojaan, silloin vannoin mielessäni, että varastan... Ja varastankin! Varastan Goldaugenilta sellaista, mihin ainoakaan pehtoori ei ole rohjennut kajota. Ja minä pidän sanani!”

Nuori Fritz istuutui ja vaipui ajatuksiinsa. Uudet, mitä suloisimmat, eivät talonpoikaiset vaan balzacilaiset ajatukset valtasivat hänen aivonsa ja sydämensä. Nuorukaisen liekehtivä mielikuvitus loi muutamassa hetkessä loistavan suurenmoisen ilmalinnan... Se, mikä vielä tunti sitten olisi näyttänyt hänestä hulluudelta, mahdottomalta ja minkä hän silmänräpäyksessä olisi karkoittanut mielestään kuin lapsellisen sadun, muuttui nyt yhtäkkiä tehtäväksi, jonka hän vilpittömästi tahtoi täyttää mistä hinnasta hyvänsä.

Ilmalinna oli muutettava joksikin kestävämmäksi...

Lopuksi Fritzin haaveiden kuumentamaa päätä alkoi pyörryttää, hän hypähti pystyyn, hieroi silmiään ja huusi nauraen isälleen:

“Varmasti varastan! Hakekoot sitten!”

* * * * *

Kreivitär ratsasti kotiin päin. Tiellä häntä vastaan osui parooni von Saynitz, joka yhä vielä kulki päivällisen haussa.

“Toivottavasti tapaamme vielä toisemme? huusi kreivitär hänelle.

“Kyllä, jos haluatte.”

“Kyllä me löydämme puheenaiheita. Nykyisessä ikävässäni te olette minulle oikea aarre. Minäpä sain ajatuksen! Ettekö tahdo viettää minun seurassani syntymäpäivääne, joka on ensi viikon torstaina? Näettekö, kuinka vielä muistan teitä? En ole unohtanut edes syntymäpäivääne... Tahdotteko?”

“Olkoon menneeksi...”

“Meidän täytyy tavata jossakin... Nytpä tiedän... Tiedättehän paikan, missä on pronssinen peura?”

“Tiedän.”

“Siellä ei kukaan häiritse meitä muinaisia muistellesamme. Olkaamme siellä kello seitsemän, illalla.”

“Minä tarjoan viinin.”

“Oivallista. Hyvästi! Nytpä muistankin, parooni! Puhukaamme vastedes ranskaksi. En ole unohtanut, ettette pidä saksankielestä. Ja ajatelkaa tarkemmin — ‘veijaria’ ja järkeviä ihmisiä. *Adieu!*”

Kreivitär hoputti hevostaan ja katosi hetken kuluttua yhä enemmän pimenevän metsän varjoihin.

Paroonitar Thérèse von Heilenstrahl oli se “puhdas, taivaallinen olento”, johon Arthurin katseet ja tunteet ensiksi pysähtyivät inhottavan pariisilaiselämän jälkeen. Syynä Arthurin jyrkkään siirtymiseen hurjastelusta työhön ei ollut ainoastaan kunnioitus tiedettä kohtaan; se oli suureksi osaksi paroonittarenkin ansio. Ilman häntä ei olisi tapahtunutkaan täydellistä muutosta. Tultuaan Pariisista Wieniin Arthur alkoi viettää suorastaan erakkoelämää. Yksinäisyydessään hän mietti itselleen rauhoittavaa työtä, kirosi maailmaa ja sen ihmisiä, tahtomattaankin huokaili ikävöiden ... pariisilaisia ilotyttöjä. On vaikea sanoa, mihin hänen yksinäinen elämänsä lopuksi olisi hänet johtanut, ellei hän pian Wieniin saapumisensa jälkeen olisi joutunut parooni Heilenstrahlin vakinaisten vieraiden joukkoon. Siihen aikaan, jolloin Arthur oleskeli Wienissä, saattoi jokainen, joka vain halusi, käydä Heilenstrahlien kodissa. He eivät oikeastaan kutsuneet ketään, mutta sinne tulivat kutsumattakin kaikki, jotka mielellään vierailivat maan mahtavien asunnoissa, elleivät ovet vain olleet suljettuina.

Viime vuosina tämä koti muistutti jumalista ihmistä, joka nähdessään loppunsa lähestyvän

heittää kaikki arvelunsa ja antautuu kaikkiin mahdollisiin hurjasteluihin, elääkseen edes yhden ainoan päivän ihmisten tavoin.

Heilenstrahlin paroonit, kun olivat rappeutuneet ja köyhtyneet, etsineet pelastusta löytämättä sitä, tunsivat lopuksi viimeisen hetken lähenevän, antoivat kaiken mennä menojaan eivätkä välittäneet enää mistään. He unohtivat kaiken, paitsi lähenevää, hirveätä loppunäytöstä. Lähenevän ratkaisun kauhun he upottivat viiniin, lempeen ja haaveisiin. Heilenstrahlit haaveilivat vielä pelastuksen mahdollisuudesta. Pelastus, arvelivat he, on Thérèsen kädessä, joka voi mennä naimisiin jonkun hyvin rikkaan henkilön kanssa ja avioliitollaan parantaa sukunsa haaksirikosta. Mutta tämäkin toive jäi vain tyhjäksi haaveeksi. Thérèse oli riidoissa isänsä kanssa ja vannoi ettei hän mennessään rikkaalle miehelle anna omaisilleen penniäkään.

Heilenstrahlit huitasivat kädellään ja alkoivat syödä loppuun sitä, mitä ei jo oltu syöty. He eivät syöneet tavallisesti, vaan vimmatusti, hurjan riemuitsevasti, remuten ja juhlien, ikäänkuin eivät olisi syöneet milloinkaan ennen.

Heidän ovensa avautuivat itsestään, ja niistä ryntäsi sisään lauma puolinälkiintyneitä jätteiden ahmijoita. Nämä ahmarit olivat rappeutuneita aristokraatteja, kirjailijoita, maalareita, muita taiteilijoita, soittoniekkvoja, huomiota vaativine piirteineen, hienoinen tuoksuineen, erinomaisine soittimineen ja nälkäisine vatsoineen. Ahmarit valtasivat silmänräpäyksessä paroonien kodin, ja köyhydessä kituvat, pelastusta janoavat Heilenstrahlit äkkäsivät yhtäkkiä olevansa maailman suurimpia mesenaatteja. Heidän kotinsa täyttyi seinämaalauksista, tauluista, harvinaisista akvarelleista. Iltaisin koko kortteli kajahteli sinfonioiden, nokturnien, valssien ja polkkain säveliä. Soitannollis-kirjalliset illanvietot, joissa soitettiin ja luettiin kirjallisuuden tuotteita, tulivat pian kuuluisiksi, ja kuuluisuus toi mukanaan joukon uusia vieraita kaikista yhteiskuntakerroksista. Kaikissa näissä illanvietoissa ja näytännöissä oli Thérèse mukana. Kauniina kuin marmorista veistettynä, kokonaan mustiin puettuna hän liikkui kirjavan seuran keskellä, toisen taiteilijan luota toisen luo, koettaen kaikin keinoin riistäytyä kuolettavan ikävän kourista. Suuri joukko oli hänelle uutta. Nuo ihmiset herättivät hänen mielenkiintoaan. Ikävän ahdistamana hän tarkasteli noita huomiota tavoittelevia kasvoja, kuunteli, haasteli, luki hänelle tuotuja käsikirjoituksia ja pääsi pitkällisen tutkimisen ja tarkkailemisen jälkeen yhteen ainoaan johtopäätökseen: heidän joukossaan oli kunnan väkeä mutta oli veijareitakin. Tämä johtopäätös oli hänen tutkimustensa ainoana tuloksena. Kun hänellä ei ollut kykyä hienompaan erittelyyn, ei hän kyennyt erottamaan kunnan miehiä veijareista. Hän liitti läheisemmin seuraansa muutamia heistä, mutta näidenkin muutamien joukossa oli paljon sekä älyniekkoja että veijareita. Valittujen joukossa oli von Saynitzkin.

Hän joutui Heilenstrahlien kotiin aivan sattumalta. Hänet vei sinne eräs ystävä, kirjailija, joka tahtoi tutustuttaa paroonin huvinäytelmäänsä, joka esitettiin paroonien näyttämöllä. Pian hän tyytymättä pelkästään näytelmiin ja kirjallisiin illanviettoihin, alkoi käydä Heilenstrahlien luona päivisinkin. Thérèse, joka tavallisesti kävi iltaisinkin ratsastamassa ratsupalvelijan saattamana, alkoi pian tehdä näitä ratsastusretkiään Arthurin seurassa. Joka ilta Arthur innostuneena kertoi, mitä oli tehnyt sinä päivänä, mitä kirjoittanut. Sellaista selontekoa seurasivat välttämättömästi haaveet, toiveet, odotukset, Thérèse kuunteli ja puhui itsekin. Hänen puheensa olivat suorastaan tulvillaan kuuluisien oppineiden nimiä,

jotka hän tunsu ... kuulopuheiden mukaan, Arthurin puheista. Heistä tuli ystävät. Sanokaa, että ystävydestä on vain yksi askel rakkauteen. Arthur ei ajatellut rakkautta. Hänelle oli kylliksi älykkään, nuortean naisen pelkkä seurakin. Rakkaudesta hän rupesi puhumaan vasta silloin, kuin Thérèse eräällä iltaretkellä tunnusti rakastavansa häntä... Thérèse ensimmäisenä puhui rakkaudesta. Tämän tunnustuksen jälkeen seurasi päiviä, jollaisia, kuten kerrotaan, on vain kerran elämässä. Arthur ei ollut milloinkaan, aikaisemmin eikä myöhemmin, ollut niin onnellinen ja tyytyväinen elämään, kuin niinä päivinä, jotka hän vietti rakastetun seurassa. Mutta tätä onnen aikaa ei kestänyt kauan. Sen tuhosi Thérèse. Kun Arthur tahtoi rakastamaansa ja epäilemättömästi rakastavaakin neitoa tulemaan hänen vaimokseen, paroonitar ja "tohtorinna" von Saynitziksi, niin Thérèse kieltäytyi jyrkästi.

"En voi tulla vaimoksenne", kirjoitti hän Arthurille. "Te olette köyhä, ja minä samoin. Köyhyys on jo myrkyttänyt puolen elämäni. Pitäisikö sen myrkyttää vielä toinenkin puoli? Te olette mies, ja miehet eivät käsitä kaikkia köyhyyden kauhuja niin selvästi kuin naiset. Köyhä nainen on maailman onnettomin olento... Teitte pahoin, Arthur, puhuessanne avioliitosta... Siten pakotatte rupeamaan selityksiin, jotka eivät voi olla jättämättä jälkiä nykyisiin suhteisiimme. Jättäkäämme ne ikävät selittelyt sikseen ja olkaamme kuten ennenkin."

Arthur repi kirjeen palasiksi ja kirjoitti vastauksen, jossa kutsui salaman taivaasta iskemään Thérèseä. Hän tulistui ja kirjoitti "taivaalliselle olenolle" suunnattoman laajan kirjeen, jossa kirosi "ajan hengen ja kasvatuksen"... Niitä liikuttavia kirjeitä, joita hänelle senjälkeen lähetettiin kiellon puolustukseksi, hän ei lukenut, vaan heitti tuleen. Arthur alkoi vihata Thérèseä siinä määrin, että kaikki, mikä muistutti tätä, menetti kaiken arvon hänen silmissään. Hän alkoi vihata kaikkea ylevää, ankaraa, ylpeää ja kiintyä koko sielullaan kaikkeen kurjaan, sorron- ja puutteenalaiseen.

Arthur muisteli kaikkea tätä, mennessään päivälliselle. Hänestä tuntui tutkielmansa "ajan hengestä" nyt naurettavalta, mutta entinen viha nosti päätään hänen sielussaan. Hän ei ollut päässyt irti siitä.

Torstaina, syntymäpäivänään, Arthur muisti Thérèselle antamansa lupauksen syödä päivällistä hänen seurassaan. Hän lähti "Pronssipeuran" paikalle. Se oli nimenä muutamalla pienellä aukiolla, jossa joku kuningas aikoinaan oli kaatanut pronssinkarvaisen peuran. Toiset taas kertovat, että sillä paikalla oli muinoin ollut metsästystä esittävä kuvapatsas — pronssiin valettu peuran kuva, joka vastasi Dianaa. Kerrotaan, että kuningas, jonka käskystä patsas oli pystytetty, oli siveellinen mies, joka inhosi klassillisia naiskuvia.

Arthurin saapuessa aukiolle oli Thérèse jo siellä. Hän käveli kärsimättömästi edestakaisin nurmikolla ja katkoi piiskallaan kukkia. Hevonen seisoj syrjemmällä puuhun kytkettynä ja söi laiskasti ruohoa.

"Tepä otatte vieraanne erinomaisesti vastaan!" sanoi kreivitär mennen Arthuria vastaan. "Olettepa te kaunis isäntä! Te vain kävelette ja vieraanne on odottanut täällä jo toista tuntia..."

"Kävin hakemassa viiniä", puolustautui Arthur. "Tehkää hyvin, käykää istumaan! Emme istu nyt ensi kertaa yhdessä nurmikolla. Muistatteko entisiä aikoja?"

Kreivitär ja Arthur istuutuivat ruohikolle ja syventyivät vanhoihin muistoihinsa...

Rakkauteen ja eroon he kuitenkin eivät kajooneet... Keskustelu koski wieniläis-elämää ja oloja, Heilenstrahlien kotia, taiteilijoita, iltakävelyjä... Parooni puhui ja joi... Kreivitär ei ottanut viiniä. Juotuaan pullollisen Arthur oli jo hienossa humalassa; hän nauraa hohotti, ivaili ja pisteli.

“Millä te nykyään elätte?” kysyi hän kesken kaiken.

“Milläkö? Hm... Tiedättehän sen... Goldaugenit eivät ole kerjäläisiä...”

“Te siis syötte ja juotte kreivin omaisuutta?”

“En ymmärrä, mitä noilla kysymyksillänne tarkoitatte!”

“Rukoilen teitä, vastatkaa minulle, Thérèse. Kreivinkö kustannuksella elätte?”

“Kreivin tietenkin!”

“Ihmettelen. Te ette voi sietää kreiviä ja olette kuitenkin hänen leivässään... Ha-ha-ha... Mitä? Mitä, piru vie, tästä on sanottava? Minua teidän viisaanne pitävät veijarina; mikähän mielipide heillä on teistä? Ha-ha-ha!”

Kreivittären kasvot synkistyivät.

“Älkää juoko enää, parooni”, sanoi hän ankarasti. “Te juovutte ja alatte puhua hävyttömyyksiä. Kyllähän te tiedätte, että eräät asianhaarat pakottavat minut vielä asumaan Goldaugenin luona.”

“Mitkä asianhaarat? Pahojen kielten pelko! Vanha virsi! Mutta sanokaahan, kreivitär, olkaa niin ystävällinen, paljonko kreivi sitoutuu antamaan teille vuosittain eron jälkeen?”

“Ei mitään...”

“Miksi ette puhu totta. Älkäähän nyt suuttuko... Kaikessa ystävydessähän minä... Älkää tempoko piiskaanne. Eihän se ole syyllinen. Ah!”

Parooni löi otsaansa ja kohottautui.

“Sallikaahan... Kuinka en tullut ennemmin sitä huomanneeksi?”

“Mitä?”

Paroonin silmät saivat eloa. Hänen katseensa siirtyi kreivittären kasvoista piiskaan, piiskasta kasvoihin. Hän liikahti hermostuneesti.

“Kuinka en sitä ennemmin muistanut?” mutisi hän. “Tekö se suvaisittekin kestittä tuota paksua ukkoa ja minun tulppaanityttöäni?”

Kreivitär kummastui ja kohautti olkapäitään.

“Tulppaani... Paksu ukko... Mitä te höpiset, von Saynitz? Puheenne käyvät käsittämättömiksi. Älkää juoko!”

“Älkääkään te tapelko, armollinen rouva!”

Parooni kalpeni ja löi nyrkillään rintaansa.

“Älkää te tapelko! Piru periköön teidät aristokraattisine tapoinenne! Kuuletteko?”

Kreivitär ponnahti pystyyn. Hänen silmänsä suurenivat ja salamoivat suuttumuksesta.

“Älkää unohtako, kenelle puhutte, parooni!” sanoi hän. “Ettekö suvaitse kutsua piruanne takaisin? En ymmärrä teitä!”

“En suvaitse! Hiiteen! Etteköhän vielä aikone kieltää halpamaista tekoanne?”

Kreivittären silmät suurenivat vieläkin enemmän. Hän ei käsittänyt mitään.

“Mitä tekoa? Minkä minä kieltäisin? En ymmärrä teitä, parooni!”

“Kuka kreivi Goldaugenin pihalla löi juuri tuolla samalla piiskalla vanhaa viuluniekkaa kasvoihin? Kuka kaatoi hänet tuon saman hevosen jalkoihin? Minulle sanottiin kreivitär Goldaugenin sen tehneen, eikä ole muuta kuin yksi kreivitär Goldaugen.”

Kreivittären kasvoille levisi puna, räikeä kuin tulipalon kajastus.

Alkaen ohimoilta se peitti hänen kasvonsa pitsikaulukseen saakka.

Kreivitär hämmentyi kauheasti. Hän rykäisi.

“En ymmärrä teitä”, mutisi hän. “Ketä viuluniekkaa? Mitä te ... lavertelette? Tulkaa järkiinne, parooni!”

“Heittäkää tuo! Miksi valehtelette? Te osasitte valehdella ennenkin, mutta ette tuollaisten pikkuasioiden tähden. Miksi te häntä löitte?”

“Ketä? Kenestä te puhutte?”

Kreivittären ääni oli hiljainen ja vapiseva. Hänen silmänsä vilkuilivat sinne tänne. Häntä hävetti kauheasti. Parooni oli jo taas entisessä, puolittain makaavassa asennossaan nurmella, katsoen herkeämättä hänen kauniisiin silmiinsä, hymyillen humalaisen ilkeää hymyä. Hänen huulensa nytkähtelivät.

“Miksi löitte häntä? Näittekö, kuinka hänen tyttärensä itki?”

“Kenen tytär? Selittäkää, parooni!”

“Vai vielä! Te osaatte kyllä antaa vallan valkoisille käsillenne ja kerkeälle kielellenne, mutta ette taida nähdä kyyneliä. Hän itkee vieläkin... Herttainen, vaaleakutrinen tyttö itkee yhä... Hän on heikko, köyhä, eikä voi kostaa kreivittärelle isänsä puolesta. Istuin heidän seurassaan kolme tuntia, ja kolmeen tuntiin tyttö ei ottanut käsiä silmiltään... Tyttöparka! Hänen itkevät, jalot kasvonsa eivät mene pois mielestäni. Voi teitä, te julmat, kylläiset paholaiset, joita ei milloinkaan ole lyöty eikä sorrettu!”

“Selittäkää sananne, parooni! Ketä olen lyönyt?”

“Kas niin! Te luulette, etten näe kasvoistanne, missä on kissa, joka hiiren söi. Hävetkää!”

Parooni kohottautui hiukan ja ojensi kätensä piiskaa kohden.

“Näyttäkäähän!”

Kreivitär ojensi nöyrästi hänelle piiskan.

“Hävetkää!” toisti parooni, kiersi piiskan ruuville, taittoi sen kolmeksi ja heitti kappaleet menemään.

Kreivitär hämmentyi perinpohjin. Häpeissään, kuullessaan ensi kerran elämässään näin

häikäilemätöntä puhetta, punaisena ja tietämättä, mihin kätkesi paroonin tuomarinsilmiltä kasvonsa ja kätensä, kreivitär etsi sanoja, mutta ei löytänyt niitä. Tässä nolossa tilanteessa häntä jonkun verran auttoi eräs vähäinen seikka. Samassa, kun Arthur katkaisi piiskan, kuului loitommalta puiden takaa askelten ääntä. Hetken kuluttua kreivitär näki molemmat Fritzit. He tulivat esiin metsästä ja katsahtaen uteliaasti kreivittäreen ja Arthuriin menivät aukion poikki. Edellä kulki nuori Fritz, pitkä onki olallaan. Hänen jäljessään, tuskin siirrellen jalkojaan, astua laahusti vanha Fritz. Oikeassa kädessään vanha Fritz kantoi nuorassa sätkyttelevää nuorta haukea.

“Herra Fritz, miksi teillä ei ole hansikkaita kädessä?” kysyi kreivitär nuorelta Fritziltä.

Fritz loi katseensa maahan, ja vilkaisten syrjäsilmillä kreivittäreen liikutti huuliaan.

“Missä teidän keppinne on? Miksi teillä ei ole keppiä mukanaan?”

Nuori Fritz kalpeni ja astui kiireesti metsän laitaa kohti. Puiden luona hän katsahti kerran taakseen ja hävisi metsään. Vanha Fritz laahusti vaieten, kehenkään katsomatta, hänen jäljessään.

“Suonette minulle anteeksi”, virkkoi parooni, kun Fritzit olivat kadonneet. “En tahdo teitä loukata... Mutta, kautta kunniani, minä osaisin kostaa viuluniekkan puolesta, ellette olisi nainen... Teidän sietäisi hävetä, Thérèse. Minä häpesin tähtenne tytön edessä!”

Parooni nousi ja pani hatun päähänsä.

“Te ette löydä sanoja puolustukseksenne... Parasta onkin! Miksi rupeaisitte valehtelemaan? Puolustuksenne olisi — valhetta.”

“En vieläkään ymmärrä teitä, parooni!” sanoi kreivitär.

“Kunniasananne?”

“Niin... kunniasanani...”

“Hm ... jääkää hyvästi. Teidän kauniit silmänne ovat täynnä valhetta! Jumalan kiitos, että vielä osaatte punastua, kun valehtelette.”

Arthur suoristautui, nyökäytti päätään ja lähti aukion poikki metsäpolulle.

Kreivitär Goldaugenin otsa peittyi kurttuihin. Hän mietti epätoivoisesti, etsi mielestään sanoja eikä löytänyt... Hän olisi tahtonut puolustaa Arthurille tekoaan, jota hän häpesi. Hänen miettiessään, pureskellessaan ruusunpunaisia huuliaan ja väännellessään sormiaan, Arthur oli kadonnut puiden taakse.

“Parooni!” huusi Thérèse. “Pysähtykää!”

Vastauksen sijasta kreivitär kuuli vain loittonevan Arthurin askelten äänen.

“Parooni!” huusi kreivitär vielä kerran, ja hänen äänensä vapisi pelosta, että parooni poistuisi.

Askelten ääni vaiken.

Kreivitär seiso hetkisen paikallaan ja istuutui sitten mietteissään nurmelle. Hänen vieressään oli kaksi tyhjää pulloa kumollaan. Kolmas, jossa oli vielä hiukan viiniä, oli vinoissa ruohikossa kaatumaisillaan. Thérèse joi pullon tyhjäksi, nousi ja meni hevosensa

luo.

Ratsastaessaan pois aukiolta hän näki parin kolmen askeleen päässä sitä ympäröivistä puista ratsastajan, joka juuri nousi hevosen selkään. Kreivittären nähdessään ratsumiehen hevonen hirnahti iloisesti. Ratsastaja oli noin viidenviidettä ikäinen, pitkä, laiha, kalpea, harvapartainen mies. Päästyään hevosen selkään hän ratsasti kreivittären jälkeen.

“Pysähtykää!” sanoi hän hiljaisella äänellä. Tämän heikon, miehuuttoman äänen väristä saattoi päätätä sen tulevan sairaasta rinnasta “Pysähtykää! Tahdon sanoa vain pari sanaa! Pari sanaa ainoastaan!”

Kreivitär ei katsonut taakseen.

“Olette vakoillut?” sanoi hän. “Katselitte varkain?”

“Rakastanhan sinua! En voi elää hetkeäkään näkemättä sinua. Pari sanaa vain!”

V.

Kreivitär katsahti mieheensä, kreivi Goldaugeniin (ratsastaja oli hän), ja hiljensi kulkuaan.

“Lääkäri on kieltänyt teitä ratsastamasta nopeasti”, sanoi kreivitär.

“Ajakaa hiljemmin... Mitä haluatte?”

“Pari sanaa vain.”

“Puhukaa!”

“Kuka hän on?”

“Parooni von Saynitz.”

“Von Saynitz? Häinkö? Häinkö siis on von Saynitz? Sama mies, jota joskus olette ... rakastanut?”

“Ehkäpä... No niin, hän juuri! Entä sitten?”

“Hm... Hän on vieläkin kaunis... Miksi sallitte hänen sättiä itseänne? Mikä oikeus hänellä siihen on?”

Kreivi vaikeni, yski ja jatkoi:

“Kukapa tietää, vaikka ... vieläkin voisitte häneen rakastua? Voihan vanha rakkaus herätä uudelleen eloon.”

“Antakaa minulle piiskanne!” sanoi kreivitär, ja ottaen puolisoltaan piiskan, nykäisi hän hevostaan kiivaasti suitsista ja lähti ajamaan pitkin hakkausta.

Kreivikin tempasi kaikin voimin hevosensa suitsista. Eläin lähti nelistämään, ja kreivi horjahti avuttomasti satulassa. Hänen reitensä olivat käyneet voimattomiksi; hänen kasvonsa vääristyivät kivusta, ja hän hillitsi hevostaan. Se alkoi kulkea hitaammin. Kreivi seurasi katseillaan puolisoaan, antoi päänsä painua rinnalleen ja vaipui mietteisiinsä.

Parin päivän kuluttua Arthur tapasi metsänvartija Blaucherin talon läheisyydessä Thérèsen. Tällä kertaa hän ei ollut ratsun selässä, vaan käveli talonpoikaispuvussa. Se oli näöltään aivan tavallinen, vastaommeltu maalaispuku, mutta oli paljoa kalliimpi mustaa, silkkistä ratsastuspukua. Eriväristen granaattien asemasta hänellä oli kaulassaan turkooseja, smaragdeja, koralleja ja helmiä. Kummassakin käsivarressa oli paksu, kultainen rannerengas. Hame ja lyhyt unkarilaistakki olivat tehdyt kalliista kankaasta.

“Parooni!” huudahti hän, nähdessään Arthurin. “Tulkaa tänne hetkiseksi!”

Kun Arthur meni hänen luokseen, sanoi hän:

“Sananne ja poistumisenne — muistattehan? — tuottivat minulle aika lailla päänvaivaa. Vasta pitkän miettimisen jälkeen asia selvisi minulle. Nyt ymmärrän... Tarkoititte tuota ukkoa ... jota löin piiskalla? Niinhän?”

“Niin, tietysti... Oliko se mikään arvoitus?”

“No niin! Nyt tiedän, kenestä puhuitte... Minun ei suinkaan tarvitse teille puolustaa itseäni, parooni, mutta ... rauhoittaakseni oikeudentuntoanne... Löin häntä syystä. Hänen

takiaan heitti hevoseni minut satulasta maahan. Olin vähällä taittaa jalkani. Ja sitten ... hän julkesi nauraa...”

Arthur katsoi kreivitärtä kasvoihin ja päästi iloisen naurun.

“Valheita, teidän armonne!” sanoi hän. “Miksi syöttäisimme toisillemme pajuköyttä? En tarvitse teidän selityksiänne... Ja mitäpä ne hyödyttäisivätkään? Näen nyt ensi kerran teidän sievät jalkanne, ja se riittää minulle täydellisesti... Jalkanne ovat kaiken arvostelun, yläpuolella! Kävelkäämme hiukan. Pyydän, että suotte minulle anteeksi ne hävyttömyydet, joilla teitä kestisin ‘Pronssipeuran’ luona. Olin humalassa...”

Arthur ja Thérèse kävelivät kauan. He haastelivat aivan tavallisista asioista, pilailivat, nauroivat. Soittajaukosta, hänen tyttärestään, viisaista ihmisistä ja “veijareista” ei lausuttu sanaakaan. Parooni ei virkkanut ainoatakaan pisteliästä sanaa... Hän oli yhtä rakastettava kuin menneinä vuosina Wienissä Heilenstrahlien luona. Kun hän saattoi Thérèsen Blaucherin talon läheisyydessä odottavien kääsien luo, oli jo aivan pimeä.

“Tahdotteko opettaa minua ampumaan?” kysyi Thérèse noustessaan kääseihin.

“Niin paljon kuin mielenne tekee...”

“Tehkää se, parooni.

Minua ikävystyttää hirmuisesti. Jos te edes hiukankin tahdotte haihduttaa ikävääni, niin teette oikean laupeudentyön... Toden totta. Auttakaamme toisiamme.”

Thérèse puristi Arthurin kättä ja ajoi pois.

Neljän päivän päästä he taas tapasivat toisensa, ja puolen kuukauden päästä ei kulunut päivääkään, jolloin he eivät olisi kohdanneet toisiaan. Parooni opetti Thérèsen ampumaan, ja Thérèse ratsasti joka ilta metsästämään, toisinaan varhain aamullakin. Heidän suhteensa oli sangen epämääräinen. Selvänä von Saynitz kerrassaan hämmästytti rakastettavalla käytöksellään. Hän puhui hiljaisella äänellä, ystävällisesti, huomattavasti karttaen tylyjä sanoja, hymyili ystävällisesti, tarjosi huomaavaisesti suuren kätensä kreivittärelle eikä puhunut kuin “villi”, vaan kuten todellinen naisten ritari. Mutta päihtyneenä von Saynitz oli törkeä, kyynillinen, ja naureskeli ilkeästi. Kun hän oli humalassa, sai Thérèse kuunnella mitä mahdottomimpia sanoja. Parooni ivaili häntä, manasi hänet hiiteen, sanoi halveksivansa ja vihaavansa Thérèseä.

“Annan teille anteeksi, von Saynitz”, sanoi Thérèse kerran, “vain siksi, että olette päihtynyt. Nukkuvia, mielipuolia ja humalaisia ei saa lyödä...”

“Aa!... Vai sillä tavalla! Tietäkää siis”, vastasi von Saynitz nauraen, “että puhun teille totta vain päihtyneenä. Kun olen selvänä, käyttäydyn teitä kohtaan kuin täysi farisealainen. Älkää uskoko minua selvänä!”

“Meidän ei sovi tavata toisiamme...”

“Miksi ei sovi? Tavatkaamme vain! Teitä vaivaa ikävä, ja minua samoin... Riidassa ja sodassa aika kuluu nopeammin kuin rauhan aikana. Ha-ha! Kohtalo teki mainiosti sotkiessaan välimme ja opettaessaan meitä olemaan kunnioittamatta toistemme hyveitä. Te ette kunnioita minua, koska näette minussa veijarin, ja minä en kunnioita teitä, koska näen teissä kappaleen suloista naisruumista! Ha-ha!”

Thérèsen silmät säkenöivät, ja hän ajoi tiehensä sanaakaan sanomatta. Tämän kohtauksen jälkeen Arthur ei nähnyt häntä viikkoon. Kahdeksantena päivänä hän tapasi kreivittären ja pyysi häneltä anteeksi.

Arthur oli usein päihtynyt. Thérèse lähti monesti hänen luotaan vakavasti suuttuneena ja päätti lujasti olla menemättä häntä enää tapaamaan, mutta...

Niin kului kesä ja saapui syksy. Puut pudottivat kosteaan, kylmään maahan kellastuneet, lyhyen ikänsä eläneet lehtensä... Tulivat sateet. Syksyinen loka ei ole samaa kuin kesäinen: se ei kuivu ja jos kuivuukin, niin ei tunneissa, vaan vasta päivien ja viikkojen kuluttua... Tuulessa oli lähestyvän talven henkeä. Sateiden ja tuulien tummentama metsä oli synkkä eikä enää houkutellut ketään lehväkattonsa alle.

Von Saynitz vaihtoi vuohenvillaisen nuttunsa lyhyeen, puuvillalla sisustettuun päällystakkiin. Hänen saappaansa kadottivat kiiltonsa ja tulivat kuraisiksi... Raikas, kostea tuuli muutti hänen kalpeat kasvonsa punakoiksi. Hänen ja Thérèsen suhde ei vielä ollut kiteytynyt mihinkään määrättyyn muotoon. Heidän keskusteluistaan ei vielä ollut tullut loppua... Thérèse tunsu, ettei hän vielä ollut sanonut kaikkea, ja kävi metsässä entiseen tapaansa.

Mutta kylmä, kostea lokainen metsä pakotti etsimään suojaa muualta... Kohtalo tuli heidän avukseen. He alkoivat käydä toisiaan tapaamassa hyljätyssä, sammalta kasvavassa ja viholaiten ympäröimässä kappelissa, joka sijaitti Goldaugenien puistossa. Keskenpäiseksi jääneen pyhän Fransiskuksen kammottavat silmät näkivät joka syysilta Arthurin ja Thérèsen. He istuivat lyhdyn heikossa tuikkeessa puolilaholla penkillä ja haastelivat. Arthur, joka tavallisesti oli humalassa, istui haukotellen ja puhuen ilkeyksiä... Thérèse oli marmorinkalpea, ja hänen päänsä oli ylpeästi pystyssä; hän oli jo tottunut Arthurin ilkeään kieleen ja kuunteli kärsivällisesti hänen sanojaan, vastaten itsekin ilkeyksillä. Kun parooni oli selvänä, saivat kappelin nurkissa majailevat hämähäkit kuulla tarinoita menneestä, vielä läheisestä onnen ajasta ja näkivät onnellisen naisen. Arthur rakasti vanhuksen tavoin menneiden aikojen muistelemista. Hänen äänestään värähteli vanhusmainen sävel: hän ei kaivannut mitään ja oli tyytyväinen pelkistä muistoista. Thérèse sen sijaan, joka oli täynnä voimaa, nuoruutta ja toiveita, kaipasi mennyttä aikaa, ja hänen äänensä ilmaisi toivoa... Hän rakasti vielä intohimoisesti parooni von Saynitzia. Eräänä sietämättömän sateisena syyspäivänä Arthur pistäytyi Blaucherin taloon sateen suojaan. Rouva Blaucher antoi hänelle hymyillen kirjeen.

Avattuaan kuoren Arthur nauroi kuin lapsi, jolle näytetään uutta leikkikalua. Kuoressa oli valokuva ja kirje.

Ne olivat Ilkalta. Parooni katsahti valokuvaan, ja hänen silmänsä suurenivat. Kuva esitti Ilkaa, mutta ei sitä Ilkaa, jonka hän oli nähnyt muutamia kuukausia sitten. Kuvassa ei näkynyt jälkeäkään siitä köyhästä puvusta, jota loukatun Ilkan kuumat kyynelkerrat kostuttivat. Ei näkynyt halpaa samettinauhaa, joka oli pitänyt koossa hänen vaaleita kutrejaan. Arthur näki kuvassa nuoren, komeasti ja kuosikkaasti puetun ylhäisönaisen. Taitavan käden järjestämiä hiuksia peitti olkihattu. Hatussa oli kukkia eikä, mikäli valokuvasta voi päätellä, suinkaan halpoja; kauniilla kasvoilla oli ylpeä, ylhäinen, mutta teennäinen hymy... "Pikku hupsu!" sanoi Arthur nauraen ja suuteli Ilkan kuvaa. "Hupsu sinä olet! Varis riikinkukon höyhenissä. Kallis puku ja voittajan ryhti! Kannahan tuota

pukua hiukan kauemmin. Saammepa kuulla, millaisen laulun päästät!”

Kirje oli kirjoitettu tutulla käsialalla: “Rakas parooni! Lähetän teille kuvani ja ilmoitan, että isä Zwiebusch ja minä olemme elossa ja terveinä. Vielä ilmoitan, että saan varmasti miljoonan. Saanpa sen hyvin pianikin. Elämme nykyään erittäin hyvissä oloissa. Tavatessamme kerron, mitä meille on tapahtunut. Te olette varmaankin jo unohtanut meidät. Tällä kirjeellä muistutan teille itsestäni ja pyydän, ettette unohtaisi, mitä minulle lupasitte. Rakastan teitä suuresti. Näen täällä paljon parooneja ja kreivejä, mutta te olette paras kaikista. Isä lähettää teille terveisensä. Kirjoittakaa minulle seuraavalla osoitteella (seuraa pitkä osoite). Kirjoittakaa: voinko toivoa, vai enkö? Teidän I.”

Nauraen ja kääntämättä katsettaan kuvasta parooni pyysi rouva Blaucherilta paperia ja kirjoitti:

“Terve, Ilka! Kiitos. Odotan sinua ja miljoonaasi. Älä tee tyhmyyksiä. Pysy järkevänä ja terveenä. Tervehdi puolestani vanhaa, tuhannesti piestyä paksulaistasi ja anna hänelle suuresta miljoonastasi pari kolme kultakolikkoa ryyppyrahoiksi. Sulhasesi, parooni von Saynitz.”

Annettuaan kirjeen rouva Blaucherille postiin lähetettäväksi, Arthur istuutui pöydän ääreen ja alkoi piirtää valokuvaan suurta tulppaania. Kynä oli teroitettu kummastakin päästään. Toinen pää oli sininen, toinen punainen. Kumpainkaan väri ei käynyt kuvan emaljipintaan. Ilkaa ei saatu tulppaaniin, vaikka Arthur istui piirustushommissaan pimeän tuloon saakka...

Ilkalle ja hänen isälleen oli todella tapahtunut jotakin erikoista...

Viikon kuluttua kohtauksestaan parooni von Saynitzin kanssa, muutamana polttavan helteisenä keskipäivänä, he istuivat eräällä rautatieasemalla katoksen alla. Ankarasta kuumuudesta huolimatta oli asemasillalla paljon väkeä: huvila-asukkaita, tilanomistajia ja vararaiteella seisovan junan matkustajia juoksenteli sinne tänne asemasillalla, täyttäen jokaisen rakennuksen. Vararaiteella seisova juna oli sotilasjuna, ja sellaiset viiptyvät jokaisella asemalla pari kolme tuntia... Ensimmäisen luokan odotussali oli täynnä upseereita, jotka istuivat juomassa. Kolmannen luokan salissa pauhasi sotilassoittokunta, joka oli houkutellut asemalle suuren joukon yleisöä.

Zwiebusch ja Ilka istuivat suuren kymmenysvaa’an laudalla, lepäsivät ja katselivat yleisöä: Zwiebusch sotilaita, jotka joivat olutta, ja Ilka naisten pukuja. Heidän ohitseensa kulki humalaisia upseereita, jotka katselivat Ilkaa. Sievä tyttö miellytti heitä... Aluksi heidän ympärillään kierteli alempia upseereita, mutta juomingin päätyttyä Ilka näki lähellään ylempiäkin... Puolisen tuntia ennen junan lähtöä ylemmät ja alemmat upseerit keräytyivät yhteen joukkoon, ja luoden Ilkaan humalaisia silmäyksiä kuiskailivat keskenään.

“Siellä puhutaan sinusta, Ilka”, sanoi Zwiebusch. “Jospa soittaisimme heille jotakin. Ehkä antavat rahaa. Tuo kurja orkesteri onkin paraiksi vaiti.”

Zwiebusch ja Ilka nousivat, virittivät soittimensa ja alkoivat soittaa. Ilka lauloi. Upseerit hymyilivät... Ilka lauloi, ettei ole maailmassa kauniimpaa ja uljaampaa väkeä kuin itävaltalaiset sotilaat, jotka voisivat hetkessä valloittaa koko maailman.

“Mainiota! Verratonta!” virkkoivat upseerit. “Älä sinä, äijä, laula!”

Häiritset vain mäkätökselläsi! Verratonta!”

“Aate!” huudahti muudan upseeri, jolla oli pitkät, harmaat viikset, ja löi kädellään lakkiinsa. “Kunniani kautta, nerokas aate!”

Ja hän alkoi kuiskailla jotakin tovereilleen. Toverit nyökyttivät hyväksyvästi päätään. Saatuaan toveriensa suostumuksen harmaaviiksinen upseeri tuli hoiperrellen Ilkan luo, tarttui hänen päivettyneeseen käteensä ja sanoi:

“Kuules, lintuni! Me tahdomme ottaa sinut mukaan junaan... Sinä saat laulaa ja soittaa meille koko matkan, annamme sinulle paljon rahaa. Tulethan?”

Ja odottamatta vastausta hän veti Ilkan käsivarresta toveriensa luo.

“Niin, niin...” vahvistivat humalaiset upseerit. “Me annamme paljon rahaa... Tietysti tulet...”

“Minne te matkustatte?” kysyi Ilka. “Bosniaan, luultavasti... Emme itsekään tiedä varmasti.”

“Ei käy laatuun!” esteli Zwiebusch hymyillen.

Mutta upseerit eivät kuunnelleet Zwiebuschin vastaväitteitä. He veivät hymyilevän Ilkan syrjään ja alkoivat kehoitella ja suostutella häntä... Eräs nipisti häntä leuasta.

Zwiebusch, varmana siitä, ettei Ilka suostu, seisoi loitompana ja hymyili. Ilka ei suostu! Hän oli aina vastannut kieltävästi sentapaisiin esityksiin. Hän oli siveellinen tyttö. Mutta vanhuksen hämmästys ja säikähdys ei ollut vähäinen, kun Ilka äänekkäästi nauraen nousi ensimmäisen luokan vaunuun; hän meni sisään ja nyökytti ikkunasta päätään isälleen... Vanhus juoksi vaunun luo.

“Minä lähden, isä”, sanoi Ilka. “Nouse vaunuun...”

“Oletko mieleetön?” huudahti Zwiebusch kalveten, uskaltamatta astua hienoon vaunuun.

“Tule sisään!” kehoittivat upseerit.

Ukko nousi kumarrellen ja hämmentyneenä vaunuun ja alkoi selitellä Ilkalle, ettei tämän sopinut lähteä. Mutta tyttö oli itsepintainen eikä myöntynyt.

“Tahdon saada miljoonan!” kuiskasi hän isälleen. “Ellen saa miljoonaa, niin kuolen.”

“Miljoonaa et saa, mutta kunniasi menetät. Sinä menetät kunniasi! Se on epäsiiveellistä!”

“Älä pelkää, isä Zwiebusch. Miehet eivät näe eivätkä kuule minulta mitään muuta kuin musiikkia... Olen päättänyt.”

Juna lähti liikkeelle, mutta vanhus yhä kehoitti, pyysi, rukoili, vieläpä itkikin tilkkasen.

“Tuo on ikävää, isä!” sanoi Ilka ja meni upseerien luo.

Kalpeana, hikisenä, sormet ja huulet vavisten isä painautui syrjäiseen nurkkaan ja rukoili Jumalaa, ummistaen silmänsä. Hän ei tuntenut tätä hilpeätä Ilkaa, joka kuunteli upseerien typeriä laverteluja, omaksi hiljaiseksi, usein itkeväksi Ilkakseen. Hän ei uskonut silmiään ja korviaan... Käsittämättömiä, arvoituksellisia ovat nuo tyhmät tyttölapsat!

Ilkalle järjestettiin oma osasto vaunussa. Hänelle ja Zwiebuschille tarjottiin ylellinen

aamiainen, mutta he eivät siihen kajonneet. Lähimmässä kaupungissa, jonka asemalla juna viipyi kaksi tuntia, yksi upseereista kävi eräissä liikkeissä ja osti Ilkalle uudet vaatteet, rannerenkaan ja kengät...

“Rykmentin tyttären malja!” huusivat upseerit, kun Ilka tuli osastostaan uudessa asussaan. “Eläköön!”

Upseerit tyhjensivät lasinsa ja vaativat Ilkaa laulamaan. Hän lauloi, kunnes rykmentti saapui rajalle.

Sellainen oli ensimmäinen askel sillä tiellä, jolta tyhmä Ilka odotti löytävänsä miljoonan. Tämä askel oli onnistunut. Kun Ilka kuukautta myöhemmin pakeni Zwiebuschin kanssa rykmentistä, oli hänellä yllään puku, joka oli tullut maksamaan upseereille puolitoistatuhatta frankkia. Hän pakeni ensimmäisen luokan vaunussa, jossa paitsi häntä matkusti viisi nuorta tyttöä, vanha nainen, jolla oli suuri kotkannenä, ja paksu, kaljupäinen saksalainen. Matkan varrella saksalainen jakeli käyntikorttejaan, joihin oli kirjoitettu: “Josef Kelter, orkesterin ja unkarilaisen kuoron pitäjä Triestissä.” Kyömynenäinen nainen oli hänen yhtiökumppaninsa.

VI.

Itsepäinen tyttö pakeni vieläkin kerran, ja se kerta oli viimeinen.

Oli lauhkea huhtikuun yö... Kello oli jo aikaa sitten lyönyt kaksitoista, mutta M—me Blanchardin kesäteatterissa ei näytöntö vielä ollut loppunut. Näyttämöllä esitti M—lle Turille, mustan tieteen professori, taikatemppeja. Hän päästi naisten kengästä lentoon lauman kyyhkysiä ja veti sieltä sitten suosionosoitusten kaikuessa esiin suuren naisten hameen... Hän laski hameen maahan, ja kun hän taas kohotti sitä, ilmestyi sen alta pieni mefistopukuinen poika. Taikatempu olivat aina samoja, mutta niitä voitiinkin pitää vain “muun muassa” — numerona. M—me Blanchardin teatterissa annetaankin näytöntöjä vain jotta ravintolalla voitaisiin pitää teatterin nimitys. Yleisö syö ja juo enemmän kuin katsoo näyttämölle. Pylväiden takana ja aitioissa on pikkupöytiä. Ensirivin yleisö istuu selin näyttämöön voidakseen kiikaroida kokotteja, joiden hallussa on toinen rivi. Koko yleisö enemmän liikuskelee paikasta toiseen, kuin istuu paikoillaan... Se on liian liikkuvaista, eivätkä mitkään hyssytykset saisi sitä pysymään hiljaa sekuntiakaan... Se kuljeskelee permantokatsomon, ravintolasalin ja puiston väliä... Näyttämöä M—me Blanchard pitää myöskin esittääkseen yleisölleen “uutukaisia”. M—lle Turillen taikaesityksen jälkeen oli näiden “uutukaisten” määrä laulaa. Odottaessaan taikaesityksen päättymistä yleisö etsii itselleen paikkoja, liikehtii levottomasti ja taputtaa käsiään naisprofessorille, kun ei ole muutakaan tekemistä. Eräässä aitiossa istui itse paksu M-me Blanchard ja leikkitteli hymyillen kukkaviholla. Hän vakuutti “muutamille yleisöstä”, jotka hyörivät hänen ympärillään, että odotetut “uutukaiset” olivat ihastuttavia... Hänen paksu puolisonsa, joka istui häntä vastapäätä, luki sanomalehteä, hymyili ja nyökytti päätään.

“Oi, niin ovat!” vakuutti hän. “Eipä tämä kuoro suotta tule meille niin kalliiksi. He ovat kaikki kuulemisen ja näkemisen arvoisia...”

“Kuulkaapas”, virkkoi pyylevä, harmaantunut herrasmies paksulle M-me Blanchardille, “miksi ei tämänpäiväisessä ohjelmassa ole unkarilaisia lauluja?”

M—me Blanchard heristi veikistellen kysyjälle sormiaan.

“Kyllä tiedän, vicomte, miksi kaipaatte unkarilaisia lauluja”, sanoi hän. “Hän, jonka tahtositte nähdä, on sairas eikä voi laulaa tänään...”

“Poloinen!” huokasi varakreivi. “Mikä tauti M—lle Ilkaa vaivaa?”

Blanchard kohautti olkapäitään.

“En tiedä... Mutta kylläpä minun Ilkani on jokaisen mielessä! Te olette varmaan jo sadas, joka tämän illan kuluessa on kysynyt häntä minulta. Sairas hän on, vicomte! Sairaus ei säästä kaunottariakaan...”

“Meidän unkarilainen kaunottaremme sairastaa sangen jaloa tautia”, virkkoi rakuunanpuvussa oleva nuori mies, joka seisoi aitiossa toisten joukossa. “Hän oli eilen kertonut tuolle d’Eaumarin narrille olevansa sairas koti-ikävästä. Hei! Katsokaapa, vicomte Cési! Millainen... millainen ... tenhotar!”

Rakuuna viittasi näyttämölle, jossa “uutukais”-kuoro juuri sijoittautui.

Cési vilkaisi pikaisesti näyttämölle, mutta kääntyi taas kohta M—me Blanchardiin päin ja alkoi puhua tämän kanssa Ilkasta.

“Hän tekee meistä pilaa!” jupisi hän neljänneksen kuluttua. “Hän on typerä! Tiedättekö, mitä hän vaatii jokaiselta yhdestä ainoasta lemmenhetkestä? Tiedättekö sen? Satatuhatta frankkia! Ha-ha-ha! Katsotaanpa, kuka hullu sen hänelle antaa! Sadallatuhannella saan sellaisia kymmenen! Hm... Serkkumme tytär, madame, oli tuhat kertaa häntä kauniimpi ja tuli maksamaan minulle satatuhatta, mutta kolmen vuoden aikana! Mutta tämä? Oikullinen työntynkä! Satatuhatta... Teidän asianne, madame, olisi selittää hänelle, että hän menettelee kauhean tyhmästi... Hän laskee leikkiä, mutta ... leikkiä ei voi laskea ikuisesti.”

“Mitä sanoo kaunokaisemme Alfred Désiré?” kysyi paksu M—me Blanchard nauraen ja kääntyen rakuunan puoleen.

“Tyttö ärsyttelee”, vastasi Désiré. “Hän tahtoo myödä itsensä mahdollisimman kalliista...”

“Hän tarvitsee hermomme ja ottaa tuhannen frankin sijasta kaksituhatta. Tyttö tietää, ettei mikään niin pingota ja heikonna näitä kirottuja hermoja kuin odotus... Satatuhatta — se on herttaista pilaa.”

Keskusteluun yhtyi neljäs, sitten viides, ja lopulta puhui Ilkasta koko aitio. Aitiossa oli kymmenkunta henkeä...

Tämän keskustelun aikana istui Ilka eräässä niistä lukuisista pienistä huoneista, joihin näyttämöntakainen osa rakennusta oli jaettuna. Huoneella, joka oli hajuvesien ja puuterin tuoksun ja valokaasun hajun läpätunkema, oli kolme nimitystä: se oli samalla kertaa M—lle sen ja sen pukeutumis-, vastaanotto- ja asuinhuoneena. Ilkalla oli paras näistä huoneista. Hän istui sohvalle, joka oli päällystetty uudella räikeän tulipunaisella sametilla, ja hänen jalkansa lepäsivät kauniilla, kukallisella matolla. Ruusunpunaisella varjostimella varustetusta lampusta lähtevä valo teki koko huoneen ruusunväriseksi.

Ilkan edessä seisojain viidenkolmatta ikäinen kaunis tummaverinen mies moitteettomassa mustassa puvussa. Hän oli “Figaron” reportteri André d’Eeu-Marin. Hän oli toimensa vuoksi Blanchardin teatterin tapaisten paikkojen vakinainen vieras. Hänen käyntikorttinsa takasivat hänelle maksuttoman pääsyn kaikkiin sentapaisiin laitoksiin, jotka toivoivat häväistysjutuistaan mainittavan sanomalehdissä... “Figarossa” julkaistu häväistysjuttu oli niille parhaana reklaamina.

André d’Eau-Marin seisojain Ilkan edessä, pureskellen viiksiään ja pujopartaansa, eikä kääntänyt katsettaan kauniista työstä.

“Ei, André”, sanoi Ilka murteellisella ranskankielellä, “en voi tulla omaksenne... En millään ehdolla. Älkää vannoko, älkää seuratko minua, älkää alentako itseänne... Kaikki on turhaa.”

“Miksi? Ha-ha-ha! Te olette lapsellinen, André... Käsittänettehän, että minulla on syy koska kieltäydyn... Ensiksikin, te olette varaton, ja minä olen jo tuhannesti sanonut teille että hintani on satatuhatta frankkia... Onko teillä satatuhatta?”

“Tällä hetkellä minulla ei ole sataakaan frankkia... Kuulkaahan, Ilkka... Eihän tuo ole totta... Miksi noin säälimättömästi halvennatte itseänne?”

“Mutta jos rakastankin toista?”

“Ja tietääkö tuo toinen, että rakastatte häntä? Ja rakastaako hänkin teitä?”

“Tietää ja rakastaa...”

“Hm... Kylläpä hän on aika heittiö, kun sallii teidän olla tuon ihraisen Blanchardin teatterissa!”

“Hän ei tiedä, että olen Pariisissa. Älkää häntä soimatko, André...”

Ilka nousi ja alkoi kävellä pitkin huonetta.

“Te, André”, sanoi hän, “olette useammin kuin kerran vakuuttanut minulle, että olisitte valmis tekemään puolestani, mitä vain haluaisin... Laittakaa niin, etteivät ihailijani ahdistele minua... He eivät anna minulle hetkenkään rauhaa... Heitä on sata, ja minä olen yksin. Kyllähän itse käsitätte... Ja jokaiselle minun täytyy vastata kieltävästi... Onko minulle mikään ilo nähdä ihmisiä, jotka ovat katkeroituneita kiellostani? Järjestäkää niin, olkaa ystävällinen... Olen hirveästi kyllästynyt kaikkiin noihin mielistelyihin, pyyntöihin ja selityksiin.”

“Järjestän niin”, vastasi d’Eau-Marin, “ettei teitä enää ole kyllästyttävä kukaan muu kuin minä... Ei kukaan muu kuin minä?”

Ilka pudisti kieltävästi päätään.

André kalpeni, ja seuraten kävelevää Ilkaa katseillaan hän lankesi polvilleen.

“Mutta minähän rakastan teitä”, sanoi hän rukoilevalla äänellä, “rakastan teitä, Ilka!”

Yht’äkkiä Ilka huudahti. Medaljonki, jota hän oli hypistellyt sormissaan, oli yhtäkkiä auennut. Sitä ennen ei hän kaikista yrityksistä huolimatta ollut voinut sitä avata. Von Saynitz oli unohtanut medaljongin antaessaan sanoa, että siinä oli salalukko.

“Vihdoinkin!” huudahti Ilka, ja hänen kasvonsa loistivat ilosta.

Nyt hän näkisi, mitä se sisältää! Kenties tässä kultaisessa koristeessa on hänen kuvansa? Ja toivossa saavansa nähdä suuren, mustan parran ympäröimät jalopiirteiset kasvot, Ilka juoksi lampun luo, katsahti medaljonkiin ja kalpeni: parrakkaiden kasvojen sijasta hän näki naisen piirteet, ylpeän, majesteettillisen hymyn. Ilka tunsu nuo kasvot! Kultaiseen kehykseen, johon kuva oli sovitettu, oli kaiverrettu: “Thérèse Heilenstrahl rakastaa sinua.”

“Vai niinkö onkin!?”

Ilkan kasvoille lehahti heleä puna, ja hän heitti medaljongin luotaan.

“Vai niinkö onkin!? Hän rakastaa häntä! Hm... Hyvä!”

Ilka vaipui sohvalle, ja liikahti hermostuneesti.

“Hän uskaltaa rakastaa häntä!” mutisi tyttö. “Mutta ei! André! Jumalan tähden!”

Reporterteri nousi polviltaan, löi kädellään tomun housuistaan ja meni Ilkan luo.

“André... Tahdon rakastaa teitä, mutta täyttäkää ensin yksi pyyntöni.”

“Minkä vain tahdotte! Tuhat pyyntöä, aarteeni!”

“Tähän saakka en ole tahtonut sitä tehdä, mutta... nyt olen pakotettu siihen... Valitsen teidät kostajakseni... Oletteko milloinkaan käynyt minun kotimaassani?”

Nojaten reportterin olkaa vasten Ilka alkoi puhua kuiskaten hänen korvaansa. Hän puhui kauan, kiihtyneesti, viittoillen käsillään. Reportteri kirjoitti jotakin taskukirjaansa.

“Teettekö sen?” kysyi Ilka.

“Teen... Minäkin vihaan häntä sen jälkeen, mitä olen kuullut teiltä...”

“Matkustakaa heti!”

“Mutta kuinka voitte tietää, olenko täyttänyt tehtäväni?”

“Uskon kunniasanaananne”, vastasi Ilka.

“Ja te, Ilka, antakaa minulle kunniasananne siitä, että ... ette petä minua.”

Ilka epäröi silmänräpäyksen ajan. Oli syytäkin! Hänenhän täytyi kurjasti valehdella, valehdella uskolliselle, rehelliselle miehelle ja... valehdella ensikerran elämässään.

“Saatte kunniasananani!”

Reportteri suuteli hänen kättään ja poistui. Tunnin kuluttua hän istui junassa ja oli seuraavana päivänä Ranskan rajojen ulkopuolella.

Saatettuaan reportterin ovelle Ilka meni lämpiöön, johon oli asetettu pikkupöytiä. Kalpeana, kiihtyneenä ja unohtaen, että hänen oli ilmoitettu olevan tänä iltana sairaana, hän käveli pitkin huoneita. Hän ei olisi tahtonut ajatella, mutta siitä huolimatta hänen kuumassa päässään vilisi kaikenlaisia levottomia ajatuksia, toinen toistaan kauheampia. Ajatus, että hänen parooninsa rakasti tai oli rakastanut tuota naista, raateli hänen mieltään. Kun hän tuli permantokatsomoon, kääntyivät yleisön katseet hänen ja M—me Blanchardiin, joka juuri oli päässyt vakuuttamasta, että Ilka oli sairas ja vuoteen omana. “Uutukaiset”, jotka tekivät parastaan näyttämöllä, kuulivat yhtäkkiä supinaa, vihellystä, käsienpauketta ja alkoivat kumarrella ... mutta suosionosoitukset eivät olleetkaan tarkoitettut heille.

“Näyttämölle! Unkarilaisia lauluja!” ulvoi haltioitunut yleisö. “Mars, näyttämölle! Ilka! Bravo!”

Ilka hymyili, osoitti kurkkuaan ja poistui, jättäen paksun M-me Blanchardin parhaansa mukaan selviytymään yleisöstä. Hän meni erääseen ravintolan yksityishuoneista, jossa hän tavallisesti illasti “ystäviensä” seurassa. Häntä seurasivat ihailijatkin.

Tällä kerralla illallispöydässä vallitsi painostunut tunnelma. Ilka oli vaiti eikä syönyt mitään. Iloisen naurunhelinän ja murteellisten ranskankielisten sanojen sijaan “ystävät” saivat kuulla vain syviä huokauksia. Cési, pääpukari illallispöydässä, jurotti niinikään.

“Piru periköön nuo viattomat viattomine naamoineen!” murahti hän, ahmien Ilkaa katseillaan.

Désiré joi ja oli vaiti. Rakuuna oli viime aikoina käynyt mieltäväiseksi. Ilkalle, joka vaati sataatuhatta, ei hän voinut tarjota kahtakaan tuhatta. Hänen isänsä oli hiljan kuollut, ja omaisuus oli joutunut velkojille. Epäitsekkääseen rakkauteen hän ei uskonut: hän tiesi

olevansa rumanlainen ja että nämä tytöt olivat voitonhimoisia...

Adolf Bach, pankkiirin poika, jonka velvollisuuksiin kuului toisten juottaminen samppanjalla, istui Ilkan vieressä ja käyttäytyi häntä kohtaan perin tuttavallisesti. Muita rikkaampana hänellä oli siihen oikeus... Hän joi Ilkan lasista, kuiskaili hänen korvaansa j. m. s. Tuollainen tuttavallisuus teki illallisvieraat, jotka eivät voineet sietää Bachia hänen rikkautensa tähden, entistä ärtyisämmiksi.

Jonkun askelen päässä pöydästä, jossa vieraat joivat, istui kaksi vanhusta ikkunan ääressä. Toinen heistä oli lyonilainen tehtailija Marc Louvrer, ja toinen... Toista ette voisi tuntea vanhaksi tuttavaksemme, viuluniekka Zwiebuschiksi, vaikka se oli hän. Hän oli tavattomasti muuttunut entisestään, laihtunut ja käynyt kalpeaksi, eikä otsa enää kiiltänyt hiestä. Katseessa kuvastui välinpitämättömyyttä ja kohtaloonalistumista. Zwiebusch-vanhus oli heittänyt kaiken sallimuksen huomaan eikä puuttunut enää mihinkään. Ilkan mukana oli kaikki hänelle mennyttä. Hänen kasvoissaan ei enää ollut arpea. Valkea, kultanappinen paita ja musta hännystakki verhosivat yhä laihemmaksi käyvää vartaloa. Louvrerin kanssa, rooli Ilkan kiihkeimpiä ihailijoita, Zwiebusch puheli... kirjallisuudesta.

Kello kolmeen mennessä olivat kaikki, Zwiebuschia, hänen tytärtään ja Louvreria lukuunottamatta, päihtyneet. Humala loi hiukan eloa alakuloisiin, jurottaviin juomaveikkoihin. Toivoton rakkaus tulisti heidän humalaisia päitään. Kielten siteet kirposivat.

Kello neljä Ilka lähti isänsä kanssa kotiin. Ennenkuin hän lähti, yritti jokainen sanoa hänelle jäähyväisiksi jonkun sanan kahdenkesken.

“Rakastan teitä!” sanoi jokainen, ja jokainen tarjosi hänelle paratiisin.

“Satatuhatta!” vastasi Ilka lyhyesti.

Toukokuussa, eräänä iltana, jolloin ei ollut näytäntöä, ilmestyi toki vihdoinkin mies, joka antoi hänelle satatuhatta ja teki lopun ilveilystä. Se mies oli rakuuna Désiré.

Kello kolme yöllä, kun kaikki jo olivat humaltuneet, astui rakuuna huoneeseen. Hän oli kalpea ja kiihtynyt. Tervehtimättä ketään hän meni Ilkan luo, tarttui hänen käteensä ja veti hänet syrjään.

“Minä toin”, sanoi hän kumealla äänellä. “Ota... Tiedätkö, mitä olen tehnyt? Olen ryöstänyt rahat sedältäni... Huomispäivänä joudun lain kouriin... Ota rahat! Minä suostun!”

Ilkan rinnasta tunkeutui ilon huudahdus: hänellä oli jo satatuhatta! Mutta samassa hetkessä hänen kasvoilleen levisi kuoleman kalpeus: hänen oli maksettava sadastatuhannesta...

Adolf Bach, joka oli seurannut Désirén liikkeitä, tuli Ilkan luo, ja kuullessaan sanan “suostun” hän kalpeni.

“Minäkin suostun!” huudahti hän nopeasti ja tavoitti taskuaan. “Minäkin annan satatuhatta!”

Désiré hymähti pilkallisesti. Nulikka Bach ei hänen mielestään nyt ollut mikään vaarallinen kilpailija.

“Minä ehdin ensiksi... Teitä, Bach, ei haittäisi mennä nukkumaan. Hoitajanne odottaa jo teitä.”

“Minä en nuku lapsenpiikojen kanssa. Teidän naamanne, Désiré, ei oikein miellytä minua. Se näyttää liiaksi odottavan korvapuustia. Annan satakymmentuhatta!”

“Minä sataviisikymmentä!...”

Désiré oli varastanut sedältään tasan satakaksikymmentätuhatta frankkia.

Päihtynyt Cési, joka oli ahminut katseillaan Ilkaa kuin käärine kaniinia, nousi äkkiä ja meni Bachin ja Désirén luo.

“Te... te ... suostutte?” mutisi hän. “Te olette menettäneet järkenne! Te... te ... olette mielettömiä, nulikat! Satatuhatta! Pardon, mademoiselle, mutta ... myöntäkäähän itse...”

“Annan satakaksikymmentä!” toisti Désiré.

“Annan satakaksikymmentä!” sanoi Bach nauraen. “Maksan tässä paikassa, käteisellä!”

Cési hätkähti. Hän ei ollut uskoa korviaan.

“Onko todella olemassa sellaisia hölmöjä, jotka maksavat satatuhatta naisesta, jollaisen voi milloin tahansa saada viidellätuhannella? Ja veisikö Ilkan todellakin joku muu kuin hän itse?”

“Se on mahdotonta!” huudahti hän.

“Minäkin annan satakaksikymmentätuhatta!” ilmoitti neljäs henkilö, joka oli tullut lähemmäksi.

Tämä uusi ostaja oli kookas, verevä tilanomistaja Arcaud Marseillen seuduilta, sangen

rikas henkilö. Hänelle oli leikintekoa heittää tytön jalkoihin satasen tuhatta. Häneltä oli hiljan kuollut vaimo ja ainoa poika, ja nyt hän koetti upottaa surunsa viiniin ja ostolempen.

“Minäkin suostun!” sanoi serbialainen Botitsh, joka esiintyi jonkin lähetystön sihteerinä ja joi joka päivä suunnattomia summia.

Cési otti esiin taskukirjansa ja alkoi selaila sitä. Hän kirjoitti siihen jotakin, nähtävästi laskien. Kynä suorastaan kiiti paperilla.

“Mutta minkä vuoksi, hyvät herrat?” murahteli hän. “Ovatko rahat teille todellakin niin halpoja? Ja miksi juuri satakaksikymmentätuhatta eikä täsmälleen sata? Kolmekymmentä ... kuusisataa... Miksi ei tasan sata?”

“Satakaksikymmentäviisi!” huudahti Bach katsahtaen voiton varmasti kilpailijoihinsa.

“Hyvä, minä suostun!” huusi Cési. “Suostun! Kuulettehan, minäkin suostun!”

“En välitä lisäyksestänne”, sanoi Ilka Bachille. “Ottakaa viisituhattanne takaisin. Tyydyn sataankahteenkymmeneen... Mutta, hyvät herrat, ette kaikki... Vain yksi joukostanne... Mutta kuka?”

“Minä”, sanoi rakuuna. “Minä ensimmäisenä ilmoitin suostuvani...”

“Sehän ei mitään merkitse!” väittivät toiset. “Ensimmäinen tahi toinen, yhdentekevää!”

“Se ei asiaa ratkaise”, sanoi Ilka. “Miten teemme, hyvät herrat? Pidän yhtä paljon jokaisesta teistä... Kaikki te olette rakastettavia ja ystävällisiä... Kaikki te rakastatte minua yhtä suuresti... Miten teemme?”

“Heittäkää arpaa!” ehdotti eräs nuori mies, joka ei ollut ottanut osaa kauppaan, ja loi kateellisia silmäyksiä ostajiin.

“Hyvä, arpa ratkaiskoon”, sanoi Ilka. “Suostutteko siihen?”

“Suostumme!” sanoivat kaikki, paitsi rakuunaa, joka istui ikkunalaudalla ja armottomasti pureskeli paksua alahuultaan.

“Siis, hyvät herrat, kirjoittakaamme liput... Joka saa minun nimelläni varustetun lipun, saa minut itsenikin. Isä Zwiebusch, kirjoita liput.”

Tottelevaisena kuin aina isä Zwiebusch pisti kätensä uuden hännystakkinsa taskuun ja veti sieltä arkin paperia. Paperi leikattiin neliöiksi, ja yhteen niistä kirjoitettiin Ilkan nimi.

“Pankaa rahat pöydälle, hyvät herrat”, kehotti Ilka. “Liput ovat valmiit.”

“Kuinka paljon kunkin on annettava?” kysyi Bach. “Montako meitä on? Kahdeksan. Satakaksikymmentätuhatta kahdeksaan osaan, siitä tulee ... tulee...”

“Pankaa satakaksikymmentätuhatta mieheen!” sanoi Ilka.

“Paljonko?”

“Satakaksikymmentätuhatta mieheen!”

“Aritmetiikantaitonne on puutteellinen, lintuseni”, huomautti serbialainen. “Vai leikkiäkö laskette?”

“Satakaksikymmentätuhatta mieheen... Muuten en voi”, vastasi Ilka.

Miehet poistuivat vaieten Ilkan luota ja istuutuivat pöydän ääreen. He olivat kuohuksissaan. Cési alkoi torailla ja etsiä hattuaan.

“Tämähän on petkutusta!” murisi hän. “Sellaista voi nimittää petolliseksi peliksi! Käyttää hyödykseen sitä, että meillä hölmöillä, juopuneilla aaseilla, on veri kuohuksissa!”

“Minä en anna senttiäkään!” vannoi Bach.

“En pyydä”, vastasi Ilka. “Mutta jo onkin aika lähteä kotiin... Oletko valmis, isä Zwiebusch? Menkäämme! Säilytä arpaliput muistona.”

“Hyvästi”, sanoivat miehet. “Lähtekää kotiimme Unkariin ja etsikää sieltä hölmöjä, jotka antavat teille miljoonan. Sillä miljoonanhan te tahdotte? Miljoonalla voi ostaa koko Pariisin! Hyvästi!...”

Mutta kaikkivoimainen intohimo otti omansa... Kun Ilka ojensi jokaiselle kuuman kätensä, kun hän tiesi jokaiselle lausua jäähyväisiksi muutaman lämpimän sanan ja lauloi “viimeisen” laulun, silloin kohosi intohimo huippuunsa...

Kello viisi veti ensimmäinen vastaan osunut tarjoilija Bachin hatusta arpaliput. Kun kaikki liput oli nostettu ja avattu, tunkeutui kaikkien miesten rinnoista äänekkäs nauru. Se oli epätoivon nauru, pilkkanauru hulluudelle, kohtalon mielettömyydelle.

Lipun, jossa oli Ilkan nimi, sai lyonilainen, tehtailija, vanha Marc Louvrer. Louvrer oli pannut satakaksikymmentätuhattaan peliin vain “pilan vuoksi” ja olisi tyytynyt pelkkään suuteloon!

VII.

Oli joulukuinen pakkaspäivä. Taivaalla tuikkivat illan ensimmäiset tähdet ja vaelsi kuu. Ilma oli tyyni, — ei voitu havaita ainoatakaan liikahdusta, ainoatakaan ääntä.

Arthur von Saynitz kulki pitkin leveää rajahakkausta “päivälliselle”. Hän tuli pyhän Fransiskuksen kappelilta, jossa oli puoli tuntia sitten eronnut seuraavaan päivään Thérèse Goldaugenista. Hän pistäytyi tapansa mukaan metsänvartijan asuntoon kysymään kirjeitä. Rouva Blaucher antoi hänelle kaksi kirjettä; toinen oli hyvin suuri, toinen aivan pieni. Pieni oli Ilkalta Pariisista. Saynitz ei ruvennut sitä lukemaan, vaan pisti sen taskuunsa. Hän tiesi sen sisällön: “Rakastan teitä.” Mitään uudempaa ja järkevämpää Ilka ei olisi voinut keksiä. Suuressa kirjekuoressa oli Pelzerin käsialalla kirjoitettu osoite. Saynitz olisi pistänyt taskuunsa senkin, ellei hänen silmiinsä olisi osunut merkintä “arvopapereita”. Arthur mietti hetkisen ja avasi sitten kuoren. Hän löysi siitä äitinsä testamentin ja rupesi lukemaan sitä. Mitä pidemmälle hän luki paperia, jonka häntä hyväillyt käsi aikoinaan oli allekirjoittanut, sitä kummastuneemmaksi kävi ilme hänen kasvoillaan. Äiti oli luovuttanut hänelle kaiken eikä mitään hänen sisarelleen... Mutta miksi Pelzerit olivat lähettäneet hänelle tämän testamentin?

“Ahaa!” arveli hän. “Joko katuvat? Se heidän olisi pitänyt tehdä jo aikoja sitten...”

Äidin maatila ei ollut suuri. Se ei tuottanut kymmentätuhatta taalaria enempää vuodessa. Mutta Arthur oli mielissään sellaisestakin summasta. Hän oli iloinen voidessaan temmaista edes sen Pelzer-saiturin kynsistä, joka oli valmis taalarista tekemään millaisen konnantyön tahansa.

Arthur pyysi Blaucherilta paperia, istui pöydän ääreen ja kirjoitti Pelzerille kirjeen. Tunnusti saaneensa testamentin ja mainitsi mielellään haluavansa tietää, miten niiden rahojen oli käynyt, jotka tähän mennessä oli saatu äidin hänelle jättämästä maatilasta. Hän antoi kirjeen rouva Blaucherille, joka lähetti sen seuraavana päivänä postitoimistoon. Viikon kuluttua tuli Pelzeriltä vastaus. Se oli jotenkin omituinen ja käsittämätön:

“En tiedä mitään”, kirjoitti Pelzer. “En tiedä mitään testamentista enkä rahoista. Jättäkää meidät rauhaan...”

“Mitä tämä merkitsee”, ihmetteli Arthur luettuaan kirjeen. “Kummallista! Vai onko hän ehkä alkanut katua, että lähetti minulle testamentin? Hm... Odotahan, jos niin on!”

Seuraavana päivänä Arthur lähti kaupunkiin ja esitti testamentin oikeudessa. Syntyi oikeusjuttu.

Arthur alkoi käydä usein kaupungissa. Aluksi hän kävi oikeudessa ja sittemmin asianajajansa luona. Thérèse sai usein istua yksin pyhän Fransiskuksen kappelissa odotuksen ja ikävän ahdistamana. Hän istui, katseli pyhän Fransiskuksen kammottavia silmiä ja kuunteli tuulen huminaa... Hänen silmänsä loistivat onnesta, kun huminan keskeltä kappelin ulkopuolelta kuuluivat paroonin askeleet, ja hänen kasvonsa olivat kuolonkalpeat, kun hän myöhään illalla poistui kappelista tapaamatta häntä. Arthur tuli kappeliin vain härnäilläkseen häntä, puhumaan ilkeyksiä ja nauramaan. Thérèse odotti

kärsimättömästi kevättä, jolloin he taas voisivat tavata toisensa taivasalla.

Mutta kevät toikin hänelle onnettomuuden.

Oli tyyni, lämmin, keväinen iltapäivä.

Thérèse istui "Pronssipeuran" luona odottaen Arthuria. Hän istui nuorella, vasta orastamaan ruvenneella nurmella ja kuunteli lähellä virtaavan puron solinaa. Aurinko lämmitti suloisesti hänen kauniita hartioitaan.

"Tuleeko hän vai eikö?" ajatteli Thérèse.

Arthur oli kokonaan kiintynyt oikeusjuttuunsa ja kävi sangen vastahakoisesti "Pronssipeuran" luona. Mutta tänä iltapäivänä hän tuli. Tuli tapansa mukaan hienosti humalassa, synkistynein kasvoin ja äreänä.

"Oletteko täällä?" virkkoi hän ilostuneelle Thérèselle. "Nöyryn kumarrukseni! Hyvä on olla ilman mitään työtä! Totisesti hyvä: Joutilaat vain kävelevät ja istuskelevat vihannalla nurmella..."

Hän kävi istumaan Thérèsen viereen ja syljeskeli vimmoissaan sivulleen.

"Olette vihoissanne?" kysyi kreivitär.

"Pelzer-heittiöille! Tiedättekö, minkä he ovat minulle tehneet? Se testamentti, jonka he lähettivät minulle, on valheellinen kuin nainen. Se on väärennetty! Minä esitin sen oikeudessa, ja nyt joudun syytteeseen väärennyksestä. Pelzerit ovat valmistaneet pirullisen jutun! He kohauttavat olkapäitään, nähdessään testamentin, eivätkä ole sitä tuntevinaankaan. He ovat tehneet väärennyksen, ja minut pannaan siitä syytteeseen! Hitto soikoon! Vaativat minulta sitoumuksen, etten matkusta tieheni, ja pian alkaa tutkintotuomari minua kiusata. Miltä tuntuu? Ha-ha-ha! Parooni von Saynitz testamentinväärentäjänä! Täytyy olla Pelzer-lurjus, voidakseen keksiä mokoman satimen. No, teidän armonne, entä te? Kuulin eilen, että avioliittonne kreivin kanssa on purettu. Teidän välillänne on siis kaikki lopussa. Miksi vielä täällä istutte? Miksi ette lähde puolisonne luota ja niistä paikoista, jotka muistuttavat teille tuosta inhottavasta miehestä?"

"En tahdo lähteä täältä", vastasi Thérèse.

"Hm... Ja saisiko tietää, miksi?"

"Ettekö tiedä?"

"Mistä sen tietäisin?"

Syntyi hetken äänettömyys. Molemmat tiesivät, miksi hän vielä oli täällä, miksi ei ollut lähtenyt näiltä paikoilta, mutta Arthurin täytyi saada kiusata häntä.

"Minä... Ettekö sitä tietäisi?... Minä rakastan teitä", sanoi kreivitär, ja hänen ylpeille, ankarille kasvoilleen kohosi puna. "Rakastan teitä, Arthur... Ellei olisi tätä rakkautta, olisin jo kaukana 'Pronssipeurasta'."

Kreivitär kohotti katseensa Arthurin kasvoihin. Nuo ivalliset, päihtyneet kasvot sanoivat hänelle totuuden. Äänettömyys vain vahvisti sitä. Arthur ei rakastanut häntä.

"Minkä tähden olette käynyt täällä?" kysyi kreivitär hiljaa, väännellen sormiaan. "Miksi

ette mennyt luotani jo silloin, kun nämä kohtaamiset alkoivat?”

“Teillä oli ikävä”, vastasi Arthur. “Olen yhä vielä sama naisten ritari kuin ennen ja teen kaikki, mitä suloiset naiset haluavat. Ha-ha!”

“Pahoittelen, etten voi vastata rakkauteen rakkaudella. Rakastan toista...”

Hän pisti nauraen kätensä povitaskuunsa, veti sieltä Ilkan valokuvan ja työnsi sen aivan Thérèsen silmien eteen.

“Siinä on lemmittyni. Tunnetteko?”

“Sen ukon tytär? Mutta miksi hän on tuollaisessa puvussa?”

“Hänen pukunsa on sangen säädylinen... Ihastuttavat kasvot!”

Arthur vaikeni. Vaikutus ei ollut sellainen, kuin hän oli odottanut. Kreivitär ei kalvennut eikä punastunut nähdessään kuvan. Hän vain huokasi, ja — omituista! — hänen silmissään kuvastui suopeutta, kun hän näki nuo kauniit, melkein lapselliset piirteet.

“Hyvästi!” sanoi Arthur. “Adieu! Menen tutkimaan lakipykälää. No, Pelzer, Pelzer! Jos menen ja sanon oikeudessa, että olen saanut testamentin häneltä, niin minulle nauretaan makeasti!”

Arthur käänsi Thérèselle selkensä ja poistui, elehtien käsillään, metsän kätköihin.

Thérèse meni hevosensa luo, joka seisoj syrjässä laiskasti pureskellen nuorta ruohoa.

“Me lähdemme emmekä enää koskaan tule tänne”, sanoi Thérèse silitellen hevosen otsaa. “Meitä ei rakasteta. Emmekä me rupea kerjäämään almua.”

Thérèse hyppäsi hevosen selkään ja ratsasti metsänrantaa kohti. Hänen silmistään loisti päättäväisyys. Ratsastaessaan portista pitkään lehtokujaan, josta puhuimme kertomuksemme ensimmäisessä luvussa, hän kuuli askelia takanaan ja kääntyi katsomaan. Hevosen jäljessä juoksi tuntematon nuori mies piiska kädessä.

“Hetkinen vain!” huudahti hän ranskaksi. Kreivitär pysähytti hevosensa ja nyökkäsi miehelle.

“Varmaankin avunpyytäjä”, ajatteli hän.

Reportteri d’Eau-Marin juoksi hymyillen ja säteilevin kasvoin kreivittären luo ja, ihailien hänen komeuttaan, kohotti piiskansa.

“Te olette yhtä julma kuin kauniskin!” sanoi hän. “Mikään ei saa jäädä rankaisematta. Muistakaa soittaja-vanhusta ja hänen tyttärtään!”

Kreivitär tunsu kasvoissaan polttavaa kipua.

“Niin tapahtukoon!” sanoi hän ja tempasi hevosta suitsista.

D’Eau-Marin seurasi kauan katseillaan ihanaa kreivitärtä. Ranskalainen olisi kiihkeästi halunnut puhutella naista, jota hän oli lyönyt ja joka oli vastannut lyöntiin lauseella: “niin tapahtukoon!” mutta kun kreivitär oli hävinnyt hänen näkyvistään, kääntyi hän takaisin ja alkoi kiireesti kävellä rautatieasemalle. Hän oli suorittanut tehtävänsä ja palasi nyt vaatimaan palkkaansa.

VIII.

“Eräs naishenkilö on käynyt etsimässä teitä”, sanoi rouva Blaucher Arthurille eräänä iltana, kun tämä tuli kysymään kirjeitä. “Hän jätti tämän kirjelijun.”

“Olen, Kultaisen ankkurin hotellissa”, luki Arthur. “Tulkaa heti, Ilka.”

Arthur lähti heti kaupunkiin ja tapasi Ilkan täsmälleen kello kaksitoista yöllä. Hän alkoi ääneensä nauraa nähdessään tytön. Kuinka komeasti hän olikaan puettuna ja kuinka erilainen kuin se laulajatar-poloinen, jonka Arthur oli tavannut katkerasti itkemästä Goldaugenin metsässä!

“Onko miljoona?”, kysyi hän nauraen.

“On. Tuossa se on!”

Arthur herkesi äkkiä nauramasta. Hänen edessään oli pöydällä miljoona.

“Piru nielkөөn!” ällistyi hän eikä ollut uskoa silmiään. “Frankeissako lasketkin, tyttöseni?”

“Unohdin sanoa sinulle että laskisit taalareissa... Mutta vähät siitä... Hyviä ovat nämäkin! Mistä olet ne siepannut?”

Ilka istui hänen viereensä ja kertoi hänelle kaikki, mitä oli tapahtunut sen jälkeen, kuin he olivat eronneet.

“Ja mitä teit ukolle?” kysyi Arthur.

“Juotin hänelle morfiinia ja pakenin samana yönä taakseni katsomatta.”

“Rehellisesti!” sanoi Arthur. “Ha-ha-ha! Joskus muulloin olisin piessyt sinut pahanpäiväiseksi, mutta nyt sinusta tulkoon paroonitar von Saynitz! Tuossa on käteni! Huomenna menemme pormestarin luo.”

Seuraavana päivänä von Saynitz ja Ilka olivat pormestarin luona. Ilkasta tuli paroonitar von Saynitz kesäkuun 2 päivänä puoli kymmenen aamulla.

Kello kaksi samana päivänä parooni von Saynitz menetti parooninarvonsa; valamiehet julistivat hänet syylliseksi testamentin väärentämiseen. Pelzerit olivat saavuttaneet tarkoituksensa.

Oikeudessa Ilka näki kreivitär Goldaugenin.

Kreivitär istui nojatuolissa yleisön osaston perällä eikä koko aikana irroittanut katsettaan syytetystä. Mustasta hatusta riippui tumma harso. Hän tahtoi nähtävästi pysyä tuntemattomana. Vasta kun hän kuultuaan virallisen syyttäjän puheen virkahti ääneen: “kuinka typerää!” tunsi Ilka hänet hänen sointuvasta äänestään.

“Mikä oikeus hänellä on katsella miestäni?” ajatteli Ilka kalveten vihasta ja samalla riemuiten voitostaan.

Hän uskoi nyt voittavansa: kreivittäreltä oli riistetty rakastettu mies.

Syytetty käyttäytyi oikeudessa varsin omituisesti. Hän oli hienossa humalassa ja päästeli

ehtymättä suustaan pisteliäitä huomautuksia. Tuomareista ja valamiehistä välittämättä hän vaiken, kun hänen olisi pitänyt puhua, ja puhui kun olisi pitänyt olla vaiti. Syyttäjä oli hänen yliopistotovereitaan, mutta ei säästänyt häntä syytöspuheessaan. Hän penkoi häikäilemättömästi paroonin entisyyttä, jonka hän toverina tuns, kuvaili hänen pariisilaiselämänsä, taloudellista romahdusta, rahapulaa ja sen paroonille aiheuttamia vaikeuksia sekä lopetti puheensa virittämällä ylistysvirren rouva Pelzerille, joka oli uhrannut sisarenrakkautensa oikeudentunnon hyväksi, jotta rikos tulisi rangaistuksi...

“Hän on menetellyt kunnan kansalaisen tavoin!” sanoi syyttäjä.

“Häpeä!” sanoi Arthur. “Siihen aikaan kuin poltit yliopistossa minun sikarejani, et osannut tuolla tavoin valehdella!”

Vain tämän hän sanoi vakavasti ja tosissaan; kaikki muu, mitä Arthur puhui, herätti vain naurua ja aiheutti kellonsoittoja puheenjohtajan pöydän takaa.

Yleisö tervehti langettavaa tuomiota käsientaputuksin. Se oli miltei kokonaan koottu Pelzerin kätyreistä. Henkilöille, joiden myötätunto oli Arthurin puolella, ei ollut löytynyt tilaa oikeussalissa. Pankkiirin puoluelaiset olivat jo varhain aamulla vallanneet kaikki paikat. Arthur kuunteli tyynesti tuomiotaan.

“Tunnen tien keisarin luo”, sanoi hän, “ja kun taas tarvitaan parooninarvoani, käyn hänen luonaan. Wienissä, jossa minut tunnetaan, nauretaan mokomalle tuomiolle!”

Katkeruus, häpeä ihmisten tähden ja inho täyttivät kreivitären mielen, kun hän oikeussalista poistuttuaan nousi kadulla ajoneuvoihin. Hänen kuultensa oli syytön ihminen joutunut syytteeseen petoksesta ja tuomittu. Kuinka helppo oli pettää noita yksinkertaisia, paksuja valamiehiä, ja kuinka vähän tarvittiin ihmisen tuhoamiseksi!

“Minä toimitan hänelle nimensä takaisin!” päätti kreivitär närkeästyneenä. “Hän sanoi heille tuntevansa tien Wiiniin, mutta hän ei viitsi ruveta puhumaan hänen mielestään niin vähäpätöisen seikan kuin hyvän nimen tähden. Ja sitäpaitsi hän on laiska ja hidas toimissaan... Minä toimin hänen puolestaan...”

“Annan hänelle almun”, lisäsi hän ajatuksissaan, “ja hänen on vastoin tahtoaankin otettava se vastaan!”

Seuraavana päivänä kreivitär oli kaupungin klubissa hyväntekeväisyysillanvietossa ja möi arpalippuja. Puistossa oli lipuista, kiemurtelevista viiniköynnöksistä ja kukista kyhätyn katoksen alla useita pöytiä, joilla oli arpajaislipuilla täytettyjä pyöriä säiliöitä...

Kahdeksan erittäin kaunista ja hienostipuettua ylhäisönaista istui pöytien takana myöden arpoja. Paraiten kaikista möi kreivitär Goldaugen. Hän kiersi herkeämättä pyörää ja vaihtoi rahoja. Pelzer, joka oli iltamassa, osti häneltä kaksituhatta arpaa.

“Kuinka puolisonne veli voi?” kysyi kreivitär ottaessaan maksun arvoista.

Pelzer huokasi.

“Sitä poloista on kohdannut kaksinkertainen onnettomuus. Hän meni naimisiin ja ... tänään hän ei enää ole parooni...”

“Kuulin siitä puhuttavan... Missä hänen vaimonsa nyt on?”

“Hän on täällä. Ettekö ole nähnyt? Kuinka hassua! Ha-ha! Hän on paroonitar... Jos heidät

olisi vihitty muutamaa tuntia myöhemmin, olisi hän nyt pelkkä ‘Bürgerin’ Sayniz...”

Kreivitär alkoi tarkastella ohikulkevien kasvoja, löytääkseen Ilkan heidän joukostaan.

Ilka oli juhlassa. Hän oli, pää ylpeästi koholla ja kopea hymy huulillaan, jo kerran mennyt kreivittären ohitse. Kreivitär ei ollut arpoja myödessään huomannut häntä. Hän tuli toistamiseen, uteliaan joukon ympäröimänä, joka julkeasti katseli häntä suoraan kasvoihin. Kreivitär katsahti häneen, mutta ei nähtävästi tuntenut. Kun Ilka tuli kolmannen kerran, kohtasivat heidän katseensa toisensa.

Kreivitär hämmentyi ja pudotti Ilkan suureksi mielihyväksi rahoja maahan. Muutamia rahoja luiskahti hänen vapisevasta kädestään ja kiersi helähdellen pitkin lattiaa.

Ilka meni kreivittären pöydän luo ja katsoen häntä suoraan silmiin osti muutamia arpoja.

“Haluaisin lahjoittaa koulun hyväksi erään pikku esineen”, sanoi hän ja pisti vastausta odottamatta kreivittären käteen kultaisen medaljongin.

Kreivitär otti tutun medaljongin, avasi sen ja hymyili. Hänen kuvansa oli neulan raapima.

“Teidän on annettava lahjanne klubin johtokunnalle”, sanoi hän antaen medaljongin takaisin Ilkalle. “Meidän tehtävänämme on ainoastaan arpojen myöminen...”

Ja rakastettavasti hymyillen hän lisäsi:

“Anteeksi, minulla ei ole aikaa.”

Kreivittären hymy ja kylmäverisyys saivat Ilkan hämilleen. Hän ei ollut tottunut sellaisiin taistelutapoihin ja poistui hämmentyneenä pöydän äärestä. Häntä suututti ja hävetti; kreivittären pöydän luona seisovat henkilöt huomasivat hänen ällistyksensä, katsahivat toisiinsa ja hymyilivät. Heidän epävarma hymynsä koski Ilkan sydämeen kuin veitsenpisto.

“Päästäkäähän kulkemaan”, sanoi hän muutamille nuorille miehille, jotka olivat pysähtyneet muurin tavoin hänen eteensä ja katsoivat häntä uteliaasti.

Miehet remahtivat nauramaan. Samanlainen naurunpurskahdus kuului hänen takanaan. Ilka katsahti taakseen ja näki samanlaisen joukon nuoria miehiä.

“Päästäkää minut menemään!” toisti Ilka.

Miehet purskahtivat uudestaan nauramaan, ja suuri olutpullon korkki lensi Ilkan ruusunväriseen otsaan. Toinen sattui hänen olkapäähänsä...

“Ha-ha... Hurraa! Paroonitar von Sayniz, arvonsa menettäneen petkuttajan puoliso!” huusi joku. Kuului siihenää...

Kolmas ja neljäs korkki osuivat molemmat yhtäikaa Ilkan kasvoihin.

Loukattuna ja häväistynä, ollen vähällä pyörtyä, Ilka katsahti kreivittäreen, ja hänestä näytti siltä, kuin kreivitär olisi nauranut...

Ilkan silmissä pimeni.

Hänen päätään huimasi, ja hän tunsu jalkojensa pettävän.

“Arthur!” kirkaisi hän.

Kukaan ei vastannut hänen huutoonsa. Arvonsa menettänyt parooni oli kaukana. Hän

makasi päihtyneenä pensaan juurella lähellä Blaucherin taloa ja uneksi miljoonistaan...

Kreivitär, jota häväistyn nuoren naisen hämärtynyt katse ei tuntenut, tuli Ilkan luo, kiersi kätensä hänen ympärilleen ja vei hänet pois joukon keskeltä.

“Päästäkää minut! Minä tahdon tappaa hänet!” huusi Ilka ja meni tainnoksiin.

Havahtuessaan hän oli pienessä huoneessa, jonka seinät olivat verhotut vadelmanpunaisella sametilla. Hän makasi sohvalla. Hänen vieressään istui tyttö, jolla oli pieni pullo kädessään...

“Missä olemme?” kysyi Ilka.

“Klubissa, rouva”, vastasi tyttö.

Ilkan korviin tunkeutui masurkan säveleet vahvistaen tytön selitystä. Ilka kohotti raskasta päätään ja hetkisen mietittyään muisti, mitä oli tapahtunut.

“Tuokaa minulle pieni lasillinen reinviiniä”, pyysi Ilka.

Tyttö poistui. Ilka otti nopeasti taskustaan kukkaron ja siitä pienen, morfiinia sisältävän pullon. Sama Morfiini oli hiljan uuvuttanut uneen Louvrer-vanhuksen! Nyt hän nukuttaa sillä itsensä, koska ihmisten loukkaukset niin raskaasti käyvät hänen sydämelleen... Hän otti kaiken morfiinin, mikä oli pullossa jäljellä. Ikuista unta odottaessaan Ilka kallistui samettiselle pielukselle ja mietti... Hänestä ei tuntunut raskaalta ero valottomasta elämästä. Hänen oli sääli isä Zwiebuschia ... ainoastaan häntä! Arthuria, joka rakasti enemmän viiniä, kuin nuorta vaimoaan, hän ei surkutellut.

“Kuinka nyt on laitanne?” kysyi sointuva ääni. Ilkan puoleen kumartui kreivitär hänen pahin vihollisensa... Ilka näki edessään kimeltävät silmät ja kaksi ruusunpunaista täplää poskilla.

“D’Eau-Marin!” mutisi hän nähdessään kreivittären vasemmassa poskessa tuskin huomattavan, punaisen juovan.

“Loukkaajanne saavat rangaistuksensa”, sanoi kreivitär. “Heidät on pestannut Pelzer, joka vihaa Arthuria... Minä rankaisen Pelzer-heittiötä... Minä olen voimakas... Vieläkö olette minulle vihoissanne?” Ilka käänsi kasvonsa pois päin. “Vieläkö olet minulle vihoissasi, Ilka?... Anna anteeksi... Olen tehnyt pahoin... Olen loukannut isääsi ja sinua... Kadun sitä ja pyydän sinulta anteeksi.”

Ilka tunsi päässään suudelman. “Olen kauan etsinyt sinua... En saanut rauhaa päivällä enkä yöllä, nähtyäni katseesi tuona onnettomuuden päivänä ... sinun silmäsi polttivat minua nukkuessani...” Ilka purskahti yhtäkkiä itkemään. “Minä kuolen”, kuiskasi hän, vaipuen vähitellen kilpailijattarensa hellän äänen tuudittamana.

“Anna minulle anteeksi, Ilka, niinkuin minäkin olen antanut sinulle anteeksi...”

Ilka ojensi kättään ja kosketti kreivittären kaulaa... Kreivitär kumartui ja suuteli häntä huulille.

“Minä kuolen”, kuiskasi Ilka. “Otin ... mor... Tuossa ... matolla...”

Kreivitär kumartui ja näki matolla pullon. Hänelle selvisi kaikki. Minuutin kuluttua tavattiin klubista lääkäri, joka vietiin Ilkan luo.

Lääkäri saattoi pullon avulla ainoastaan todeta myrkytystapauksen, mutta nukahtanutta Ilkaa ei voitu enää nostaa jaloilleen...

* * * * *

Reportteri d'Eau-Marin saapui Unkarista Pariisiin samana yönä, jona Ilka oli arvottu. Kun hän ei tavannut laulajattaren huoneessa ketään muuta kuin nojatuolissa sikeästi nukkuvan Louvrerin, riensi reportteri Bachin luo. Tämä kertoi reportterille, mitä hänen poissaollessaan oli tapahtunut.

“Hän on karannut!” päätti reportteri ja matkusti seuraavana päivänä takaisin Unkariin, toivoen siellä saavansa palkan työstään.

Unkarissa hän sai tiedon rakastamansa naisen kuolemasta. Tämä kauhea sanoma kaatoi hänet tautivuoteelle. Maattuaan jonkun ajan kovan kuumeen kourissa, hän asettui asumaan Goldaugenin metsään ja keräten tietoja joka puolelta kirjoitti kertomuksen kauniista Ilkasta.

Joutuessani kerran matkoillani kulkemaan Goldaugenin metsän läpi, tutustuin d'Eau-Mariniin ja luin hänen kertomuksensa.